
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

no. 12
ROZPRÁVY

ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

ROČNÍK I.

TŘÍDA III.

ČÍSLO 4.

GRAMMATICKÁ, LEXIKALNÍ A KRITICKÁ

POZOROVÁNÍ

U VELLEJA PATERKULA.

NAPSAL

ROB. NOVÁK.

PŘEDLOŽENO DNE 29. DUBNA 1892.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1892.

ROZPRÁVY

ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

ROČNÍK I.

TŘÍDA III.

ČÍSLO 4.

GRAMMATICKÁ, LEXIKALNÍ A KRITICKÁ

POZOROVÁNÍ

U VELLEJA PATERKULA.

NAPSAL

ROB. NOVÁK.

PŘEDLOŽENO DNE 29. DUBNA 1892.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1892.

TIERNEY J. OTTY & PRAGER.

PŘEDMLUVA.

Oprava textu Velleja Paterkula není již prací tak vděčnou a snadnou jako v minulých třech stoletích. Chyby, jež v podání rukopisném takřka na povrchu se nacházely a pouhým ingeniem vyhojeny býti mohly, od četných kritiků, mezi nimiž i velmi bystré, jako Gelenia, Lipsia, Acidalia, Ger. Vossa, N. Heinsia, staršího Burmanna, Ruhnkena shledáváme, jsou odstraněny, tak že, kdo nyní se zdarem v kritice auktora toho pracovati chce, nesmí se štititi namahavé práce, zpytovati zevrubně dikci jeho a teprve na základě studia toho zkoumati, zda ve všem, co poslední recense obsahuje, pravdy jest dostiženo. Na pečlivém pozorování zvláštností mluvy Vellejovy jakož i na důkladném zkoumání podání rukopisného, zejména na přesném stanovení poměru opisu Amerbachova (**A**) ke ztracenému nyní rukopisu Murbašskému (**M**) a k prvnímu vydání Basilejskému (**P**) založil Halm (srvn. Rhein. Mus. 30, 535 a násl.) své vydání, jež v Lipsku u Teubnera r. 1876 vyšlo a dosud jest poslední. Vydání to jest práce zdařilá, jakkoli J. C. Boot (Mnemosyne V, 170) to popírá, a vyniká nemálo nad obě vydání Haasova (v Lipsku u Teubnera 1851 a 1858). Důkladnou znalostí mluvy Vellejovy uměl Halm v četných případech postřehnouti nejen, co pravého obsaženo v oněch třech pramenech textu Vellejova, nýbrž mohl též rozlišiti dobré opravy předchůdců svých od klamných i sám na některých místech původní čtení vystihnouti. Že by byl i Haase takovou znalostí dikce tohoto historika se významával, nemohu tvrditi, jakkoliv jsem si dobře vědom, že

auktorem tím pilně se zabýval. Neboť na četných místech má ve svých vydáních čtení, jež v přímém odporu jsou k zákonům mluvy Vellejovy, a v předmluvě k druhému vydání uvádí na str. VII—XII nemalou řadu návrhů Th. Mommsena a J. Bernaysa, z nichž asi jen dva neb tři jsou k potřebě, i zove je, jakoby vskutku pozoruhodny byly, *τηνανγες προσωπον* svého vydání. Arci ani Halmova znalost dikce Vellejovy není úplna; i jemu některá pravidla její unikla a z té příčiny nezvolil na mnohých místech čtení pravého. Omyly Halmovy velmi málo opravují kritická pozorování, jež po jeho vydání na světlo vyšla; neboť nejeví pisatelé jich hlubší znalosti usu Vellejova. Zejmena znamenal jsem vadu tu v pracích Hollandana J. J. Cornelissena, od něhož tou dobou — jednak v časopise *Mnemosyne*, jednak ve zprávách akademie Amsterodamské — nejčetnější příspěvky kritické k Vellejovi byly uveřejněny. Návrhy učence tohoto imponují na první pohled svou elegancí — jestiž Cornelissen vynikající stilista latinský —, avšak z největší části nesnesou kritiky, přiložíme-li k nim měřítko mluvy Vellejovy.

Já již před lety v kritice tohoto auktoru jsem pracoval; r. 1883 a násl. uveřejnil jsem v *Listech filologických a paedagogických* řadu návrhů k porušeným místům jeho, jež až na jisté ovšem výjimky, jichž níže vzpomenu, dosud schvaluji. Práce, kterouž tuto podávám, jest pokračováním mých studií Vellejovských. Více než před tím obracím v ní zření k řeči spisovatelově i hledím odtud vyčerpati, co pro ustálení textu Vellejova vyčerpati lze. Tím přináší práce má i příspěvky k poznání mluvy Vellejovy, jichž nikterak není nazbyt. Jeví se sice v poslední době nová pojednání o mluvě Vellejově v Německu častěji, ale jsou to obyčejně doktorské dissertace, v nichž leccos po předchůdcích se opakuje, ale nejeden důležitý zjev v mluvě Vellejově mlčením pomíjí.

Zkoumaje dikci tohoto spisovatele dospěl jsem na mnoze k jiným výsledkům, než jsou mínění, jež o povaze její obyčejně se pronášejí. Myslí se z pravidla, že Vellejus dílo své na rychlo psal a že patrny jsou v řeči jeho stopy spěchu toho. Mluva jeho vy-

hlašuje se tudy za nedbalou a v uznávání nedbalosti té jde se až tam, že na vrub auktorův se klade i korrupcela 2, 80, 2 *in id furoris processerat, ut — totam victoriam ut suam interpreta-* batur audebatque denuntiare Caesari, že 2, 24, 4 *superaret* má se za původní čtení, ač smysl zjevně žádá *superandum*, že 2, 4, 1 stanoví se hrubý anakoluth, atd. Tato nedbalost formy však má již tím málo pravděpodobnosti, že Vellejus dílo své dedikoval osobě vysoko postavené, konsulovi M. Viniciovi, a že slavě v něm císaře Tiberia s rodem a dvorem jeho přál si, aby i tento se svým okolím je četl, a zajisté i doufal, že tak se stane. Kdyby byl oněm osobám podal dílo tak nedbale a ledabyly psané, jak nyní mnozí je stanoví, byl by nejen sám sebe směšným učinil, nýbrž i vznešené osoby ony snad urazil. Než shledáváme v řeči díla jeho věci, jež spíše o bedlivosti a pili, již na formu vynakládal, svědectví vydávají než o nějaké nepečlivosti a povrchnosti. Vellejus zachovává též ve věcech méně důležitých neb lhostejných jistá pravidla, jichž i vzorní prosaisté před ním a po něm dbali, ano zachovává je i přísněji a důsledněji než tito. Abych příklady uvedl, vyhýbá se *ac* před hrdelnicemi veskrze, nepřivěšuje *que, ne, ve* ku krátkému *e*, což ani Cicero tak důsledně nečiní, zejména ne v některých filosofických spisech na rychlo psaných, ba i ke krátkému *a* připíná *que* jen v jistých mezích. Jako Caesar, neklade až na nepatrné výjimky, jimiž písaři vinní býti mohou, *nec* před samohláskou, než *neque*, ba jde dále a téměř pravidlem si činí neklásti *atque* před souhláskou, nýbrž *ac*. Se zvláštní pozorností vede si v příčině jednoslabičných slov, zejména předložek; nekladeť jich, vyjme-li *in* a reflex. pron. *se*, před slovy počínajícími se jejich slabikou, v čemž vyrovnává se i auktorům velmi pečlivě píšícím, jako Sallustiu a Tacitu, ba snad je předstihuje. S pečlivostí hledí k závěru period i pozoruhodno, že kromě enklitických tvarů *esse* není u něho jednoslabičného slova před silnou interpunkcí, rovněž nikdy na tom místě neopatřeno které slovo částicí *que*, jako u Cicerona. Tyto a některé podobné zjevy v řeči Vellejově, o nichž šířeji v této práci vykládám, vnucují nám mínění, že spíše pečlivě a pozorně

než nedbale a maně auctor ten psal, a že nelze proto jemu přičítati hrubých porušení základních pravidel grammatiky v textu jeho. K promyšlenosti a úmyslnosti řeči Vellejovy ukazují i časté hříčky slovní, hojně antithese, četné věty souměrně složené a, což zvláště vytknouti náleží, velmi husté užívání alliterace. Arci ukazuje se z druhé strany na důkaz řečené nedbalosti k častějšímu u něho opakování slov po krátké mezeře; než zjev ten připouští i výklad jiný. Můžet zakládati se opakování to na špatném vkusu spisovatelově. I jiní spisovatelé, o nichž nelze tvrditi, že by byli nedbale psali, opětuji nejednou výraz brzo po sobě, na př. Livius. Rovněž povážiti dlužno, že leckterá opakování Vellejova jsou úmyslně volena k dostižení hříčky slovní neb jiného efektu, na př. opakování 2, 48, 4 *id gratis an accepto centies sestertio fecerit, ut accepimus, in medio relinquemus*. Mimo to zdá se někde, že interpolatory opakování způsobeno bylo. Také to nemůže nás utvrzovati v domnění, že Vellejus nedbale psal a nepozorně, ujišťuje-li sám několikráte čtenáře, že ve výkladu svém příliš ku předu spěchá, zvláště praví-li 1, 16, 1 *quamquam intellego mihi in hac tam praecipiti festinatione, quae me rotas pronive gurgitis ac verticis modo nusquam patitur consistere, paene magis necessaria praetereunda quam supervacanea amplectenda*. Neboť místa ta mohou k stručnosti nástinu dějin římských se táhnouti, ne pak k nedbání formální stránky díla, jež jeví se dosti vytříbenou. Než i když připustíme, že dílo své Vellejus kvapně psal, není tím vyloučena možnost, že, když je napsal, bedlivě je přehlížel a, kde co vadného formou bylo, opravoval.*)

*) K mínění námi tuto pronesenému přichází i Bedř. Milkau v dissertaci *de Vellei Patereuli genere dicendi quaestiones selectae* (v Královci 1888). I on znamená nemalou pili ve výkladu Vellejově a nemá výroky jeho o kvapném skládání díla za opravdové; praví na str. 8: *te mihi accessurum esse non diffido, si consideraveris, quam late pateant ac per totum opus diffusa sint studium illud acutarum festivarumque sententiarum et argutae verborum oppositionis affectatio, quae perinde atque inmanes istae periodi non tam festinationem quam sudorem produnt et demorsos ungues, ut ait Persius*. Úsudek o řeči Vellejově, jež i v posledním vydání Teuffel-Schwabových dějin římské literatury nacházíme, neliší se hrubě od mínění Kritzova v předmluvě vydání Vellejova.

Uznáme-li aspoň do jisté míry pečlivost a rozvážnost v mluvě Vellejově, patrně, jaké důsledky z toho plynou pro stanovení textu jeho. Pak zajisté nemohou hrubé chyby mluvnické obstáti ve výkladě jeho, nýbrž dlužno uznati je za porušení textu písaři zaviněná, jakých v podání jeho pohříchu neobyčejné množství se vyskytuje. To stanovisko zaujímal již nejeden z vydavatelů v minulých stoletích, zejména Ruhnken; že vydavatelé novější, zvláště Kritz a Halm, je opustili, neučinili po mém mínění na prospěch pravdy.

Ne při všech místech, o nichž jednáme v práci této, podávám nový návrh opravy čtení porušeného, nýbrž častěji rozhoduji se jen pro emendaci jiným podanou a té hledím obhájeti. To jest pochopitelné, povážíme-li, že velmi mnoho kritiků v opravě tohoto auktorů činně bylo, více snad, než v kterém spisovateli jiném, a že mnohdy všechny možnosti jimi vyčerpány jsou, na něž by vůbec bylo lze při emendování pomysleti. V případech takových nezbyvá než náležitě vybrati z toho, co předchůdcové našli, a vybrané odůvodniti. Poslední vydavatelé nevyvažili všeho, co v spisech badatelů dřívějších pravdivého obsaženo, a právem upozorňuje na emendace starší Madvig na str. 298 II. svazku svých *Adversarií*. I Halm, jenž po vyjiti tohoto spisu Madvigova vydání Vellejovo vzdělal a radou Madvigovou řídit se hleděl, mnohým dobrým návrhem dřívějších kritiků pohrdl, jak níže ukazujeme. Než na omylu jest velezasloužilý dánský učenec, myslí-li na u. m., že netřeba dalšímu vydavateli Vellejova textu po nových konjekturách se pachtiti. Na mnohých místech nedostačují rozhodně návrhy dosavadní, a tak i sám Halm nucen byl ve svém vydání k některým novým čtením sáhnouti. Rovněž co níže podávám, dovodí, jak doufám, potřebu nejedněch čtení nových. Než nedivím se onomu úsudku Madvigovu. Emendace, jež v *Adversariích* k Vellejovi podává, jsou jen z části opravami skutečnými; které jsou mylny, ukazují s dostatek, že nebyla jeho znalost díky auktorů tohoto tak jemná a zevrubná jako znalost mluvy Liviovy a Ciceronovy.

O pravosti mínění Halmova, že důležitým svědkem *M* jest opis Amerbachův a že na četných místech přednost zasluhuje před *P*,

jsem se i já přesvědčil. Ba pozorování má ukázala mně spolehlivost čtení $\mathcal{A}$ i na několika takových místech, kde Halm $\mathcal{P}$ se držel, jako 1, 17, 2; 2, 124, 1; 2, 127, 1 a j.

Ostatně místy, o nichž v práci této jednáme, nejsou vyčerpána všechna ta, jež mne v textu Halmově neuspokojovala. I na četných jiných měl jsem pochybnosti a podezření; než nemaje na ten čas bezpečných indicií a argumentů k dovození pravdy aneb i značnější pravděpodobnosti v příčině jich, nepřijal jsem výklad o nich v tento spis i volil jsem raději vyčkati, nepřinese-li příští doba též jim větší jistoty.

Tím odevzdáváje práci svou, jež nemálo času a píce vyžadovala, veřejnosti, mám přání, aby pobídkou byla jiným k studiu tohoto spisovatele, ne sice důležitého věcným obsahem pro politický dějepis, ale dosti zajímavého a pozoru hodného pro historii jazyka latinského, bychom tím způsobem dospěli k dohodnutí i o těch otázkách textu jeho, jež rozluštití nám zůstavili velicí filologové dob minulých.

1, 2, 1: *immixtusque castris hostium, de industria rixam ciens, imprudenter interemptus est.*

Halm rozhodl se zde pro Burerovu opravu *rixam ciens* místo rukopisného *rixam incies* a zamítl návrh Rhenanův, jež i Haase přijal, *rixam inciens*. Smyslem jsou obě čtení vhodná, neboť myšlenka jest: Kodrus, naschvál hádku v táboře nepřátelském sváděje, byl zavražděn. Avšak, hledíme-li k mluvčím spisovatelově, nelze schváliti domněnky Rhenanovy. Vellejus jen v málo obrazech *inicare* užívá, nikdy neklade ho s akkusativem substantiva abstraktního; náleží sem tato místa: 2, 19, 2 *iniecto in collum loro*; 2, 33, 4 *ob iniectas moles mari*; 2, 41, 1 *qui scribenti manum inicit*; 2, 99, 3 *ei patria manum iniecerit*. Tím pro *rixam inicare* není u něho paralely. Naproti tomu čtení *rixam ciens* potvrzuje se dikcí Vellejovou důrazně; srovn. 2, 6, 6 *Flaccus in Aventino armatus ac pugnam ciens cum filio maiore iugulatus est*; 2, 54, 2 *bellum excitaverat Africum, quod ciebat rex Iuba et Scipio*; 2, 75, 1 *bellum, quod — ciebat — Nero*; 2, 129, 3 *quantae molis bellum principe Galliarum ciente Sacroviro*. Na podobném názoru spočívá 2, 68, 2 *bellicum tumultum movens*; 2, 2, 1 *immanem — movit dissensionem*; srovn. též 1, 4, 1 *sono qualis Cerealius sacris cieri solet*. In, jež rkp. měl před *ciens*, mohlo snadno z předchozího *industria* opakováno býti; srovn. nad to 1, 11, 7 *de vita [in A] migrare quam mori*; 2, 80, 4 *quam [in MA] tueri non poterat*; 2, 100, 2 *foeda [in A] dictu — tempestas erupit*.

Jako Rhenanovo *rixam inciens* jeví se nálezem lichým, tak nepodobá se pravdě i, co v poslední době Cornelissen navrhl, totiž *de industria <cum> imprudente rixam incipiens interemptus est*. Neboť nejen *incipere (coepisse) rixam (bellum, certamen)*, nýbrž ani vůbec *incipere (coepisse) aliquid* neřiká nikde Vellejus; jen s inf. položil jednou *incipere*, totiž 1, 11, 2 *rebellare incipientis fudit acie*; mimo to několikráte *coepi* rovněž s inf. Jinde pro *počítí* má *inchoare*, totiž 1, 10, 1 *qui Athenis Olympicum inchoavit*; 2, 96, 2 *quod inchoatum ab Agrippa*. Srovn. též 2, 21, 3 *cuius commissi (proclii)*; 2, 47, 4 *contracta ex occursu rixa*. 2, 64, 4 *tribuni sanguine commissa proscripio*.

1, 3, 2: *quo nomine mirari convenit eos, qui Iliaca componentes tempora de ea regione ut Thessalia commemorant. quod cum alii faciant, tragici fre-*

quentissime faciunt, quibus minime id concedendum est; nihil enim ex persona poetae, sed omnia sub eorum, qui illo tempore vixerunt, disserunt.

Nepatrnou změnou nevhodného perfekta *dixerunt*, jež rukopis měl, vytvořil Orelli *disserunt*, kteréž na pohled uspokojuje. Srovnávat se co do času s předchozím *commemorant* a *faciunt* i vyhovuje významem svým 'vykládají' 'vypravují' myšlénce úplně. Proto neváhali Haase a Halm návrh Orelliův v text přijati. Než čtení *disserunt* není tu přece jisté; lze vážnou námitku proti němu učiniti. Čteme sice dvakráte u Velleja adjektivum *disertus*, totiž 2, 18, 5 *disertus acer* a 2, 45, 1 *homo nobilis disertus*, ale nikde nenajdeme u něho verbum *disserere*, jež u jiných historiků, jako zejména u Sallustia, Livia a později u Tacita, smyslem 'vykládati' dosti jest oblíbeno. Nelze říci, že náhodou slovo to u Velleja schází; neboť míst pro ně bylo více, ale na každém z nich setkáváme se s výrazem jiným, jako s *exponere*, *explicare*, *commemorare*, *referre*, *dicere*, *narrare*, *persequi*, *stilo signare* atd. Proto myslím, že nemáme práva u spisovatele toho *disserere* z domněnky psáti a že nutno na místě, o němž jednáme, pro jiné čtení se rozhodnouti. Vhodnou opravu navrhl již před Orellim Cludius, totiž *dicunt*. Arci následuje v zápětí *quod si quis a Thessalo Herculis filio cos appellatos Thessalos dicet*, avšak tím nečiní se ještě Cludiovo *dicunt* návrhem pravdě nepodobným. Neboť, jak již mnozí vytkli, zejména Kritz na str. LXVII a násl. svého vydání, neostýchá se Vellejus slovo i po krátké mezeře opakovati. Jen z první knihy jeho, z níž pouze 18 kapitol nedlouhých máme, lze ne méně než deset případů takových uvést. Přechod *dicunt* v *dixerunt* mohl vedleším perfektem *vixerunt* způsoben býti. Než nade vši pochybnost oprava Cludiova jistou není. *Dixerunt* jest *vixerunt* velice podobno, a tu možno, že dittografií z *vixerunt* se vyvinulo a původní slovo (na př. *referunt*) vytisklo. Upozorňuji, že též *sub eorum* není všeho podezření prosto. Na podobných místech Vellejus bez příčiny nemění předložky (srovn. 2, 30, 3 *invidiam rerum non ad causam sed ad voluntatem personasque dirigere*; 2, 41, 2 *qui denique semper et cibo et somno in vitam, non in voluptatem uteretur*; 2, 118, 1 *ut se — in foro ius dicere, non in mediis Germaniae finibus exercitui praeesse crederet*), zde pak tím méně k variaci bylo příčiny, ježto z předchozího členu ablativ k *sub* musí se přimysleti. Různost předložky však byla by tu pochopitelná, kdyby jiné substantivum na *sub* viselo, k němuž by *ex* předcházejícího členu se nehodilo, na př. *nomine* neb *nominibus*. Substantivum to by nejlépe bylo položeno po *vixerunt*, to jest na onom místě, na němž jsme nahoře prohlásili mezeru *referunt* za možnu. Není-li obě mezery ty uznati a původní čtení stanoviti ve smyslu: *sed omnia sub eorum, qui illo tempore vixerunt [dixerunt], (nominibus referunt)*? Srovn. v příčině *sub eorum — nominibus* 2, 27, 6 *ludorum circensium memoria, qui sub eius nomine Victoriae celebrantur*; 2, 93, 2 *sub specie ministeriorum principalium profectus*; 2, 46, 4 *sub honorificentissimo ministerii titulo Catonem a re publica relegavit*; Val. Max. 2, 10, 8 *ut quisquis sanctum et egregium civem significare velit, sub nomine Catonis definiat*; Tac. hist. 1, 5 *neque dari donativum sub nomine Galbae pro-*

missum; ann. 2, 33 ad sensum Gallo sub nominibus honestis confessio vitiorum — dedit.

1, 5, 2: *in quo hoc maximum est, quod neque ante illum, quem ipse imitaretur, neque post illum, qui cum imitari posset, inventus est.*

Zasluguje chvály Halm, že nepodržel *ille*, jež rukopis podával místo *ipse*; neboť vytčení podmětu zájmenem *ille*, když předchází tak blízko *ante illum*, jest velmi nepěkné a neobratné. Vhodnější jest arci *ipse*, které Halm sem za *ille* položil, ale nutné není; i bez něho bylo by místo v pořádku. Bezpochyby není rukopisné *ille* nic více než nedopatřením písařovým opakované *illum*. Podobně opakovalo se v rkp. slovo po krátké mezeře 2, 62, 2 *se iis [se A] exercitus*; 2, 54, 1 *non fuit [non] maior in Caesarem*; 2, 83, 1 *mox autem hunc [mox] avunculum*; srovn. též 2, 82, 2 *praedixitque ne [prae]destinatum iter peterent*; 1, 16, 3 *comocdiam; ac novam [comicam] Menandrus*.

Také 2, 62, 5 myslím, že nevložil dobře Halm *ipse* v text: *nam cum eam iniuriam dissimulando Caesar ipse ferret, negavere milites sine imperatore suo ulla se audituros mandata*. Neb ani tu *ipse* není nutné a, měl-li rukopis *Caesari* místo *Caesar*, dlužno uvážiti, jak snadno mohl nominativ ten přizpůsoben býti vedlejšímu *dissimulando*.

1, 9, 1: *nam biennio adeo varia fortuna cum consulibus conflixerat, ut plerumque superior fuerit magnamque partem Graeciae in societatem suam perduceret.*

Máme zde různost časů ve větách výsledných *fuerit* a *perduceret*, aniž jest možno příčinu různosti té ukázati. Tato různost časů ve větách oněch jest u Velleja bez příkladu. K označení fakta aneb i opakování děje v minulosti užívá Vellejus ve větách výsledných po čase historickém bez rozdílu buď imperfekta aneb perfekta, a jde-li více vět výsledných po sobě, zpravidla ve všech imperfekta, a jen jednou ve všech perfekta: 2, 16, 2 *tantam hoc bello Romanis fidem praestitit, ut — Herculaneum simul cum T. Didio caperet, Pompeios cum L. Sulla oppugnaret Compsamque occuparet*; 2, 16, 4 *tam varia atque atrox fortuna Italici belli fuit, ut per biennium continuum duo Romani consules — ab hostibus occiderentur, exercitus populi Romani multis in locis funderentur, utque ad saga iretur diuque in eo habitu maneretur*; 2, 21, 2 *ita se dubium mediumque partibus praestitit, ut omnia ex proprio usu ageret temporibusque insidiari videretur et huc atque illuc — se exercitumque deflecteret*; 2, 23, 3 *Sulla — ita dimicavit, ut et Athenas reciperet et plurimo circa multiplicis Piraei portus munitiones labore expleto amplius ducenta milia hostium interficeret nec minus multa caperet*; 2, 35, 4 *sic — pericula exposuit, ita consulis virtutem amplificavit, ut universus senatus in eius sententiam transiret animadvertendumque — censcret maiorque pars ordinis eius Cicronem prosequerentur domum*; 2, 40, 4 *huius viri fastigium tantis auctibus fortuna extulit, ut — ex Asia triumpharet et — faceret monumenta victoriae suae*; 2, 41 3 *ita*

2*

se — apud eos gessit, ut pariter iis terrori venerationique esset neque umquam aut — excalcearetur aut discingeretur; 2, 68, 5 in hoc tamen — principis ira excessit, ut — summovertet eos a re publica testareturque esse sibi miserrimum; 2, 99, 4 illud etiam in hoc transcurso dicendum est, ita septem annos Rhodi moratum, ut omnes qui pro consulibus legatique in transmarinas <sunt> perfecti provincias, visendi eius gratia <Rhodum deverterint> atque eum convenientes semper privato — fasces suos summisserint fassique sint otium eius honoratius imperio suo (zde vliv míti mohla a zajisté i měla věta illud — dicendum est); 2, 129, 3 quam libenter explevit, ut neque luxuriam invitaret, neque honestam paupertatem pateretur dignitate destitui; 2, 129, 3 quantae molis bellum — compressit, ut ante populus Romanus vicisse se quam bellare cognosceret nuntiosque periculi victoriae praecederet nuntius. Z příčiny té jest sotva čtení m. u. v pořádku. K chybě ukazuje též podání rukopisné; neboť rkp. měl *fuit*, ne *fuerit*. Již Acidalius opravil *foret* a oprava ta vyhovuje zvyku Vellejovu nahoře vyloženému; srovn. ostatně s větou *conflixerat, ut plerumque superior foret* 1, 6, 2 *natum, ita ut semper successor regni paterni foret filius* a 2, 124, 1 *tantaque unius viri maiestas fuit, ut nec bonis — contra malos opus armis foret*. Lipsius podržuje *fuerit*, ale mění zároveň *perduceret* v *perduxerit*; než pro mínění to bylo by lze uvéstí toliko onu výjimku od pravidla 2, 99, 4, a proti němu značnou onu řadu míst imperfekta obsahujících.

Nepochopitelná jest mi Halmova poznámka k 2, 87, 1 *Antonius se ipse non segniter interemit, adeo ut multa desidiarum crimina morte redimeret*; neboť podotýká: 'redemerit' *malim*. Imperfektum po historickém čase zajisté jest, jak jsme nahoře již vytkli, u Velleja ve výsledných větách něco zcela obyčejného, i když jednodobý děj se vyjádřiti má. Uvádím ještě 1, 13, 4 *Mummius tam rudis fuit, ut — inberet praedici conducentibus*; 2, 1, 5 *perduxit huc, ut — dederetur hostibus*; 2, 5, 2 *tam severum illius — imperium fuit, ut — protinus inberet subire*; 2, 27, 1 *ita ad portam Collinam cum Sulla dimicavit, ut ad summum discrimen et eum et rem publicam perduceret*; 2, 42, 2 *pecunia redemptus est, ita tamen, ut cogeret ante obsides — dari*; 2, 62, 5 *Caesaris adeo nulla habita mentio, ut legati — inberentur summo co milites adloqui*; 9, 97, 4 *perdomuit eam, ut in formam paene stipendiariae redigeret provinciae*; 2, 120, 6 *ita illas inlisis capiti suo, ut protinus — expiraret*.

1, 9, 4: *coegit e Macedonia profugere, quam ille linquens in insulam Samothraciam perfugit*.

Jednoduché *linquere*, jež před Kurtiem Rufem v prose jest neobyčejné, může asi stěžší auktoru tomuto přičítáno býti. Neboť jinde všude — a míst těch jest značný počet — užívá složeného *relinquere*, jako historikové před ním: 1, 11, 6 *omnis reliquit superstites*; 1, 16, 3 *neque imitandam relinquere*; 1, 17, 7 *et velut occupatam relinquens materiam*; 2, 4, 1 *a quo Asia — hereditate relicta erat*; 2, 4, 1 *sicut relicta postea est a Nicomede*; 2, 6, 3 *nihil — in eodem statu relinquebat*; 2, 14, 1 *qui adfixus lateri eius relictus est*; 2, 30, 4 *imaginem — reliquerat*; 2, 39, 2 *testamento — relicta hereditaria*; 2, 48, 4 *in*

medio relinquemus; 2, 49, 3 nihil relictum a Caesare; 2, 49, 4 pars senatus relicta urbe — transmisere Dyrrachium; 2, 59, 2 praetextato relicto filio; 2, 64, 1 paulatim relinquente eum exercitu; 2, 67, 3 ne quid ulli sanctum relinqueretur; 2, 81, 2 relictis erant publici; 2, 83, 3 quam tu illum relinqueres; 2, 100, 3 infectum reliquit; 2, 110, 3 hosti relinquere Italiam; 2, 112, 2 cognomen fratri relinqueret; 2, 112, 5 quam ducibus reliquit; 2, 117, 2 pauperem reliquit; 2, 118, 4 relictus locus; 2, 119, 4 spoliatum — peditem relinquens; 2, 124, 3 quam — Augustus reliquerat.

Příčiny, proč by byl auctor od tohoto zvyku svého na onom místě se uchýlil, nelze též spatřiti. Proto není neodůvodněno mé podezření, že dlužno čísti na u. m.: *quam ille <re>linquens*. Vypuštěna tu byla v rukopise předložka slovesa, jako i na některých místech jiných, na př. 1, 14, 8 *postque biennium <de>ducta Valentia; 2, 30, 3 in — fastigium <e>vectum; 2, 77, 2 id unum — salutare adventu suo patriae <at>tulit; 2, 86, 2 odium clementia <e>luctatus sua; 2, 91, 1 Crasso <op>presso; 2, 102, 3 comes <ad>est adu- latio; 2, 112, 5 sui <dis>crepantes; srovn. též 2, 114, 1 <im>becillus.*

1, 9, 6: *quam sit adsidua eminentis fortunae comes invidia altissimisque adhaereat, etiam hoc colligi potest, quod, cum Anicii Octaviique triumphum nemo interpellaret, fuere qui Pauli impedire obniterentur.*

Slova poslední mohou u Velleja znamenati toliko 'byli lidé, již triumfu Paulovu zabrániti se zpěchovali' a nikoli, jak se vykládají a jak arci i smysl žádá, 'byli lidé, již usilovali zabrániti Paulovu triumfu'. Neboť *obnitor* značiti může jen 'úsilně vzdorovati něčemu', ve kterémž významu také dvakráte u Velleja položeno jest, 2, 89, 5 *cum sacpe obnitens repugnasset* a 2, 123, 1 *tamen obnitente vi animi* (sc. *motibus imbecillitatis*) *prosecutus*; naproti tomu pro *obnitor* = *usilují* oč příkladu není v latině klassické. Kritz háje pravosti čtení rukopisného ovšem dí: '*impedire* infinitivus — ita pendet ex verbo, ut consilium et finis obnitendi eo declaratur, hoc sensu: 'fuere qui, ut Pauli triumphum impedirent, obniterentur'; ale výklad ten jest velmi strojený a pravdě nepodobný. U Velleja není místa, jež by s inf. takto položeným i jen z daleka srovnati se mohlo. Tím také Vergiliova slova Georg. 4, 84 *usque adeo obnixi non cedere* nejsou dostatečnou parallelou.

Vadu uvedeného místa Vellejova pozoroval dobře již N. Heinsius, jenž chtěl čísti *coniterentur*. To by arci hodilo se smyslem, podobně jako *adniterentur* aneb *niterentur*, ale nic z toho nesrovnávalo by se s mluvou Vellejovou. Neb není příkladu u Velleja — a také ne u Val. Max.*) --, kde by *niti* neb jeho kompositum s infinitivem spojeno bylo, což rovněž svědčí proti *obniterentur* na u. m. Vellejus i jinak zřídka užívá *niti* a komposit jeho, totiž jen na uvedených dvou místech a 1, 17, 7 *aliquid in quo nitamur* (někteří však mění i tu *nitamur* v *niteamus* neb *eniteamus*) *conquirimus; 2, 83, 2 genibus in-*

*) Srovn. též 1, 6, 9 *cum summo studio niteretur, ut Poenorum exercitum — prosterneret aut Italia pelleret; — 3, 2, 23 ad eum capiendum niteretur; ibd. acri studio ad te invadendum nitentibus.*

nixus; 2, 95, 1 *quem — enixa erat Livia*, podobně 2, 104, 1. Z té příčiny nelze jednoduchým prostředkem místu pomoci; nutno za *obniti* položit sem slovo jiné, znamenající 'usilovati'. Hledíme-li k mluvč Vellejově, doporučelo by se *conarentur*; srovn. 2, 27, 4 *conatus erumpere*; 2, 34, 2 *quin victoriae partem conaretur vindicare*; 2, 46, 3 *hunc proficiscentem in Syriam diris cum ominibus tribuni pl. frustra retinere conati*; 2, 119, 1 *ordinem conabimur exponere*; 2, 125, 2 *finem militiae sibi ipsi constituere conati sunt*. Spojení *impedire conari* častěji u Livie se čte, na př. 2, 8, 7 *id omnibus modis impedire conati*; 2, 61, 9 *cuius cum laudationem tribuni plebis impedire conarentur*; 5, 26, 7 *ibi impedire opus conatos*; srovn. též 1, 7, 7 *quem cum — Cacus vi prohibere conatus esset*; 22, 60, 17 *obsistere ac retinere conati sunt*; z Val. Max. náleží sem 1, 7, ext. 5 *nepotis felicitatem — humanis consiliis impedire conando*. Bezpochyby byla na u. m. kdysi mezera, jež nesprávně později vyplněna byla zachovaným *obniterentur*.

Pohřichu není to u Velleja jediné místo, při jehož hojení nuceni jsme sáhnouti k prostředku tak radikálnímu, změně slova rukopisem zachovaného v slovo zcela jiné. Již jiní opravili 1, 18, 1 *pluribus <auctoribus> [annis] eloquentiae* (ovšem zde není oprava jistou); 2, 27, 1 *vir <domi> [animi] bellique fortissimus*; 2, 35, 4 *<Cicronem> [Catonem] prosequerentur*; 2, 45, 4 *idem P. Clodius in <tribunatu> [senatu] — relegavit*; 2, 62, 2 *omnia transmarina imperia eorum commissa <arbitrio> [imperio]*; 2, 123, 2 *spiritum caelestem <caelo> [deo] reddidit*; 2, 126, 2 *accessit <magistratibus> [militibus] auctoritas*; srovn. též 2, 70, 3 *in gladium incubuit* (A: *occubuit*); 2, 76, 3 *apparatusque* (AP: *prae paratusque*); 2, 82, 1 *ingressus* (AP: *cgressus*); 2, 105, 3 *obstructis* (AP: *ex tractis*); 2, 120, 6 *effluvio* (AP: *in fluvio*).

1, 10, 1: *missus est ad eum legatus M. Popilius Laenas, qui iuberet incepto desistere. mandataque exposuit et regem deliberaturum se dicentem circumscriptis virgula iussitque prius responsum reddere, quam egrederetur finito harenae circulo*.

Vypravování Vellejovo nezdá se mi tu neporušeno. Mezi slovy *desistere a mandataque* shledávám mezeru; neboť pohřešuji zmínku o cestě Popiliově do Afriky, bez kteréž *mandataque exposuit* k předchozímu zajisté tvrdě se přičiňuje. K tomu nemá A *et regem*, nýbrž *ut regem*. Bezpochyby psal Vellejus: *incepto desistere. <is ut eo pervenit> mandataque exposuit [ut], regem...* Srovn. Val. Max. 6, 4, ext. 3 *C. vero Popilius a senatu legatus ad Antiochum missus, ut bello se — abstineret, cum ad eum venisset atque is — dexteram ei porrexisset, invicem illi suam porrigere noluit, sed tabellas senatus — tradidit. Ut, jež A po exposuit má, buď z posledních tří písmen tohoto slova se vyvinulo neb z předchozí věty, již jsem doplnil, bylo opakováno.*

1, 11, 4: *cuius turmae hanc causam referunt, Magnum Alexandrum impetrasse a Lysippo, singulari talium auctore operum, ut eorum equitum —*

expressa similitudine figurarum faceret statuas et ipsius quoque iis interponeret.

Dobře učinil po mém mínění Halim, že podržel tu podobně jako Haase čtení rukopisné a nesáhl k změně Freinsheimově *imperasse Lysippo* — *auctori*, mnohými, i Pluygersem v poslední době schvalované. Píše sice Arrianos 1, 16, 4 *Μακεδόνων δὲ τῶν μὲν ἑταίρων ἀμφὶ τοῖς εἰκοσι καὶ πέντε ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἀπέθανον, καὶ τούτων χαλκαὶ εἰκόνες ἐν Λίῳ ἐστάσιν, Ἀλεξάνδρον κελεύσαντος Ἀύσιππον ποιῆσαι*, ale Vellejus mohl odchylně věc vypravovati, tak že Alexandros za řečené sousoší slavného umělce žádal a ne mu poručil, by je zhotovil. Povšimnutí hodno jest, že i mluva Vellejova nasvědčuje podání rukopisnému a odporuje oné změně jeho. Neboť kdežto *imperare* jen jednou tento spisovatel užívá, 2, 79, 1 *parendique sed uni scientissimus, aliis sane imperandi cupidus*, a i tu pro hříčku slovní *parendi* — *imperandi*, tak že *imperare* ut vůbec nezná (za to jest u něho *iubere* s inf často — celkem 18krát — a jednou *mandare ut*, totiž 2, 109, 5 *Sentio Saturnino mandatum ut — duceret*), těší se *impetrare* zjevně přízni jeho: 2, 67, 3 *neque Planco gratia defuit ad impetrandum*; 2, 68, 2 *non impetrato reditu*; 2, 70, 4 *impetravit a Stratone Aegaeae*, — *ut manum — commodaret sibi*; 2, 89, 5 *consulatus — quin continuaret Caesar*, — *impetrare <non> potuit*; 2, 107, 2 *impetratoque ut manum continueret*; 2, 125, 1 *neque — latuit aut quid non impetrando passuri fuissetmus aut quid impetrando profecissemus*.

1, 12, 7: *neque se Roma iam terrarum orbi superato securam speravit fore, si nomen usquam stantis maneret Carthaginiis: adeo odium certaminibus ortum ultra metum durat et ne in victis quidem deponitur neque ante invisum esse desinit quam esse desiit.*

Že nepodávají slova *invisum esse desinit* náležitého smyslu, vytkl jsem již v List. fil. X 392, kde hleděl jsem zároveň postavením *invisum* po *quam* místu pomoci. Než nyní sám nejsem se změnou tou spokojen. Neboť *invisum* (= *res invisita*) v platnosti substantiva málo má opory v mluvě spisovatelově. Proto kloním se nyní spíše k mínění, že místo má po *ante* mezeru, v níž podmět věty osobu značící obsažen byl, asi *aemulus*, a že čísti se musí *neque ante <aemulus> invisus esse desinit quam esse desiit*. Po vypadnutí podmínětu snadno přešlo *invisus* vlivem *ante* v *invisum*.

Povšimnutí zasluhují ještě slova *securam speravit fore*. Dle zvyku Vellejova čekali bychom *securam speravit futuram*; srvn. 1, 2, 1 *cos futuros superiores*; 2, 24, 3 *caelestem eius vitam — futuram*; 2, 27, 2 *nunquam defuturos raptores*; 2, 37, 4 *fortunam tolerabilem futuram*; 2, 93, 1 *successorem potentiae eius arbitrabantur futurum*. Upouští-li tu V. od zvyku svého a volí *fore*, jehož jinde neužil, sotva může příčina toho býti jiná, než že vyhnouti se chtěl nelibému homoioteleutu *securam — futuram*. Něco podobného můžeme pozorovati 2, 6, 5 *pretium se daturum, idque auro repensurum proposuit*. Po zvyku Vellejově by bylo *repensaturum*; srvn. 2, 12, 5 *ac mala bonis repensasse*; 2, 21, 4 *pacne damno*

repensata est; srvn. též 2, 88, 3 *quae — morte — nominis sui pensavit memoriam* 2, 115, 5 *quam damno amissi pensaret militis*. Patrně sáhl auctor k *repensurum*, by unikl homoioteleutu *se daturum — repensaturum*.

Nepěkné homoioteleuton vzniká doplněním *donatus* 2, 115, 3: *ornamentis triumphalibus consentiente cum iudicio principum voluntate senatus <donatus> est*. Zmírněno by bylo, kdybychom, jak Herel navrhol, čtli *senatus <honoratus> est*. Návrh ten se i tím zamlouvá, že *honorare* Vellejus vůbec rád užívá, ano 2, 112, 2 ve spojení téměř jako na u. m.; čtemeť tam *ornamentis triumphalibus honoratus est*. Srvn. 1, 13, 2 *devictae a se gentis nomine honoratus*; 2, 27, 6 *felicitatem dici — Sulla ludorum — honoravit memoria*; 2, 59, 3 *pontificatusque sacerdotio puerum honoravit*; 2, 61, 3 *cum — honoratum equestri statua*; 2, 62, 4 *corpora publica sepultura honorata*; 2, 119, 5 *Vari corpus — tumuli sepultura honoratum est*; 2, 124, 3 *numen divinis honoratum*; 2, 126, 3 *honorantur recta*; 2, 129, 3 *quotiens populum congiariis honoravit*.

1, 13, 4: *Mummius tam rudis fuit, ut capta Corintho, cum — statuas in Italiam portandas locaret, iuberet praedici conducentibus, si eas perdidissent, novas eos reddituros*.

Ježto nedaleko před *eos* položeno *eas*, psal Heinsius *novas esse reddituros* a došel v tom souhlasu u Ruhnkena a jiných. Chvály zasluhují však poslední vydavatelé, jako Orelli, Kritz, Haase a Halm, že k rukopisnému čtení se vrátili. Neboť Heinsiovo *esse* není opravením, nýbrž zhoršením podání. Ještě by bylo snesitelným, kdyby činil se návrh odstraniti *eos* před *reddituros*, neb to není zde nutné i může se přimysleti, jak viděti z 1, 10, 1 *missus est ad cum legatus M. Popilius Laenas, qui iuberet incepto desistere*; 2, 4, 4 *respondit, si is occupandae rei publicae animum habuisset, iure caesum*; 2, 40, 2 *quippe plerique non sine exercitu venturum in urbem adfirmarant et libertati publicae statuturum arbitrio modum*; 2, 50, 1 *ita ut appareret malle integris rebus — finire bellum*; 2, 99, 4 *illud etiam in hoc transcurso dicendum est, ita septem annos Rhodi moratum*.*) Avšak *esse reddituros* — a toho důvodu nikdo, pokud vím, proti Heinsiovi a Ruhnkenovi neuvedl — jest u Velleja chybou. Tentž zásadou si učinil potlačovati *esse* při inf. fut. act., jak každý z dlouhé řady míst jej obsahujících vidí: 1, 2, 1 *respondissetque Pythius — eos futuros superiores*; 1, 10, 2 *regem deliberaturum se dicentem circumscripsit*; 2, 14, 3 *promitte-*

*) Proti tomu není zvykem Vellejovým vypouštěti při acc. c. inf. podmětový akkusativ vyjádřený pronominem *se*. Pouze v jednom případě toto *se* V. vynechává, tehdy totiž, když věta s acc. c. inf. předchází, v níž akkusativ podmětový *se* jest již vytčen. Činí tak zajisté, aby opakováním slova toho řeč neobratnou se nedála. Srvn. 2, 42, 3 *quod cum ille se facturum negasset venditurumque captivos dixisset*; 2, 81, 3 *publicis se usibus destinare professus est templumque Apollinis et circa porticus facturum promisit*; 2, 118, 2 *negat itaque se credere speciemque in se benevolentiae ex merito aestimare proficetur*. Z té příčiny souhlasím s doplněním *se* 2, 125, 1 *ausi sunt minari daturos <se> senatui, daturos principi leges*.

r. tunc ei architectus ita se cam aedificaturum; 2, 20, 2 *Cinna — eos se distributum pollicitus est*; 2, 24, 3 *respondissent caelestem eius vitam — futuram*; 2, 24, 4 *neque inlaturum se bellum iis dissimulavit*; 2, 27, 2 *adiciens numquam defuturos raptores Italicae libertatis lupos*; 2, 31, 1 *iurasset se in nullam provinciam — iturum*; 2, 37, 4 *omnem sibi — fortunam tolerabilem futuram*; 2, 40, 2 *venturum in urbem adfirmarant*; 2, 43, 3 *quod cum ille se facturum negasset venditurumque captivos dixisset*; 2, 44, 2 *animadvertibat se — aucturum suam (gloriam) et — confirmaturum vires suas*; 2, 62, 3 *testati edictis libenter se vel in perpetuo exilio victuros — nec ullam belli civilis praebituros materiam*; 2, 62, 5 *negavere milites sine imperatore suo ulla se audituros mandata*; 2, 65, 1 *denuntiaretque se cum Bruto Cassioque — iuncturum vires suas*; 2, 81, 3 *templumque Apollinis et circa porticus facturum promisit*; 2, 92, 3 *cum id facturos se perseverarent*; 2, 92, 4 *sperantemque — consulatum praeprae se iuncturum*; 2, 92, 4 *iuravit — se cum non renuntiaturum*; 2, 93, 2 *quem homines — successorem potentiae eius arbitrabantur futurum*; 2, 124, 2 *cum quicquid tuendum non suscepisset, periturum videret*; 2, 125, 2 *quin etiam ausi sunt minari daturos <se> senatui, daturos principi leges*; *srn. též 1, 14, 1 huic rei — subtexturi videmur*; 2, 31, 4 *qui ea — aut deposituri aut retenturi videntur*.) Týž zvyk pozoroval jsem u Val. Max.; toliko 3, 2, 17 *negavit se quicquam vi esse acturum* nápadně od pravidla se odchyluje, neboť 6, 5, 2 jest čtení nejisté a po mém mínění *esse* interpolováno. Také Tacitus z pravidla při inf. tom *esse* vypouští. U Livia jest *esse* v této příčině častěji potlačeno než vytčeno.

Změny na u. m. není vůbec potřebí. Vellejus neostýchá se tvary pronomina *is* i jinde blízko sebe klásti, jako 1, 3, 2 *ea gens id nominis usurpaverit*; 1, 8, 1 *is cos ludos mercatumque instituit*; 2, 14, 3 *promitteretque ei architectus ita se cam aedificaturum*; 2, 15, 2 *neque in eius civitatis ius recipi, quae per eos in id ipsum pervenisset fastigium*; 2, 55, 2 *victus ab eo Pharnaces vix quidquam gloriae eius adstruxit*; 2, 61, 4 *id ab eo — fortissime circa Mutinam administratum est*; 2, 104, 2 *erat id ab eo quibusdam in locis gestum*; 2, 118, 4 *id Varo per virum gentis eius fidelem — indicatur*.

1, 14, 1: *nam militarium (coloniarum) et causae et auctores ex ipsarum praefulgent nomine*.

Singular *nomine* velmi jest tvrdý tím, že staví se proti pluralům *causae et auctores*. Nelze ho hájiti jakousi snahou auktorovou po variaci formální; neboť Vellejus při antithetech dbá spíše souměrnosti výrazu než protivy její.

*) Podobně při inf. periphr. coni. pass. V. *esse* z pravidla vynechává: 2, 24, 4 *existimavitque ante frangendum hostem quam ulciscendum civem*; 2, 27, 2 *vociferabatur eruendam delendamque urbem*; 2, 32, 1 *neque omnia in uno reponenda*; 2, 35, 4 *animadvertendumque — censeret*; 2, 48, 1 *qui a Caesare dimittendos exercitus contendebant*; 2, 49, 3 *M. autem Cato moriendum ante quam ullam condicionem civis accipiendam rei publicae contenderet*; 2, 49, 4 *ratus bellandum Caesar*; 2, 58, 2 *quem interimendum censuisset Cassius testamentumque Caesaris abolendum*; 2, 62, 6 *Caesarem laudandum et tollendum censebat*; 2, 92, 5 *quod ego factum —*

Také není v podání rukopisném *nomine*, nýbrž *nomina* a před tím místo *ex* jest *et*. Bezpochyby psáno tu bylo *ex ipsarum praefulgent nominibus*, jak již Bothe psal až na to, že *ex* vypustil, a korrupcely vznikla asi tím, že vlivem *et—et* psáno nejprve *et ipsarum*, což vedlo později ke změně *nominibus* v *nomina*.

1, 14, 5: *decem deinde hoc munere anni vacaverunt: tunc Sora atque Alba deductae coloniæ.*

Zde jest *tunc* ze dvou příčin nápadné. Jinde všude užívá ho V. smyslem *ex tempore* místo *tum*, avšak zde položeno smyslem *post id tempus*. Dále máme zde *tunc* před konsonantem, avšak na jiných místech Vellejových jen před vokalem neb *h*: 2, 12, 1 *iam tunc ut praecaventibus fatis* (špatně Scheffer *tunc vim praecaventibus fatis*); 2, 43, 1 *omnia tunc obtinentibus maria* (zbytečně Bothe *omnia adhuc obtinentibus*); 2, 48, 4 *ut tunc habebatur*; 2, 80, 3 *quam tunc a Caesare*; 2, 88, 2 *tunc urbis custodiis praepositus*; 2, 124, 1 *quid tunc homines timuerint*. Upomíná zvyk ten na libůstku Tacitovu v historiích a annalech, klásti *deinde* před vokalem, *dein* před konsonantem (srvn. Wölfflin, Philol. 25, 105). Táže se, není na základě obou fakt těch odůvodněno podezření, že *tum* původně na u. m. bylo a *tunc* vlivem cizím původ svůj vzalo?

1, 15, 3: *Cassius censor a Lupercali in Palatium versus theatrum facere instituit, cui in eo moliendo eximia civitatis severitas et consul Scipio restitit.*

Za in eo moliendo měl rukopis *in demolendo*, kteréž Salmasius a Rigueux způsobem uvedeným opravili. Než oprava jejich zdá se mi ceny velmi pochybné. Neboť *in eo moliendo* jest nejen zbytečné, když předchází *theatrum facere*, nýbrž i neobratně řečeno; čekali bychom pouze *cui molienti*. Mám proto — a tak již Gruter soudil — *in demolendo* za interpolaci kohosi, jenž slovy těmi označiti chtěl, že *eximia civitatis severitas* ve zbourání stavby počaté záležela. Po vyloučení *in eo moliendo* může dativ *cui* býti maskulinum (= *Cassio*), ale též neutrum (= *faciendo theatrum*), ježto V. neostýchá se klásti neutrum relativa táhnoucího se k celé větě ve formách singularu od maskulina se nelišících; srvn. 2, 4, 7 *decessit anno ferme sexto et quinquagesimo: de quo si quis ambiget, recurat ad priorem consulatum eius*; 2, 60, 3 *hunc — scelesti insimulare coepit, in quo turpiter deprehensa eius vanitas est*; 2, 77, 2 *placuit Siciliam Achaïamque Pompeio concedere, in quo tamen animus inquit manere non potuit*.

gloriae comparandum reor; 2, 130, 1 *id veluti cognatum censet tuendum*. Výjimku činí 2, 58, 2 *dictitans nihil amplius civibus praeter tyranni — petendum esse sanguinem*, než tu přidal V. *esse* pro jasnost, by označil, že nenáleží *petendum* k *praeter*, nýbrž že jest to inf. Takové příčiny není 2, 128, 3 *hoc senserunt, in cuiuscumque animo virtus inesset, ei plurimum esse tribuendum*. Či chtěl V. míti hříčku slovní *inesset — esse*?

1, 16, 2: *clausa capso aliorve saepto diversi generis animalia nihilo minus separata alienis in unum quaque corpus congregantur.*

Již tím, že v zápětí následuje *semet ipsa ab aliis separaverunt*, stává se pravděpodobným, že i nahoře *separata ab alienis* jest původním čtením, jak též Heinsius soudil. Než k tomu přichází, že Vellejus vůbec drží se pravidla vzornými prosaisty zachovávaného, nevypouštěti předložky *a (ab)* před ablativem při slovesech s *dis* a *se* složených; srovn. 1, 1, 1 *distractus a duce suo Nestore*; 1, 2, 4 *perexiguo a continenti divisa freta*; 2, 110, 2 *legionesque — pacne aequali divisae intervallo ab hoste*.

1, 17, 2: *historicos etiam — minus octoginta annis circumdatum aerum tulit, ut nec poctarum in antiquius citiusve processit ubertas.*

Položeno zde, jak patrně, *nec* v platnosti *ne-quidem*, čemuž odporuje mluva auktorova: 1, 12, 7 *et ne in victis quidem deponitur*; 2, 34, 2 *ne ab huius quidem usura gloriae*; 2, 67, 2 *id ne deflere quidem quisquam satis digne potest*; 2, 68, 1 *cum ne modica quidem <re> servari posset*; 2, 71, 3 *ne temptata quidem hostis misericordia*; 2, 86, 2 *qui ne deprecari quidem pro se auderent*; 2, 89, 1 *ne in operis quidem iusti materia — exprimi potest*; 2, 116, 4 *ne qui intellexit quidem abunde miratus est*; 2, 119, 2 *cum ne pugnandi quidem — occasio — data esset*; 2, 124, 1 *cum ne commotum quidem sensimus*. Příkladu pro *nec* = *ne-quidem* u Velleja není, a chybuje Orelli, myslí-li, že i 2, 124, 7 Vellejus psal *ut nec bonis* (rkp.: *nec bonis neque*) *contra malos opus armis foret*, o kterémž místě níže budeme jednati. Ježto nelze nalézt příčiny, proč by byl V. na onom místě od svého zvyku se uchýlil, nebylo by bezpodstatné podezření, že původní čtení bylo jiné. Než tu přistupuje závažné svědectví opisu Amerbachova, že rukopis měl *ne nec*, nýbrž jen *ne*. Toto *ne* ukazuje neklamně k *ne-quidem*, jehož mluva žádá, i jest proto psáti: *ut ne poctarum <quidem> in antiquius — processit ubertas*; v prvním vydání Basilejském nesprávně tedy od Rhenana neb koho jiného *ne* rozšířeno bylo v *nec*. Ostatně i jinde mizí v rukopisech *quidem* z *ne-quidem*, na př. u Liv. 44, 36, 8 *neque enim ne his <quidem> cunctationem*; 31, 21, 7 *sed ne extra fretum <quidem> Euripi* (tak Weissenborn a po něm M. Müller); dle mého mínění 22, 53, 10 *ut ego — non descam, <ita> ne alium <quidem> civem — descrere patiar* a 40, 20, 6 *ut ne scribi <quidem> sibi vellet*, neboť i zřetel k libozvuku kázal na posledním místě Liviovi přidržeti se svého zvyku a nepsati *ut nec scribi sibi vellet*, jak ve vydáních jest;*) Val. Max. 5, 6, 7 *ac ne beneficio senatus <quidem>* (tak čte Kempf, čísti náleželo *ne beneficio <quidem> senatus* pro zvyk auktorův), *qui — onere liberaverat*; 7, 2, ext. 8 *ne cogitata <quidem> inquit*. Po vymizení *quidem* dalším krokem v porušení jest, že interpolator *ne* v *nec* neb *neque* opravuje.

*) Uvádím obě ty opravy ve svém vydání Liviových knih XXI. a XXII. (v Praze, J. Otto 1891) na str. 116.

Jako vyhýbá se Vellejus *ne* a *neque* ve významu *ne* — *quidem*, podobně nerad klade *et* v platnosti *etiam* neb *quoque*. Neboť poměrně málo příkladů jest u něho pro *et* = *etiam*, a i z těch jest několik pochybných.

K nejistým počítám:

1, 18, 1 *transit admiratio ab condicione temporum et ad urbium*. Zde pokládám *et* za interpolováno; neníť smyslem nikterak nutné; srovn. 2, 130, 4 *dolenda adhuc retulimus; veniendum ad erubescenda est*; 2, 130, 3 *ut ad maiora transcendam*. Interpolováno pak mohlo býti *et*, aby sdruženo bylo *ad condicionem temporum*, neboť tak měl rkp., s *ad urbium*;

1, 18, 3 *quae urbes et in alia talium studiorum fuere steriles, nisi Thebas unum os Pindari inluminaret*. Zde mám celé *et in alia*, vytvořené Sauppem z rkp. *et in Italia*, za cizí přídavek. Smyslu zajisté slova ta ničeho potřebného nepřidávají a *in alia* v platnosti 'jinak' není Vellejovské. Neboť Vellejus má v případě tom *alioqui*, tak 2, 2, 2 *vir alioqui vita innocentissimus*; 2, 7, 3 *vir alioqui sanctus*; 2, 7, 3 *virum alioqui sanctum*; 2, 33, 1 *quia alioqui per omnia laudabilis*; 2, 33, 4 *Lucullus, summus alioqui vir*, aneb *cetera*, jako 2, 46, 2 *qui vir cetera sanctissimus*; 2, 119 *cetera quictus ac probus*. Bezpochyby dittografi *quae urbes est alia talium* děkuje svůj vznik ona korrupceta *et in Italia*;

2, 90, 1 *sepultis, ut praediximus, bellis civilibus coalescentibusque rei publicae membris, et coaluere quae tam longa armorum series laceraverat*. *Dalmatia — ad certam confessionem pacata est imperii*. Zde jest *et* velmi nejisté, ježto rkp. vykazoval porušení *et coram alio* a čekáme postavení *coaluere et quae*. Jiní tu jinak opravují; já pokládám *et coaluere* za cizí přídavek, tím způsobený, že po *laceraverat* shledáván konec myšlenky, i neváhal bych čísti *coalescentibusque rei publicae membris, quae — laceraverat, Dalmatia — ad — confessionem pacata est imperii*;

2, 114, 3 *admonitio frequens, interdum (rkp.: inerat) et castigatio, vindicta tamen rarissima*. Pravděpodobnější jest oprava Halmova *admonitio frequens erat et castigatio*, nejen tím, že více blíží se podání rukopisnému — o interpolovaném *in* jednali jsme výše (str. 9.) — nýbrž i, že při čtení *interdum* et doplniti si musíme *erat* neb *fuit*.

Tím zbývají tato místa s *et* = *etiam*: 1, 2, 4 *ea tempestate et Tyria classis — Gadis condidit* (než i zde *et* mohlo zdvojením vedlejších hlásek vzniknouti; smyslem není nutné. (Srovn. násl. *ab iisdem — Utica condita est*); 2, 9, 4 *celebre et Lucilii nomen fuit* (srovn. však 2, 9, 3 *clara etiam — fuere ingenia in togatis*; 1, 17, 2 *historicos etiam*), *ut Livium quoque — adstruas, — acrum tulit*; podobně Val. Max. 5, 2, 9 *privato etiam Pompeio — adsurrexit*); 2, 40, 4 *et hoc sane nimium fuit*; 2, 91, 2 *Caepio et ante hoc erat pessimus*; 2, 96, 1 *novitatem suam — in hoc perduxerat, ut et Neronis esset socer* (zde může *et* dobře scházeti i mohlo dittografi *ut* povstati); 2, 130, 2

*) Na jisto špatným čtením jest změna Herelova, kterouž i Kritz v text přejímá, *quae urbes cunctae liberalium studiorum fuere steriles*. Neboť Vellejus nezná adjektiva *cunctus*, užívaje za ně *totus, omnis, universus*.

quamquam et haec ille duxit maxima. Proti těmto 6 místům s *et* = *etiam* jest neméně než 60 míst s plným *etiam*; jeví se tu tedy poměr 1:10; avšak i z oněch šesti míst s *et* připadají tři na *et* před zájmenem *hic*, ve kterémž případě ani Cicero *et* = *etiam* se neštítí, druhá mnoho důvěry nepůsobí. Z toho plyne, že není radno z domněnky *et* v platnosti *etiam* v textu Vellejově psáti. Kritikové, zvláště v dřívějších dobách, málo tohoto zvyku Vellejova dbali a nejednou *et* (= *etiam*) navrhovali, na př. Burmann 2, 114, 4 *alterum et* (rkp. *a se*) *deditum*; 1, 126, 4 Cludius *non civium tantum modo, sed <et> urbium damna*.

Pozorováním naším posily dochází Ruhnkenova oprava 2, 127, 2 *interest-que rei publicae, quod usu necessarium est* (A: *e*; P: *et*), *dignitate cminere* i neví se pravdě podobným návrh Cludiův *necessarium <est>, et dignitate*.

Z toho, co jsme tu vyložili o užívání *etiam* a *et* v platnosli 'také' u Velleja, nahlédneme, proč týž spisovatel raději užívá *etiamsi* než *etsi*. Neboť kdežto *etsi* má jen 2, 45, 1 *cuius verbis etsi non nominabatur Cicero, tamen solus petebatur*, setkáváme se s *etiāmsi* 2, 59, 1 *etiāmsi per se nitet, pauca dicenda sunt*; 2, 70, 1 *Caesar, etiāmsi infirmissimus — erat, obibat munia ducis*; 2, 92, 4 *etiāmsi factus esset consul suffragiis populi, tamen se cum non remuniaturum*. Pozorujeme tedy u Velleja co do *etsi* podobnou zvláštnost jako u obou Seneků, z nichž rhetor částice té úplně, filosof až na několik míst se vystříhal (srovn. Wölfflin, Rhein. Mus. 37, 100 n.). Pro kritika textu Vellejova není pozorování to opět bez důležitosti. Na místech velmi četných dřívější badatelé *etsi* u tohoto spisovatele v text vpravovali, na př. Heinsius 2, 7, 4 *rei tantae etsi parum ad notitiam pertinens interponatur*; Burmann 2, 41, 3 *quod vel maximum, etsi narrari verbis speciosis non potest*; Bothe 2, 47, 4 *exemplo inutili, etsi facto salutari*; Voss 2, 89, 1 *nedum in operis etsi quidem iusti materia*; Aldus Nepos 2, 99, 4 *semper privatum, etsi illa maiestas privata umquam fuit*, vesměs arci chybně. Než ani novější kritikové nevystříhali se podobných pokusů, na př. ještě Haase v úvodu 2. vyd. str. X jako pozoruhodný uvádí návrh Th. Mommsena 2, 42, 2 *etsi longum est narrare, quid et quotiens ausus sit* a Cornelissen v hollandském pojednání *Kritische Aanteekeningen op Velleius Paterculus* str. 15 chce psáti 2, 7, 4 *<id unum etsi> rei tantae parum ad notitiam pertinens interponatur*. Proto zajisté chvály zasluhuje Halm, že na žádném místě ve vydání svém *etsi* z domněnky nepřijal.

1, 17, 5: *huius ergo recedentis in quodque sacculum ingeniorum similitudinis congregantisque se et in studium par et in emolumentum causas cum saepe requiro, numquam reperio, quas esse veras confidam.*

O čtení *in quodque*, za něž rukopis měl buď *inq.* (tak A) neb *mq.* (dle Burera), jednal jsem již v List. filol. X 392, kde pronesl jsem návrh *in <idem pleru>mque sacculum*.

Návrh ten jen z polovice nyní mohu schvalovati. *Plerumque* není tu totiž pravdě podobno, ježto dle výkladu předchozího spadá působnost vynikajících mužů v jednotlivých oborech ne obyčejně, nýbrž vždy v touž dobu. Naproti

tomu slov *in idem* zastávám se i nyní. Neboť tu o to běží, by se vytknulo, že v touž dobu výtečníci v tom neb onom odvětví se vyskytují — srovn. c. 16, 2 *eminentissima cuiusque professionis ingenia — in idem artati temporis congruere spatium* — a ne, což Sauppovo *in quodque* znamená, že v každém věku v jedno se slučují. Slovo *idem* tu bezpochyby vypadlo a *que* k *in* přidáno za sloučením *recedentis* a *similitudinis* chybně jako na několika místech k jiným slovům v tomto rukopise, na př. 1, 8, 2 *quo quidem in ludicro omnis[que]* (tak správně Gelenius) *generis certaminum Hercules victor extitit*; 1, 17, 4 *sculptoribus quisquis[q.]*; 2, 11, 2 *virtute[que] cognomen*; bezpochyby i 2, 26, 1 *multa fortiter[que] molitus*; 2, 107, 1 *sub omnem motum[que] nostrarum navium* čísti dlužno.*)

Než kromě toho v jedné věci nezdá se mi text tu v pořádku. Indikativ *requiro* není v souhlase s mluvou Vellejovou. Neboť místo temporalního *cum* s indikativem *praesentis* jest všude u něho *dum*. Naproti tomu při době přítomné jest několikrát *cum* položeno u něho s konjunktivem, a sice jako *cum concessivum* neb *adversativum*: 1, 3, 2 *quod cum alii faciant, tragici frequentissime faciunt*; 2, 48, 5 *harum praeteritarumque rerum ordo cum iustis aliorum voluminibus promatur, tum, uti spero, nostris explicabitur*; 2, 107, 2 *quacum vestrum numen absentium <non> (tak dobře Madvig) colat, praesentium potius arma metuit*; 2, 126, 5 *cumque sit imperio maximus, exemplo maior est*. Nevidím příčiny, proč by byl tuto V. od svého zvyku upustil, zvláště když konjunktiv *requiram* by tu byl velmi vhodný, ježto ostrá protiva jest mezi *causas saepe requiram* a *numquam reperio* i tím na snadě *cum* koncessivné. Možná, že písařem *requiram* připodobeno blízkému *reperio*.

1, 18, 2: *neque hoc ego magis miratus sim, quam neminem Argivum — memoria dignum existimatum*.

Pořádek slov *hoc ego* jest v Amerbachově opise, naproti tomu *edit. princ.* má obráceně *ego hoc*, což Kritz i Haase přijali. Ježto Vellejus jinde *ego* buď hned na počátku věty klade aneb hned po konjunkci neb relativu, zdá se, že lépe Kritz i Haase učinili než nejnověji Halm; srovn. 1, 7, 4 *ego — vix crediderim*; 1, 15, 3 *civitatis severitas et consul Scipio restitit, quod ego inter clarissima publicae voluntatis argumenta numeraverim*; 2, 16, 2 *neque ego*

*) Avšak ještě na třech jiných místech jest mi *que* velmi podezřelým. První jest 2, 77, 1 *cum in navem Caesaremque et Antonium cena exciperet*. Jakkoli *que* et často u V. se stýká, nicméně nikde ho není užito k sdružení dvou toliko výrazů v platnosti *et*. Druhé jest 2, 113, 1 *iunctis exercitibus, quique sub Caesare fuerant quique ad eum venerant, contractisque — legionibus*. I zde jest *quique — quique* místo *qui — quique* neobyčejně řečeno, spolu pak nepřekně, ježto *contractisque* následuje. Žádného příkladu podobného nelze z V. uvést. Třetí místo jest 2, 126, 2 *summota — discordia curia, sepultaeque ac situ obsitae iustitiae, aequitas, industria civitati redditae*. Jednak žádají ostatní členy celého místa asyndeton *sepultae*, jednak nikde vyjma místo i jinak podezřelé 1, 12, 3 *omnibus belli ac togae dotibus ingenique ac studiorum eminentissimus saeculi sui a dle mého mínění interpolované nemá V. spojení *que ac*, ač na četných místech klade *que et*. Pozoru hodno, že čtení *sepultae ac situ* v P se vyskytuje.*

verecundia — quidquam — subtraham; 2, 92, 5 *quod ego factum cuilibet — gloriae comparandum reor* 2, 107, 2 *sed ego beneficio — tuo — hodie vidi deos*.

2, 1, 5: *sed Pompeium gratia impunitum habuit, Mancinum verecundia poenam non recusando perduxit huc, ut per fœtialis nudus ac post tergum religatis manibus dederetur hostibus*.

Halm opravil rukopisné *quippe non recusando* čtením *poenam non recusando*, když Madvig nesprávnost *quippe* byl dovodil. Avšak stěžl dostihl tím pravdy. Jednak zajisté neobsahují slova ona více než co v následujícím *perduxit huc ut — dederetur* obsaženo, jednak jimi souměrnost věty *Mancinum verecundia huc perduxit* s myšlénkou předchozí *Pompeium gratia impunitum habuit* nemile se ruší. Ještě méně pravděpodobným jest, co Madvig navrhl, *Mancinum verecundia quicquam noxae recusandi perduxit huc*, aneb co Boot (Mnemosyne V, 171) píše, *verecundia (quippe non recusat noxam) perduxit*; neboť V. nejen nezná výrazu *noxæ* = *poena*, nýbrž i vždy absolutně klade substantivum *verecundia*, nikdy ve spojení s genetivem objektivním: 2, 16, 2 *neque ego verecundia domesticæ sanguinis gloriae quidquam — subtraham*; 2, 32, 1 *digna est memoria Q. Catuli cum auctoritas tum verecundia*; 2, 32, 2 *hic hominis verecundiam — mirari libet*; 2, 55, 4 *verecundia magis quam virtute acies restituta*. Ta věc svědčí i proti čtení, jež sám jsem v List. fil. XI, 213 doporučil, *Mancinum verecundia debitam* (neb *meritam*) *poenam recusandi perduxit huc*. Proto pobádání jsme k mínění, že *quippe non recusando* jest marginalní glossou náležitou k *verecundia*, k čemuž zejména *quippe* dosti jasně ukazuje.

Podobnou interpolaci shledávám o něco níže, 2, 2, 3: *pollicitusque toti Italiae civitatem, simul etiam promulgatis agrariis legibus, omnibus statum concupiscentibus, summa imis miscuit et in præruptum atque anceps periculum adduxit rem publicam*. Slova *omnibus statum concupiscentibus* nejsou v této podobě historicky správná; neboť vykládáme-li *statum* o stavě, jaký byl před vystoupením Grakchovým s dotčenými zákony pozemkovými, jest *omnibus* chybné, ježto stavu toho jen třída nejbohatší si přála; rozumíme-li pak slovu onomu o stavu novém, jaký zavládnouti měl po provedení zpomenutých zákonů, nevyhovuje opět *omnibus*, ježto stavu takého jen chudina si přála, ne pak optimaté. Slova ta proto různě měněna, ale ani nejlepší ze změn těch, totiž Lipsiova *omnium statum concutientibus*, nezamlouvá se valně; neboť zbytečna jsou slova ta, když v zápětí následuje *summa imis miscuit*. Zdá se mi, že *factum*, kteréž vykazuje opis Amerbachův, i rukopis měl a *omnibus factum concupiscentibus* že kdosi připsal, by odůvodnil větu *summa imis miscuit*.

2, 4, 4: *hic cum interrogante tribuno Carbone, quid de Ti. Gracchi caede sentiret, respondit, si is occupandæ rei publicæ animum habuisset, iure caesum*.

Eum jest před *interrogante* položeno, jakoby zvláštní důraz na něm spočíval, čemuž tak není. Zcela dobře by mohlo scházeti, jakož není toho akku-

sativu při *rogante* 2, 86, 3 *cum* — *partibus eius se miscuisset, rogante Caesare, ut secum — proficisceretur*. Buď jest dotčené *cum* interpolováno — pozoruhodno, že A má *cum* — aneb dlužno je po *interrogante* umístiti; srvn. 2, 41, 2 *magis ministris quam ipso conquiŕentibus cum ad necem*; 2, 64, 1 *paulatim relinquire cum exercitu*.

2, 5, 1: *penetratis omnibus Hispaniac gentibus, ingenti vi hominum urbiumque potitus numero, aditis quae vix audita erant, Gallacci cognomen meruit*.

Co do smyslu zcela dobře by mohlo *vi* aneb *numero* scházeti a také atheoval Lipsius *numero* jakožto glossu *vi*, v čemž mu Ruhnken přisvědčil, Kreyszig pak lehkou změnou podání navrhoval *ibi* za *vi*. Než dobře činí vydavatelé poslední, že rukopisné čtení ponechávají. Abundance výrazu není u tohoto autora příznakem cizího přídavku, jak již jiní pozorovali a vytkli, na př. i Kritz v předml. str. LVIII n., zejména ne tehdy, když příčinu její můžeme uvést, jako na u. m. Tam přidává V. *numero*, by docílil oblíbené sobě figury *chiasmu*; srvn. 2, 48, 6 *sine invidia — floruisse cminuisseque sine periculo*; 2, 55, 3 *ingenti cum difficultate itinerum locorumque inopia perductis ad cos legionibus*; 2, 78, 2 *patientia periculorum bellicae experientia durabat exercitum*; 2, 82, 4 *redimitus hederis coronaque velatus aurea*; 2, 96, 3 *gentes Pannoniorum Delmatarumque nationes*; 2, 115, 2 *lactus victoria praedaeque onustus*; — 1, 2, 1 *Lacedaemonii gravi bello Atticos premerent respondissetque Pythius*; 1, 12, 5 *camque urbem — sustulit fecitque suae virtutis monumentum*; 2, 64, 2 *invidiam in auctorem relegabat censebatque aequum — retinere*. V případech těch jsou vnitřní členy *chiasmu* sloučeny částicí kopulativnou, a to vesměs *que*. V druhé řadě míst *chiasmus* obsahujících jest sdužení asyndetické; jsou to místa 2, 109, 3 *Pannoniam ad dextram, a tergo sedium suarum haberet Noricos*; 2, 126, 3 *honorantur recta, prava puniuntur*; 2, 129, 1 *virtute merentis semper, numquam captantis gloriam*; 2, 130, 3 *quorum alterius dignitatem constituit, auxit alterius*; na konjektuře zakládá se 2, 111, 4 *eorum vires universas elusimus, <fudimus> partibus*. Kde by členy v *chiastickém* poměru jsoucí částicí *adversativnou* sloučeny byly, u Velleja spolehlivého příkladu není. Neboť 2, 10, 2 *sed omnes ad consulatum sacerdotiaque, ad triumphi autem pacis omnes pervenerunt insignia* nemá A *triumphi autem*, nýbrž jen P; v A jest *triumphantem*. Kdož ví, není-li *triumphantem* čtením M, vzniklým prodloužením *triumphi* následkem předložky *ad*? O tomto druhu chyb v M jinde jednáme.

Tato dvě pozorování jsou důležitá k stanovení textu na dvou pochybných místech. Na prvním z nich 2, 16, 4 čte Orelli a s ním Kritz, Haase i Halm *caput imperii sui Corfinium legerant atque appellarent Italicam*. Za *atque appellarent* měl M dle zprávy Burerovy, kterouž však Halm v podezření bere, *quod appellarent*, opis Amerbachův vykazuje — snad hodnověrněji — *legerantq. appellarent, edit. princ. má legerantq. bez appellarent*. Že by emendace Orelliova správná byla, nesoudím, ač Kritz přijetí její v text provází poznámkou *ex quibus — vestigiis Orellius feliciter eruit atque*; neboť přiči se zákonu nahoře vyloučenému, jehož arci ani Kritz ani Haase a Halm u Velleja neznali, zákonu,

dle něhož prostřední členy chiasmu částicí *que* mají býti sloučeny. Rukopisné podání ukazuje také zde ku *que*, chyba jest v něm jen potud, že na nepravém místě jest položeno; Vellejus psal: *caput imperii sui Corfinium legerant appellarantque Italicam*. Přemístění *que* vykazuje opis Amerbachův i 2, 123, 1 *prosequens eumque simul interfuturus*; edit. princ. má arci správně *prosequens eum simulque interfuturus*, ale kdož ví, není-li to oprava Rhenanova a nepodává-li A věrněji, jako obyčejně, čtení rukopisu Murbašského?

Druhé místo jest 2, 6, 4 *quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris triumvirum nomine, re autem socium regalis adsumpsit potentiae*. Tak čte místo to dle Halma již Orelli, Kritz pak rovněž schvaluje návrh Halmův nazývá jej *emendationem palmarum*, čímž není divu, že i Haase se ho přidržel. Než oprava ta jest jen zdánlivou, jak níže ukazují.

2, 5, 2: *tam severum — imperium fuit, ut, cum urbem Contrebiam nomine in Hispania oppugnaret, pulsas — cohortes legionarias eodem protinus subire iuberet*.

Slovo *nomine* nezdá se býti na místě původním; zvyk Vellejův žádá ho hned po *urbem*: 1, 3, 1 *accrue belli invenis, nomine Thessalus*; 1, 9, 4 *apud urbem nomine Pydnam in Macedonia fusum*; 2, 64, 1 *in hospitis cuiusdam —, nomine Cameli, domo*; 2, 78, 3 *primi pili centurionem nomine Vibillum — fusti percussit*; 2, 112, 2 *graviter a quodam, nomine Adduo, vulneratus*; 2, 114, 4 *apud flumen, nomine Bathinum*; 2, 118, 2 *promptus ingenio, nomine Arminius*; srvn. též 2, 19, 3 *servus publicus, natione Germanus*. Arci mnozí budou tu asi jiného mínění a podrží pořádek rukopisný, namítajíce, že nemusí spisovatel vždy stejně psáti. Avšak z druhé strany jest také uvážiti, že na velmi četných místech u Velleja v podání rukopisném jsou slova přestavena (srvn. Kritzovy předml. str. CXIV) a že jest tudy na snadě mínění, že pořádek slov jest cizí rukou porušen na místech, kde slovosled zjevnému zvyku Vellejovu odporuje.

2, 6, 2: *longe maiora et acriora petens dabat civitatem omnibus Italicis, extendebat eam pacne usque Alpīs, dividebat agros*.

Nikde nespojuje Vellejus *usque* samo s akkusativem, nýbrž vkládá všude, jak při označení místa, tak při vyčtení času, *ad* neb *in*: 1, 2, 3 *insequentisque archontes usque ad Charopem — honorem usurpabant*; 2, 9, 3 *usque in Gracorum ingeniorum comparationem evecti*; 2, 31, 2 *essetque ei imperium — usque ad quinquagesimum miliarium a mari*; 2, 90, 1 *quem usque in tertium consulatum — amicitia principis evexerat*; 2, 105, 3 *aestiva usque in mensem Decembrem producta*; 2, 106, 2 *ad quadringentesimum miliarium a Rheno usque ad flumen Albim*; 2, 128, 3 *et qui — usque ad sextum consulatum — habuere principem*. Proto žádoucné i na u. m. čísti: *extendebat eam pacne usque <ad> Alpīs*. To jest tím žádoucnější, ježto, jak Wölfflin v Archivu pro lat. lexikografii a grammatiku IV str. 52 nn. ukázal, žádný spisovatel před Vellejem, ani prosaik ani básník, nepoložil při označení místa, vyjma ovšem jména měst,

usque s. akk. Teprve básníci pozdější Lukanus, Valerius Flakkus, Juvenalis tak psali a jich příkladu následoval Plinius Starší, nikterak však Tacitus ani Suetonius. Na u. m. *ad* před *Alpis* právě tak vypadlo, jako před *alterius* u Livia 44, 5, 6 *conlapsus pons usque <ad> alterius initium — prolabi cum leniter cogibat*, kde nebojí se je vydavatelé jako na u. m. doplniti z domněnky. Divím se, že Wölfflin na označeném místě Archivu proti doplnění řečeného *ad* u Velleja se obrací, ač uvedených zde věcí dobře si jest vědom.

2, 6, 4: *hunc L. Opimius consul — persecutus armis unaque Fulvium Flaccum, consularem ac triumphalem virum —, quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris triumvirum nominat, re autem socium regalis adsumpserat potentiae, morte adfecit.*

Čtení *nominat, re autem*, jehož původcem jest Halm a A. Schwarzmann, není mi nikterak bezpečným, ne že by nebylo mohlo z něho vzniknouti rukopisné *nominaverat cum*, ale že nemá opory v dikci auktorově. U Livia proti *re* = *vsutku* nebylo by lze ničeho namítati, rovněž ne u Sallustia, ale u Velleja má se věc jinak. U něho ani jedno místo nelze nalézt pro *res* = *skutečná věc* v protívě k *nomen, species, umbra, imago* a p. *) Nad to neužívá V., jak výše řečeno, *autem* k vytčení protivy uprostřed chiasmu, než asyndeticky členy k sobě řadí v případě tom. Myslím, že máme tu činiti opět s interpolací, znějící původně *triumvirum nominaverat* a vysvětlující *in locum Tiberii fratris socium regalis adsumpserat potentiae*, kteráž však později o *cum* rozšířena byla, když konec relativné věty po *nominaverat* shledáván byl. Nikterak nemohl bych se přikloniti k návrhu Heinsiovu, ježž v poslední době Cornelissen schvaluje, *triumvirum nominaverat eoque socium*; neboť V. *nominare* smyslem 'zvoliti' nezná, nýbrž *creare* klade v tom významě, tak zejména v též věci 2, 2, 3 *triumviros agris dividendis colonisque deducendis creavit se socerumque suum, consularem Appium, et Gaium fratrem admodum iuvenem, aneb legere (eligere) a facere*. Nad to jsou slova *triumvirum nominaverat eoque* před následujícím *socium regalis adsumpserat potentiae* velmi mdlou vložkou. Též na bílé dni jest, že poslední slova ke glosse vybízela.

2, 6, 5: *quo die singularis Pomponii equitis Romani in Gracchum fides fuit, qui more Coelitis sustentatis in ponte hostibus eius, gladio se transfixit.*

Genetiv *eius* jest tu zbytečný a obtížný; jestiž na jevč, že mínění jsou nepřátelé Grakchovi a ne odpůrci jiného. Přidán jest asi od cizí ruky, jak již Heinsius dobře poznal. Ale ještě jedna vada lpí na slovech uvedených. Dle

*) Vellejus za *res* volí v tom případě výrazy jiné; srvn. 2, 99, 1 *fama fortunaque celeberrimus et vere alterum rei publicae numen et caput*; 2, 106, 2 *quod numquam antea spe conceptum, nedom opere temptatum est*. Ani *re vera* nelze u něho doložit. To nevdalo však mnohým *res* ve významě dotčeném v text Vellejův vnášeti; jako Gelenius psal 2, 30, 4 *imaginem sine re (rkp. in iure) reliquerat*, tak četl Pluygers 2, 41, 3 *quod re (rkp. dobře: vel) maximum est*.

zvyku Vellejova čekáme, čehož dosud nikdo si nepovšimnul, *gladio se* <*ipse*> *transfixit*: 2, 6, 6 *qui non segnius se ipse interemit*; 2, 24, 1 *sub adventum Sullae se ipse interemit*; 2, 27, 3 *quae iugulato viro gladio se ipsa transfixit*; 2, 63, 2 *inritus consilii gladio se ipse transfixit*; 2, 71, 3 *alter se ipse in tabernaculo interemit*; 2, 76, 1 *gladio se ipse transfixit*; 2, 87, 1 *Antonius se ipse non segniter interemit*; 2, 119, 3 *avitiq[ue] exempli successor se ipse transfixit*. Na základě těchto příkladů neváhal bych ani dost málo *ipse* na u. m. doplniti; neb není příčina ani zde zjevna, proč by byl V. od zvyku svého oněmi místy stvrzeného upustil, vypuštění pak *ipse* snadno mohlo homoioteleutem zaviněno býti.

2, 7, 3: *crudelesque mox quaestiones in amicos clientesque Gracchorum habitae sunt. sed Opimium, virum alioqui sanctum et gravem, damnatum postea iudicio publico memoria istius sacvitiae nulla civilis prosecuta est misericordia.*

Velmi pochybnou opravou jest Halmovo *istius* (srvn. též Rhein. Mus. 29, 487) za rukopisné *ipsius*; neboť není příkladu pro *iste* u Velleja. Toho nevšimli si dosud, jak se zdá, kritikové; aspoň z domněnky chtěl psáti M. Haupt 2, 2, 3 *omnibus ista tum* (A: *factum*, P: *statum*) *concupiscentibus*; Ursinus 2, 73, 3 *iste* (rkp. *istum*, t. j. *is tum*), *ut praediximus*; Sauppe 2, 74, 2 *qui in ista* (rkp.: *iuste*) *divisione*; Bothe 2, 120, 2 *arma infert isti, quem* (rkp. *interfecti quae*); 2, 125, 4 Scheffer *perniciosa istis ipsis* (rkp.: *et his ipsis*). Z důvodu toho dlužno jiné pronomen demonstrativum na u. m. zvoliti, asi *illius*, kteréž i jinde v rkpp. s *ipse* zaměňováno bývá, na př. Cic. Deiot. 10, 29; pak srovnati bychom mohli Vell. 2, 16, 3 *cuius illi pietati — populus — gratiam rettulit*; 2, 79, 6.

Podobně ušlo pozornosti některých kritiků, jak sesiluje Vellejus tvary zájmena reflexivního. Jen tvar *se* přibírá u něho sesilovací *met*, nikdy však *sibi*: 1, 16, 2 *semet ipsa ab aliis separaverunt*; 2, 72, 3 *semet ipso contentus duce partium*; 2, 112, 6 *in dubiis rebus semet ipsae legiones adhortatae*. Proto dlužno schváliti opravu Lipsiovu 2, 60, 2 *dictitans nefas esse, quo nomine Caesari dignus esset visus, semet ipsum* <*sibi*> *videri indignum* a odmítnouti změnu Pluygersovu, ač smyslu lépe vyhovující, *se* <*sibi*> *met ipsum videri indignum* aneb horší Ursinovu *sibimetque ipsum* etc.; srvn. též 2, 125, 2 *finem militiae sibi ipsi constituere conati sunt*. Také není Vellejovské *se* zdvojovati, což připomínám, že Halm a po něm za nedlouho Pluygers (Mnemosyne X, 315) k 2, 21, 2 *unde spes maior adfulsisset potentiae, se exercitumque deflecteret* podotýkají, že by pomýšleti se mohlo na *potentiae, se se exercitumque*, ježto v rkp. bylo *potentia esse*. Správnost čtení *se exercitumque* dotvrzují i místa 2, 2, 3 *creavit se socerumque suum*; 2, 26, 1 *Praeneste — se exercitumque contulit*; 2, 37, 4 *supplex et praesens se regnumque dicioni eius permisit*; 2, 73, 3 *ad se exercitumque tuendum raptu utebatur*; 2, 120, 5 *se magnificentissimumque perdidisse exercitum*. Chyba povstala na u. m. špatným rozdělením slov v *potentia esse*, což vedlo nutně k *potentia esse*, jak ostatně již Krítz poznal. V omyl Halmův upadá Sprenger (Fleckeis. Jahrb. 1877, str. 48), jenž

2, 117, 3 mění *vulgatu* v *concepit sese* (rkp. *esse*) *homines, qui nihil praeter vocem membraque haberent hominum, quique gladiis domari non poterant, posse iure mulcere* (tak A; vulg. a P: *mulceri*). Místo to i sám měl jsem za porušené, než nyní vidím, že lze *vulgaty* hájiti.

Dále třeba o *quisque* konstatovati, že ho Vellejus až na 1, 16, 1 *quem ad modum clausa capso aliove saepto diversi generis animalia nihilo minus separata alienis in unum quacque corpus congregantur*, kde singular nemožný byl — neboť *quisque* táhne se tu k druhům zvířat, ne k zvířatům jednotlivým — výhradně v jednotném počtu užívá: 1, 14, 1 *facilius cuiusque rei in unum contracta species*; 1, 14, 1 *quae quoque tempore — deducta sit*; 1, 16, 2 *eminentissima cuiusque professionis ingenia*; 1, 16, 2 *ita cuiusque clari operis capacia ingenia*; 1, 17, 4 *eminentiam cuiusque operis*; 1, 17, 5 *recedentis in quodque* (zde jest *quodque* pochybnou domněnkou) *sacculum*; 2, 22, 5 *suique quisque periculi merces foret*; 2, 25, 2 *confluentibus ad eum optimo quoque et sanissimo*; 2, 28, 3 *ficeretque quisque merces mortis suae*; 2, 34, 2 *apud optimum quemque fecit favorabilem*; 2, 38, 1 *quae cuiusque ductu gens — redacta in formulam provinciae — sit*; 2, 48, 1 *cum iustissimus quisque — vellet dimitti*; 2, 50, 4 *et quisquis cuiusque ordinis sequi eos voluerat*; 2, 89, 4 *certa cuique rerum suarum possessio*; 2, 91, 4 *ut publica quisque ruina malit occidere*; 2, 104, 3 *sibi quisque quam illi gratularentur plenius*; 2, 113, 3 *suorum quisque metu finium universi temptare non possent*; 2, 114, 5 *in quantum quisque — intellegere potuit*. Pozorováním tím jeví se lichost nejednoho návrhu, na př. Haasova 1, 17, 6 *ut primo ad consequendos quosque priores ducimur* (rkp. správně: *quos priores ducimus*), Geleniova 2, 22, 2 *sed excelsissimi quique* (rkp. *quoque*) *atque eminentissimi civitatis viri*.

Posléze o *quicumque* paměti hodno, že ho neklade V. v nominativě nikde substantivně, nýbrž volí za ně důsledně *quisquis*, podobně jako nemá v platinosti substantiva *quodcumque* v nom. a akk., užívaje v případech těch *quidquid*. Srovn. 1, 17, 4 *quisquis temporum institerit notis*; 2, 50, 4 *et quisquis — sequi eos voluerat*; 2, 76, 3 *quisquis acquam se praestiterit*; 2, 114, 3 *quisquis illis temporibus interfuit*; — 1, 12, 2 *quidquid — diccretur, credere*; 2, 3, 1 *quidquid publice salutare non esset*; 2, 7, 1 *quidquid tumultuando adipisci gesticrunt*; 2, 14, 3 *ut, quidquid agam, ab omnibus perspicere possit*; 2, 23, 4 *quidquid sincera fide gereretur, id Romani Attica fieri praedicarent*; 2, 100, 3 *quidquid liberet, pro licito vindicans*; 2, 124, 2 *quidquid tuendum non suscepisset*; 2, 126, 3 *quidquid meridiano aut septentrione finitur*; 2, 130, 1 *quidquid — emineuit, id — censet tuendum*; 2, 131, 1 *quidquid numinum hanc — molem in — fastigium extulit*. Jen v genetivě nastupuje za *quisquis* dvakrát *cuiuscumque*, totiž 2, 128, 3 *in cuiuscumque animo virtus inesset* a 2, 57, 3 *sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cuiuscum(que) fortunam mutare constituit, consilia corrumpit*, ač je-li na tomto místě Geleniova domněnka pravdivá a není-li spíše *cum* po *cuius* vypustiti a čísti *fatorum vis, cuius fortunam mutare constituit*, jak již Aldus navrhoval; srovn. 2, 118, 4 *ita se res habet, ut plerumque, cuius fortunam mutaturus <est> deus, consilia corrumpat*. Na základě pozorování toho jistoty nabývá čtení 2, 62, 2 *laudati*

quicumque se iis exercitus tradidissent a nezdařilým ukazuje se pokus Orelliův psáti proto, že A opakuje *se po iis*, 'laudati quicumque se iis et exercitus tradidissent', rovněž Halmův (z r. 1836) 'quicumque se iis suosque exercitus tradidissent'. Nadbytkem stvrzuje se čtení námi hájené místem Cicero-novým Phil. 10, 7, 15, kteréž již Kritz srovnal, *si quattuor exercitus ii de quibus dixi propterea laudantur, quod pro populi Romani libertate arma ceperunt, quid est cur hic M. Bruti exercitus non in eadem causa reponatur*.

2, 9, 2: *nam Q. Mucius iuris scientia quam proprie eloquentiae nomine celebrior fuit*.

Tak píše se dle návrhu Lipsiova, rukopis měl *propriae eloquentiae nomine*. Čtení Lipsiovo stěží jest původní. Proč sáhá V. k rozvláčnému obratu *eloquentiae nomine celebrior* a nedí prostě *eloquentia celebrior*? To jest tím více s podivením, ježto již pro slova *iuris scientia* byl ablativ *eloquentia* žádoucí; rozvláčným *eloquentiae nomine* souměrnost mezi protivami jen nemile se ruší. Než k tomu přistupuje, že neřká vůbec V. *celebrem, clarum, nobilem esse nomine alicuius rei*, nýbrž *aliqua re*: 2, 5, 3 *at Fabius Acilianus Pauli exemplo disciplina in Hispania fuit clarissimus*; 2, 6, 1 *ingenio — eloquentiaque longe praestantior*; 2, 9, 6 *Pomponium sensibus celebrem*; 2, 15, 4 *nec triumphis honoribusque quam aut causa exilii aut exilio aut reditu clarior fuit Numidicus*; 2, 17, 1 *virtute eximius*; 2, 18, 5 *acer, opibus gratia amicitis vigore ingenii atque animi celeberrimus*; 2, 34, 1 *sagittarum usu celeberrimis*; 2, 34, 3 *ut vita clarus, ita ingenio maximus*; 2, 86, 2 *L. Arruntii prisca gravitate celeberrimi*; 2, 112, 2 *qui vir animo etiam quam gente nobilior*; 2, 116, 2 *vir — diversis virtutibus celebres*. Jiné povahy než u. m. jest 1, 17, 1 *et inventi laudanda nomine*, neb pouze *invento laudanda* nebylo možno tu říci. Než na u. m. ani *proprie* není pravděpodobně psáno. Adverbia toho V. nezná a také není ho tu potřebí. Z poslední příčiny upustil také od něho Cornelissen a psal *promptae eloquentiae*. Avšak nečekáme tu adjektiva jakého u *eloquentia*, ježto prostě vynikání ve výmluvnosti (*eloquentia*) staví se tu proti vynikání v právnictví (*iuris prudentia*), a nad to neužívá V. *promptus* o věci, než o osobách: 2, 73, 1 *adulescens — manu promptus*; 2, 118, 2 *ultra barbarum promptus ingenio*. Z příčin těch myslím, že úplně zbytečných a rušivých slov *propriae nomine* text musíme zbaviti a, jak jednoduchá myšlenka místa vyžaduje, čisti: *nam Q. Mucius iuris scientia quam [propriae] eloquentia [nomine] celebrior fuit*; srovn. 2, 112, 2 *qui vir animo quam gente nobilior*. Bezpochyby bylo tu původně psáno na okraji *propria nomina* a tím upozorněno na vlastní jména tohoto místa — předchází řada řečníků — a z okraje vnikla v text poznámka ta.

2, 11, 2: *Metelli tamen et triumphus fuit clarissimus et meritum ex virtute ei cognomen Numidici inditum*.

Způsobem tím není náležitě opraveno porušené čtení rukopisné *meritum et virtutisque*. Chybné jest především *ex*, ježto mluva Vellejova žádá při *me-*

reri pouhý ablativ, tedy *meritum virtute*; srovn. 2, 45, 4 *omnibus morum vitiis cum contumeliū meritum*; 2, 80, 1 *neque ulla virtute — fortunae indulgentiam meritis*; 2, 81, 3 *insignia — Agrippa singulari virtute meruit*; 2, 116, 3 *honores excellenti virtute meruit*; 2, 129, 1 *simplicique virtute merentis semper, numquam captantis gloriam*; srovn. též 1, 5, 1 *magnitudine operis et fulgore carminum solus appellari poeta meruit*; 2, 12, 5 *hac victoria videtur meruisse Marius, ne eius nati rem publicam pacniteret*. Dále není *ci* na přirozeném místě i nemohlo tak snadno v rkpisné *que* přejíti; čekali bychom dativ ten spíše před *inditum*. Jiní ovšem píší je před *virtute*, tvořice je z *et*. Ale toto *et* jest pravděpodobněji opakováním *et* předcházejícího, *que* pak, jež k *virtuti* v rkp. jest přivěšeno, vzniklo asi špatným rozdělením slov tohoto místa, totiž tímto: *Metelli tamen et triumphus fuit clarissimus et meritum; virtutique cognomen — inditum*. Nemyslil bych, že člen s *virtute* souřadný a oním *que* sdružený vypadl před *virtute*, neboť pak bychom měli *virtuteque*, což odporuje zvyku auktorovu, nepřipojovati *que* k slabice v krátké *e* vycházející. Rovněž povšimnutí hodno, že v příkladech nahoře uvedených *virtute* při *mereri* samo položeno. Proto četl bych *et meritum [et] virtute[que] cognomen Numidici inditum*. Dativ *ci* může se přimyslet, jako přimýšlí se 1, 9, 4 *ad cum Cn. Octavius practor, qui classi praecerat, pervenit et ratione magis quam vi persuasit, ut se Romanorum fidei committeret*; 2, 37, 5 *Syria aliaeque quas occupaverat provinciae creptae; et aliae restitutae populo Romano*. Akkusativ *cam* domyslí se 2, 18, 4 *quippe ea urbs pertinacissime arma retinebat —, velut pacniteret eius fidei, quam bello praestiterat Punico*.

2, 11, 3: *quippe intra duodecim ferme annos huius temporis consules fuere Metelli aut censores aut triumpharunt amplius duodecies*.

Aut před *triumpharunt* jest nemožné. Bylo by dobré, kdyby *triumpharunt* bylo bez přídavku *amplius duodecies*; avšak k větě 'v označené době byli Metellové pokaždé buď konsuly neb censory' nehodí se přídavek souhrnný počet triumfů Metellů obsahující 'a neb triumfovali více než dvanáctkráté'. Zmíniti *dulžno aut* v *et* a pak jest místo v pořádku. Chyba povstala, že písař vlivem *aut censores* místo *et* psal *aut* před *triumpharunt*.

2, 12, 4: *amplius centum quinquaginta milia hostium priore ac postero die ab eo trucidata gensque excisa Teutonum*.

Jest velmi pochybno, že by byl Vellejus genetivu *Teutonum* užil. Vždyť jinde dle druhé deklinace slovo to sklání, jako 2, 8, 3 *tum Cimbri et Teutoni transcendere Rhenum*; 2, 12, 2 *quibus nomen Cimbris ac Teutonis erat*; 2, 12, 4 *trans Alpis — cum Teutonis conflixit*. Rovněž není přítelem kratší formy genetivu v *—um* místo v *—orum*; neb nelze pro ni jakého příkladu mimo obvyklé *sestertium* a *fabrum* ve spojení *praefectus fabrum* z jeho díla uvést. To vede mne k domnění, že jest opraviti na u. m. *gensque excisa Teuton(or)um*, jak již Bothe navrhoval; srovn. též Val. Max. 6, 1, ext. 3 *Teutonorum —*

victorem; 6, 9, 14, *qui Teutonorum Cimbrorumque exercitus delavit*; 2, 7, ext. 2 *Clearchus vero Lacedaemoni<or>um dux*.

2, 12, 6: *non tamen huius consulatus fraudetur gloria, quo Servilii Glaucia Saturninique Apulci furorem — consul armis compescuit*.

Úplně souhlasím s Acidaliem, vylučuje-li *consul* jako cizí přídavek. Neboť *quo* jest *consulatu*, a *consulatu aliquid consul facio* nelze žádnému klassiku na vrub položit.

2, 16, 4: *caput imperii sui Corfinium legerant atque appellarant Italicam*.

Za *appellarant* měl rkp. *appellarent*. Plusquamperfektum to jest tu předchozím *legerant* žádáno a tedy dobře od Orelliho sem položeno. Avšak proti tvaru jest námitku učiniti. Plusquamperfekta první konjugace v *-aram* jsou u Velleja nad míru řídká, pouze dva příklady jich podání rukopisné vykazuje, totiž 2, 33, 1 *liberarat* a 2, 56, 4 *conciliarat*. Jinde všude — a těch míst jest velký počet — máme širší tvary v *-averam*. Myslím proto, že nejsme oprávněni ony kratší tvary z domněnky u Velleja psáti. Vydavatelé však neostýchají se jim dávat přednost jak na u. m., tak 2, 40, 2 *adfirmarant* (rkp. *adfirmabant*); 2, 57, 2 *orarat* (rkp. *orabat*); podobně 2, 83, 1 navrhoval Burmann *impugnarat* (rkp. *impugnabat*). I psal bych raději 2, 16, 4 *appellave<ra>nt*; 2, 40, 2 *adfirmav<er>ant* (myslím však, že rukopisné čtení lze tu podržeti); 2, 57, 2 *orav<er>at*; na čtvrtém místě 2, 83, 1 změny není třeba. Podobně v konjunktivu perf. act. jest v též konjugaci *-averim* pravidlem, kratší *-arim* žádným místem není zastoupeno, tak že, má-li 2, 7, 7 P *numeraverim*, A *numerarim*, nemůžeme v pochybnosti býti, že tentokrát P poskytuje čtení původního. V 3. os. pl. indic. perf. act. má V. rovněž v první konjugaci veskrze *-averunt*, ne *-arunt*, až na jediné místo 2, 11, 3 *aut triumpharunt*, jež proto jest s podivením; srvn. též 2, 8, 2 a 2, 30, 2 *triumphaverunt*.

2, 16, 4: *paulatim deinde recipiendo in civitatem, qui arma aut non ceperant aut deposuerant maturius, vires resectae sunt, Pompcio Sullaque et Mario fluentem procumbentemque rem populi Romani restituentibus*.

Čtení *rem populi Romani*, od Laurenta pocházející, ovšem vyhovuje čtení MA *rem P. R.*, ale že by původním bylo, pochybuji. Vellejus nikdy obec římskou neb věc její tak neoznačuje, nýbrž pokaždé — a těch míst jest kolem 60 — volí za to *res publica*; srvn. na př. 1, 9, 3 *perniciosam rei publicae pugnam inierat*; 2, 2, 3 *in praeruptum — periculum adduxit rem publicam*; 2, 12, 6 *rem publicam lacerantium*; 2, 27, 1 *ut ad summum discrimen — rem publicam perduceret*; 2, 90, 1 *coalescentibusque rei publicae membris*; srvn. též Val. Max. 8, 5, 4 *negantes illo incolumi stare rem publicam posse*; 4, 1, ext. 4 *haec oblivio — concussum et labentem civitatis statum in pristinum habitum revocavit*. Mním proto, že veškeré pozornosti hodno jest čtení P na u. m. *rem p.* = *rem publi-*

cam, zvláště když vznik čtení MA jest na snadě. Neboť *rem p. r.* mohlo vzejíti zdvojením prvního písmene slova následujícího, jež jest *restituentibus*.

Záhodno jest zde i o čtení 2, 89, 2 se zmíniti. Tam čteme: *nilhil felicitate consummari (potest), quod non Augustus post reditum in urbem rei publicae populoque Romano terrarumque orbi repraesentaverit*. Zcela zbytečným přídavkem a pouhou tautologií jest tu *populoque Romano*, neboť *rei publicae* znamená u V. totéž. A také nemáme obtížné té abundance na místě podobném 2, 60, 1 *sed adscrebant salutaria rei publicae terrarumque orbis fata*. Souhlasím proto úplně s Bothem, jenž *populoque Romano* jako glossu *rei publicae* z textu vyloučil.

2, 17, 2: *diu ita se gessit, ut nullam petendi consulatum cogitationem habere videretur*.

Vellejus nevolí z pravidla gerundia místo gerundiva, není-li objektem gerundia substantivované adjektivum pluralis rodu středního. Srvn. 1, 13, 1 *perpetuus diruendae eius auctor*; 1, 14, 7 *suffragii ferendi ius Sabinis datum*; 2, 4, 4 *si is occupandae rei publicae animum habuisset*; 2, 21, 2 *frustratus spe continuandi consulatus*; 2, 28, 4 *etiam petendorum honorum iure prohiberentur*; 2, 35, 5 *secleris conandi consilia inierat*; 2, 42, 3 *auctor fieret sumendi de captivis supplicii*; 2, 48, 2 *defuissetque fortunae destruendi eius locus*; 2, 87, 2 *cum dignitatis quoque servandae dedisset fidem*; 2, 88, 1 *interficiendi* — *Caesaris consilia inierat*; 2, 91, 2 *inissent occidendi Caesaris consilia*; — 2, 29, 5 *bonum et capax recta discendi ingenium*; 2, 116, 3 *sed materia adipiscendi triumphalia defectus est*; 2, 125, 5 *et profunda confundendi omnia cupiditate*; 2, 125, 5 *cum ci pietas rectissima sentiendi et auctoritas quae sentiebat obtinendi superesset*. V případech posledních voleno patrně gerundium, ježto gerundivum nelišilo by se od tvarů rodu mužského. Pouze na dvou místech nepoloženo gerundivum, kde bychom je čekali, nýbrž gerundium, totiž 2, 44, 2 *hoc consilium sequendi Pompeius causam habuerat* a 2, 104, 4 *et contingendi manum cupiditas non continentium quin adicerent*. Nicméně nezdá se mi, že by tyto dva příklady dostačily k potvrzení gerundia na u. m. *ut nullam petendi consulatum cogitationem habere viderentur*. Neboť zde styk dvou různých akkusativů vybízeli Velleja k obvyklé vazbě jeho, ke gerundivu; srvn. nahoře 2, 4, 4; 2, 88, 1; 2, 91, 2. Myslím spíše, že pravého čtení dosáhli Cludius a Bothe, píšíce *petendi consulatus*. Písař snadno mohl genetiv *consulatus* akkommodovati vedlejšímu akkusativu *cogitationem*.

2, 21, 3: *sed ad ultimum magno atrocique proelio cum Cinna conflixit: cuius commissi patratique sub ipsis moenibus oculisque urbis Romanae pugnantibus spectantibusque quam fuerit eventus exitiabilis, vix verbis exprimi potest*.

Čtení *sub ipsis moenibus oculisque urbis* jest domněnka Lipsiova za rkp. *sub ipsis moenibus sociisque urbis*, již mnozí — i Halm — schválili. Máme pak tu vlastní výraz *moenibus* s metaforou *oculisque* přímo sdružen, což jest při sub-

stantivech v prose neobvyklé — u Velleja není též druhého příkladu — a vůbec málo vkusné ('pod hradbami a očima města boj sveden'). Čekali bychom, jak dobře podotýká Cornelissen, k zmírnění spojení toho aspoň *tamquam* před *oculis*, tedy asi *et tamquam sub oculis*. Povšimnutí též hodno, že nikde V. tak nepěkně výraz *oculi* s druhým substantivem nespojuje; srvn. 1, 14, 1 *oculis animisque inhacreat*; 2, 84, 2 *denique in ore atque oculis Antonianae classis*; 2, 89, 6 *imaginem oculis animisque subiecinus*; 2, 100, 1 *aversis domitoris sui oculis rebellavit*; 2, 100, 2 *animos oculosque populi Romani repleverat*; 2, 100, 5 *patriacque et parentum subducta oculis*; 2, 118, 2 *ardorem animi vultu oculisque praefrens*. Ještě méně vhodný jsou návrhy, jež pro toto místo druzí podali. Já neváhám *sociisque* za cizí přídavek prohlásiti. Myslím, že vložil sem *sociis* kdosi, jenž pohřešoval substantiva k *pugnantibus spectantibusque*, slovo pak to, stojíc vedle *moenibus*, že později částicí *que* s tímto v jedno sloučeno bylo. Po vyloučení *sociisque* jest místo v nejlepším pořádku. Případy, kde k adjektivu neb participiu cizí rukou substantivum jest přidáno, jsou v rukopisech dosti častý; za příklad uvádím: Liv. 2, 17, 3 *sed utrum [nomen] auctores non adiciunt*; 3, 2, 1 *in Latino agro stativa habuit [castra]*; 36, 4, 6 *apud [exercitus] Romanos*; 36, 20, 2 *per omnes [dies]*; Val. Max. 1, 1, 14 *ad quam crudeles quamque merito sibi infestos [deos] reverteretur*; 2, 6, 11 *laudanda utrorumque [populorum] animi praesentia*; 5, 1, 1d *et fato functis officia [regibus] erogata*; 5, 3, 2b *de qua [re] ne queri quidem — sustinuit*; 9, 3, 3 *cum alterutra [pars] — esset redacta*.

2, 22, 5: *postea id quoque accessit, ut — modus culpae ex pecuniae modo constitueretur et qui fuisset locuples, fieret is nocens, suique quisque periculi merces foret*.

Za *is nocens* měl rkp. *innocens*, což odporuje smyslu. Než ani *is nocens*, kteráž od *Halma* pochází, ani *nocens*, jež dříve ve vydáních bylo a přednost zasluhovalo — neb Vellejovský pořádek by byl *is fieret nocens* —, nezdá se mi původním čtením, ač obé smyslem vyhovuje. Neboť pro 'vinen' v soudním smyslu neužívá V. *nocens*, nýbrž *noxius*: 2, 23, 6 *in perfugas noxiosque animadvertit*; 2, 125, 3 *inter severam praecipue noxiorum ultionem*; podobně pro 'nevinen' neklade *innocens*, nýbrž *insons*: 2, 28, 4 *in multos insonis sacvitum*. Kde *innocens* u V. se vyskytuje, položeno v platnosti *probus*, *sanctus* 'bezúhonný': 2, 2, 2 *vir aliqui vita innocentissimus*; 2, 13, 2 *in multos clarissimos atque innocentissimos viros*; 2, 59, 2 *gravis sanctus innocens dives*; 1, 11, 6 *acris innocentisque pro re publica — contentiones*. Možná proto, že tu porušení jest hlubší, než obyčejně se soudí. Snad tu byla kdysi mezera a ta později nevhodně oním *innocens* vyplněna; aneb bylo *innocens* glossou k *locuples* náležející, jež v text vnikla a jiné slovo po *fieret* vytiskla. Kdyby tomu tak bylo, navrhoval bych: *et qui fuisset locuples, fieret <rens>*; srovn. 2, 43, 3 *maior civitatis in ea favor quam reis praestari solet*; 2, 45, 1 *actus incesti reus*; 2, 47, 4 *Milonem reum — Pompei damnavit voluntas*; Val. Max. 6, 4, 4 *magis ordinum dissensione quam ulla sua culpa reus factus*.

2, 23, 3: *dominante in Italia Ciinna maior pars nobilitatis ad Sullam in Achaiam ac deinde post in Asiam perfugit.*

Abundance výrazu podobné hořejšímu *deinde post* lze odjinud doložit; srvn. Cic. Mil. 24, 65 *dein postea se gladio percussam esse*; Liv. 41, 24, 20 *legati deinde postea missi ab rege*; Val. Max. 9, 1, 5 *postea deinde filia — ipsam dimisit*; Sen. contr. 9, 4, 19 *postea deinde offendit illos tota comitum cohors*. U Velleja nelze sice druhého příkladu takového nalézt, ale to by ještě nic nebylo zvláštního, neboť totéž možno říci o všech téměř auktorech, z nichž jsme paralely uvedli. Avšak pozoruhodno na u. m. *post*. U Velleja není příkladu pro *post* = *postea*, ač vyskytuje se u něho *ante* = *antea*. Tyto dvě věci pospolu, myslím, jsou s to, aby nedůvěru v nás způsobily k onomu místu. Není *postin* vzniklým dittografií z *Asiam*? Předložky *in* může dobře tu nebýti; srvn. 2, 1, 4 *tum Pompeium — ad turpissima deduxit fodera — nec minus turpia ac detestabilia Mancinum Hostilium consulem*; 2, 90, 1 *quem usque in tertium consulatum et mox collegium tribuniciac potestatis — exexerat*. Či jest *post* opakované *pars* z řádku předchozího a pak přetvořené?

2, 23, 6: *transgressus deinde in Asiam Sulla parentem ad omnia supplicemque Mithridatem invenit.*

Kdybychom *parentem ad omnia* u Livia četli, nic závadného v *ad* bychom nemohli shledávat, ježto u něho i *sollicitus*, *pavidus ad omnia* se vyskytuje. Avšak u Velleja jest *ad* ve spojení onom zcela nepravděpodobno; ani jedním příkladem nelze ho hájiti. Naproti tomu *per omnia* a *in omnia* smyslem 've všem' 'vůbec' jest u něho spojením oblíbeným: 2, 13, 1 *meliore in omnia ingenio — usus*; 2, 31, 1 *et per omnia maior civi habebatur*; 2, 33, 1 *per omnia laudabilis*; 2, 35, 2 *per omnia ingenio dis — propior*; 2, 40, 2 *per omnia fortunam hominis egressus*; 2, 69, 6 *per omnia repugnans naturae*; 2, 79, 1 *per omnia extra dilationes positus*; 2, 83, 2 *in omnia et omnibus venalis*; 2, 91, 3 *Rufus Egnatius per omnia gladiator — quam senatori propior*; 2, 97, 1 *Lollius homine in omnia pecuniae quam recte faciendi cupidior*; 2, 100, 3 *per omnia tanti parentis — immemor*; 2, 125, 5 *in maritima parte Illyrici per omnia imitatus est*; 2, 127, 1 *quos per omnia acquaverunt sibi*; 2, 127, 3 *adiutorem in omnia habuit*; 2, 140, 5 *per omnia deis quam hominibus similior femina*. Také neměl rukopis *ad omnia* — čtení to pochází od Ruhnkena —, nýbrž *ante omnia*. V tomto *ante* shledávám dittografii předchozích slabik *entem*, kteráž původní předložku vytiskla. Že předložkou tou *in* neb *per* bylo, může sotva býti na základě uvedených příkladů pochybno. Tím velice zajisté přiblížil se Acidalius pravdě, psal-li *parentem in omnia*. Druhé možné čtení *parentem per omnia* mělo by oporu v alliteraci, věci to, jež u Velleja značnou hraje úlohu, jak níže ukážeme

2, 24, 2: *existimavitque ante frangendum hostem quam ulciscendum civem, repulsoque externo metu, ubi quod alicuium esset vicisset, superaret quod erat domesticum.*

Za *superaret* žádá smysl *superandum*, jež by odpovídalo předchozímu *frangendum* a *ulciscendum*. Tak také Ruhnken místo opravil, než vydavatelé následující neměli tolik odvahy, aby jeho emendaci přijali. Slovy *Velleius negligentius scripsit* omlouvá Halm nesmyslnou vazbu *existimavitque* — *superaret* = *domnival se, že dlužno překonati*. Takové nedopatření by bylo lze vysvětliti, kdybychom předpokládali, že Vellejus nepřečetl díla svého, jakmile je napsal; neboť již při prvním přečtení jeho nelze mysliti, že by mu nebyl anakoluth onen v oko připadl. Ale kdož rozumný bude se domnívati, že díla svého, jež osobě vysoké dedikovati chtěl, auctor nepřečetl a že je s hrubými chybami, jaké v prvé napsání vlouditi se mohou, veřejnosti lehkovážně odevzdal? Než píše, již věnoval i nepatrným věcem ve výkladu svém, svědčí, že spis svůj obezřele zkoumal a třibil, než jej uveřejnil. Tím jest jen přehaněním stanoviska konservativního, chtěti podržeti čtení rukopisné i tam, kde čirý nesmysl se jím podává. Takovou chybu, jako jest nahoře *superaret*, musíme písařům na účet položiti, jež blízké *esset vicisset* svedlo k vytvoření *superaret* ze *superandum*.

Zrovna takovým omylem rukopisným jest *interpretabatur audebatque* 2, 80, 2, kde čteme: *in id furoris processerat, ut inutilis alienae victoriae comes, quam diu moratus erat, dissidendo in consiliis Caesari et semper diversa iis, quae aliis placebant, dicendo totam victoriam ut suam interpretabatur audebatque denuntiare Caesari, excederet Sicilia*. I zde dostihl Ruhnken pravdy, opravil-li *interpretaretur audecretque*.

2, 25, 1: *sed iis, quibus et <res> pessima et immodica cupiditas erat, non poterat pax placere*.

Res, jež po Ruhnkenovi vydavatelé před *pessima* doplňují, není pravdě podobno. Vellejus neužívá pro 'jmění' 'hmotné poměry' *res*, nýbrž *res familiaris*: 2, 58, 1 *quippe illi peior res familiaris quam mens erat*; 2, 91, 3 *nec melior illi res familiaris quam mens foret*. Doplňme tedy *res familiaris*, a to, jak souřadný člen *et immodica cupiditas* žádá, po *pessima*; tím bude místo zníti *quibus et pessima <res familiaris> et immodica cupiditas erat*.

Také 2, 68, 1 *M. Caecilius* — *in utroque perfectior nec minus ingeniose nequam, cum ne modica quidem <re> servari posset* není dobře *re* doplněno; náleželo psáti: *cum ne modica quidem <pecunia> servari posset*; srvn. 2, 22, 5 *et modus culpa ex pecuniae modo constitueretur*; 2, 33, 1 *pecuniae pellebatur cupidine*; 2, 33, 2 *Lucullo infamiam pecuniae — obiceret*; 2, 37, 5 *sed multato ingenti pecunia*; 2, 42, 2 *qua publica civitatum pecunia redemptus est*; 2, 46, 2 *neque in pecunia neque in gloria concupiscenda — modum norat*; 2, 97, 2 *homine in omnia pecuniae quam recte faciendi cupidior*; 2, 117, 2 *pecuniae vero quam non contemptor Syria — declaravit*.

2, 25, 3: *adeo enim Sulla dissimilis fuit bellator ac victor, ut, dum vincit, acquissimo lenior, post victoriam audito fuerit crudelior*.

Aequissimo psal Halm; rukopis měl *ac iustissimo*. Než domněnka Halmova nemá opory v usu Vellejově. Pozoruhodno jest, že *aquus* častěji

u V. se vyskytuje, ale jen v pozitivě, totiž 2, 73, 3 *aequo animo reciperet*; 2, 25, 1 *temptavitque iustis legibus et aquis condicionibus bellum componere*; 2, 31, 2 *essetque ei imperium aequum in omnibus provinciis*; 2, 31, 4 *aequo animo passi erant*; 2, 33, 3 *ita finiret aequo animo*; 2, 48, 5 *quas et Caesar iustissimo animo postulabat et Pompeius aequo recipiebat*; 2, 64, 2 *censebatque aequum — retinere*; 2, 76, 3 *quisquis aequum se praestiterit*; 2, 92, 3 *acqua ac par sui aestimatio*; 2, 121, 1 *ut aequum ei ius — esset*. Naproti tomu rád klade V. superlativ *iustissimus*: 1, 6, 3 *fuit severissimarum iustissimarumque legum auctor*; 2, 15, 2 *ita causa fuit iustissima*; 2, 27, 5 *quod quidem surpassasset iustissime*; 2, 47, 1 *vix ulla non iustissimus triumphus emeritus*; 2, 48, 1 *iustissimus quisque — vellet dimitti*; 2, 48, 5 *iustissimo animo postulabat*; 2, 64, 1 *iustissimasque — C. Caesari poenas dedit*. Ta místa tedy svědčí na u. m. proti *acquissimo* a pro *iustissimo*; ježto pak *iustissimo* i smyslu vyhovuje — neboť *iustissimo* může býti neutrum a znamenati *quam iustissimum est* = než nejvýše spravedlivo; srvn. 2, 49, 3 *alter consul iusto esset ferocior* —, není příčiny čtení toho se vzdávati. A také se ho drželi vydavatelé před Halmem, než zase v tom chybovali, že v *ac*, jež v rkp. před *iustissimo* bylo, něco původního hledali, na př. Huth *vel*, Burnmann *acie*. Slůvko to jest vyloučiti; smysl jest bez něho v pořádku i opakováno mohlo býti z předchozího *ac victor*. O slovech v M z předchozího opakovaných jsme nahore (str. 11) mluvili v pozn. k 1, 5, 2.

2, 25, 4: *post victoriam — namque ascendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat — Sulla gratis Dianae, cuius numini regio illa sacrata est, solvit*.

Čtení uvedené pochází od Halma, není však nikterak pravdě podobno. *Namque* nelze snadno z domněnky u Velleja psáti, ježto až na jedno místo 2, 86, 3 *namque* (avšak P: *nam*) *cum se post Brundisiam pacem continuisset in Italia* tento částice té neužívá, nýbrž jednoduché *nam* klade*). Myslím, že rukopisné *qua* jest neporušeno, ale před ním že jest mezera dvou slov, totiž *partam pugna*; neb pak zcela nenuceně věta *qua — concurrerat* k výrazu *pugna* se připojuje. *Ascendens* vytvořil Halm z rkp. *demendes*, avšak Vellejus neřiká *ascendere aliquid*, nýbrž *in aliquid*: 2, 76, 4 *nisi in id ascendisset*; 1, 17, 6 *quod summo studio petatum est, ascendit in summum*. Mně zdá se v *mendes* dittografie k *montem* tkviti, i vylouče slovo to, za *qua de* psal bych *qua <a>d*. Tím znělo by místo celé: *post victoriam <partam pugna>, qua <a>d montem Tifata cum C. Norbano concurrerat, Sulla gratis — solvit*. Srvn. 2, 106, 3 *gentium victoria <parta>*; 1, 13, 2 *cognomen virtute partum*; 2, 70, 1 *apud urbem Philippos cum Bruto Cassioque acie concurrerunt*.

2, 26, 3: *non perdat nobilissimi facti gloriam Calpurnia, Bestiae filia, uxor Antistii, quae ingulato, ut praediximus, viro gladio se ipsa transfixit*.

*) Již tím na pováženou jest návrh Bernaysův 2, 127, 2 *namque* (rkp. *neque*) *in parvo parvitas ministeria deficit*.

quantum huius gloriæ famæque accessit! nunc virtute feminae propria patet.

Jako již r. 1884, kdy jsem o místě tomto v List. fil. XI 213 jednal, tak ani nyní neuznávám změnu Hauptovu *virtute feminae propria patet* místo rukopisného *virtute eminet patria latet* za čtení pravé. *Eminere* a *latere* nelze snadno odtud odstraňovati, ježto slova ta pěknou protivu vespolek činí a již tím k původnímu čtení ukazují. Dále povšimnutí hodno, že oba výrazy jsou Vellejovskými; první z nich jest dokonce výrazem jeho oblíbeným, *latere* pak aspoň na dvou místech jeho historie lze čísti, totiž 2, 80, 4 *inter ultimam confluentium ad Caesarem turbam latens*; 2, 125, 1 *neque diu latuit, quid impetrando profecissemus*. Toho však tvrditi nemůžeme o slovech v Hauptově domněnce obsažených. Ani *patere* nevyskytuje se u Velleja, ani *proprius* s genitivem neb dativem; srvn. 2, 1, 3 *decem milia propriae incensus armavit*; 2, 21, 2 *ut ex proprio usu ageret*; 2, 76, 2 *et propriae classis factum ducem*; 2, 115, 3 *si propriis gessisset auspiciis*; čtení pak 2, 9, 2 jest nejisto. Jako dříve, shledávám i nyní hlavní sídlo chyby v *patria*. Ve výrazu tom musí ukryto býti slovo smyslu 'chyby'. Neboť patrně chce Vellejus říci: 'Sebevraždou, již Kalpurnia lásku k muži svému projevila, velikou slávu si získala, takovou, že stinné stránky povahy její v pozadí ustoupily. Pověst hlásá jen o šlechetném skutku jejím, mlčí však, čeho nechvalného před tím se dopouštěla'. Otázka tudy, kterého výrazu užívá V. pro 'chyba' 'vada' jako protivy *virtus*. Odpověď zní: *vitium*; srvn. 2, 1, 1 *a virtute discitum, ad vitia transcursum*; 2, 29, 4 *omnium vitiorum expers*; 2, 35, 3 *omnibus humanis vitiis inhumanis*; 2, 45, 4 *omnibus morum vitiis cum contumeliam meritum*; 2, 74, 2 *vitiorum fratris sui consors, sed virtutum — expers*; 2, 82, 4 *crescente in dies — vitiorum — magnitudine*; 2, 97, 1 *et inter summam vitiorum dissimulationem vitiosissimo*; 2, 102, 3 *conversatio hominum vitia eius alentium*; 2, 112, 7 *moxque crescentibus in dies vitiis*. Na základě tom neváhám opravit: *nunc virtute eminente vitia latent*.

2, 27, 6: *oppugnationi autem Praenestis ac Marii praefuerat Ofella Lucretius, qui cum ante Marianarum fuisset partium practor, ad Sullam transfugerat.*

Nelze mi uznati zde čtení za neporušeno. Vellejus nikde neužívá slova *practor* smyslem 'vojevůdce'; pro to jest u něho na velmi četných místech *dux*, tak zejména 2, 55, 1 *C. Curione, Iulianarum duce partium*; 2, 72, 3 *semet ipso contentus duce partium*. Z příčiny té již Ger. Voss měl *practor* za chybné a opravil *partium, proditor — transfugerat*, v čemž u Kritze souhlasu došel. Ale opravu tu nemám za správnou; *proditor* jest při *transfugerat* úplně zbytečno a ne v souhlase s podobným místem Vellejovým 2, 84, 1 *illinc ad Caesarem cotidie aliquis transfugiebat*. Kritz arcí dovolává se 2, 83, 1 *Plancus, non iudicio recta legendi — sed morbo proditor, — transfugit ad Caesarem*; ale místo to jest jiné povahy. Zde jest *proditor* ve spojení s *morbo* i vytýká

pravou příčinu přeběhnutí Plankova proti důvodu lichému; není tudy nikterak nadbytkem položeno.

Ježto ani jiného slova za *practor* myšlénka u. m. nežádá, domnívám se, že výraz ten jest interpolován; srvn. 2, 63, 3 *diu quarum esset partium secum luctatus*. Bezpochyby pohřešoval interpolator substantiva, na němž by genetiv *Marianarum partium* závislým byl. Tím způsobem vznikla interpolace u Val. Max. 6, 9 proem. *sive nostros status sive proximorum [ingenia] contem-plemur*; 7, 6, 1 *uti publice servi ad usum propulsandorum hostium [impetum] emercentur*; Dial. de or. 21 *sordes autem [regulac] verborum et hians compositio — redolent antiquitatem* a j.

2, 28, 2: *quippe dictator creatus (cuius honoris usurpatio per annos centum et viginti intermissa; nam proximus post annum quam Hannibal Italia excesserat, uti adparcat populum Romanum usum dictatoris ut in metu desiderasse, ita in otio timuisse potestatem).*

Misto toto, na jehož konci rukopisné podání jest *aut metu desideras tulio co*, nemůže v této podobě pokládáno býti za zhojeno. *Metus* není žádnou protivou *otium*, neboť i v prázdni lidé mohou se strachovati, a *metus belli*, jež tu vydavatelé rozumějí, nemůže u Velleja značiti pouhé *metus*; aspoň není pro to příkladu u něho. Misto Tacitovo h. 1, 86 pro Velleja nic nedokazuje. Srovn. 2, 23, 1 *vir in bello hostibus, in otio civibus infestissimus*; 2, 11, 1 *tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem*. Avšak ani *ita in otio* za rkp. *tulio co* nečiní dojem pravé emendace; myslím, že jiným čtením možno více přiblížiti se rukopisu, opravou *ut <in> metu desideras<se, ita> nullo co timuisse*. Pak značí *metus* povážlivé postavení věci, nebezpečné poměry vůbec, což i tím vhodnější jest, že diktatoři nebyli voleni pouze za nebezpečí válečného, nýbrž i jindy v povážlivé situaci obce. Jistou interpolaci spatřuji v *potestatem*, jež ničeho k smyslu nepřidává, opakujíc obsah předchozího *usum dictatoris*, a symmetrii, na níž V. vůbec, zvláště při protivách rozhodně mnoho si zakládá, ruší.*) Posléze za nevellejovskou uznávám ellipsi *erat* po *intermissa* a *fuit* po *excesserat* i doplňuji obě slova ta. Tím stanovím podobu místa toho takto: *cuius honoris usurpatio — intermissa <erat>; nam proximus post annum, quam Hannibal Italia excesserat, <fuit>, uti adparcat populum Romanum usum dictatoris ut <in> metu desideras<se, ita> nullo co timuisse [potestatem]*.

2, 28, 2: *imperio, quo priores ad vindicandam maximis periculis rem publicam olim usi erant, co in inmodicac crudelitatis licentiam usus est.*

Tím čtením není zhojeno porušení textu — bylo totiž v M: *maximi periculi spolia musicrant* — úplně; neboť *olim* není Vellejovské. Vellejus pro

*) Za příklad uvádím 2, 56, 3 *quorum alterum promittendo consulatum non obligaverat, contra differendo Cassium offenderat*; 2, 64, 2 *censebatque aequum quae acceperat a Caesare retinere, Caesarem qui illa dederat perire*; 2, 81, 2 *quae hodieque singulare et salubritatis*

'kdysi' má *quondam* a *aliquando*, nikdy *olim*: 2, 1, 5 *sicut quondam Caudini fecerant*; 2, 6, 3 *quod aliquando lege Licinia cautum erat*; 2, 14, 3 *quac quondam Cicconis — fuit*; 2, 66, 3 *ad conservatoris quondam rei publicae*. Dle mého mínění jest *olim* — a tak učinil již Ruhnken, *olim* přidal Orelli — na u. m. prostě vypustiti; částice ta zajisté, ježto předchází *priores*, jest zbytečná, ne-li dokonce obtížná, a v korpentele *poliam* dobře může býti obsaženo toliko *publicam*. Ostatně i Haase na jiném místě *olim* vpravil v text Vellejův, 2, 39, 2, kde mezeru takto vyplnil: *facta <Numidia provincia, e qua iam olim cognomen virtute partum detulerat Metellus> Numidicus*, patrně nevěda, že adverbium tomu vyhýbá se Vellejus. Také starší kritikové této zvláštnosti si nepovšimli, i psal Burmann 1, 4, 3 *Iones duce olim Ione profecti Athenas*; Krause 2, 24, 3 *ad cum olim primum omnium*; Cludius 2, 39, 16 *ob magnam olim cladem nostram*; Laurent 2, 40, 5 *memor olim acceptae iniuriarum*. Jsou to vesměs nezdařené opravy, kteréž právem přijetí nedošly. Pozoruhodno, že i Caesar vzdaluje se tohoto adverbia. Livius teprve po první dekádě k *olim* chová se odmítavě. Kdežto v knihách I—X nacházíme je aspoň 8krát, potkáváme se s ním v třetí dekádě jen jednou, totiž 22, 3, 10 a to, jak já soudím, naposledy. Neboť 38, 17, 6 jest *olim* zcela zbytečno a obtížno, a ježto *Aliam* v nejbližším sousedství jest, mohlo dittografií slova toho vzniknouti.*)

Dále upozorňuji, že na u. m. 2, 28, 2 slovosled *imperio quo* není Vellejovský. Klade-li Vellejus po relativné větě pronomen demonstrativum odnášející se k relativu, tož substantivum náležící k témuž relativu vkládá do věty relativné: 1, 5, 2 *neque quemquam alium, cuius operis primus auctor fuerit, in eo perfectissimum — reperimus*; 2, 22, 2 *quos saepe pro salute rei publicae flamen dialis precatus erat deos, eos in execrationem Cinnae — precatus*; 2, 65, 3 *vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captivos Picentium in triumpho ductus erat, in ea consularem praetextam ingentem praetoria*; 2, 76, 1 *quod alieno testimonium redderem, eo non fraudabam meum*; 2, 124, 1 *cuius orbis ruinam timueramus, cum ne commotum quidem sensimus*.

Posléze může sporno býti, nevypadla-li předložka *a* před *maximis periculis*; neboť jinde nekonstruuje V. *vindicare* s pouhým ablativem: 1, 1, 3 *quia se etiam a Pyrrho — vindicavit*; 2, 126, 4 *vindicatae ab iniuriis magistratuum provinciae*. Také Val. Max. jen s předl. *a* a abl. sloveso to spojuje.

2, 29, 2: *fuit hic genitus matre Lucilia stirpis senatoriae, forma excellens, non ea, qua flos commendatur actatis, sed ea dignitate constantiaque, <quae> in illam conveniens amplitudinem fortunamque cum ad ultimum vitae comitata est diem*.

instrumentum et amoenitatis ornamentum est; 2, 121, 3 *hostium duces non occisos fama narravit, sed victos triumphus ostendit*; 2, 126, 2 *omnibus aut incussa voluntas aut imposita necessitas*.

*) Srvn. o věci té zevrubnější můj výklad v Zeitschr. f. d. österr. Gymn. 1892, str. 200 a násl.

Zde není rukopisné podání *sed ex dignitate constantiaque* náležitě opraveno. Není podoben pravdě abl. *ea dignitate constantiaque*, ježto nikde neužil Vellejus abl. qualit. i se mu vyhnul, kde k němu příležitost se naskytla, jako 1, 7, 1 *Hesiodus* —, *vir perelegantis ingenii et mollissima dulcedine carminum memorabilis*; 2, 13, 1 *M. Livius Drusus, vir nobilissimus, eloquentissimus* —, *meliore in omnia ingenio animoque quam fortuna usus*. Nemáme tedy práva z domněnky u něho abl. ten zaváděti. Zde byl by tím spíše oblíbený sobě gen. qual. Vellejus položil, ježto celý výraz již na abl. (totiž *forma*) visí, neb tak by byla vazba hladší bývala. Rovněž nečiní ve formálním ohledu — a ten moment u V. padá na váhu — *ea dignitate constantiaque* souměrně protivy ke *qua flos commendatur actatis*. Čekáme po *sed* rozhodně relativnou větu, jež by relativum v ablativě měla a obsahovala nominativ s genetivem substantiva odpovídající *flos actatis*. Na základě tom neváhám čísti: *forma excellens, non ea, qua flos commendatur actatis, sed ea, <qua> dignitas constantiae, quae in illam...* Vlivem *qua* přešel nominativ *dignitas* v *dignitate*; *ex* mohlo v uncialném písmě snadno z *ea* se vyvinouti. K slovům *qua dignitas constantiae* bez obtíže doplní se z předchozího *commendatur*; srovn. též 2, 48, 1 *iis qui a Caesare dimittendos exercitus contendebant, adsentabatur, iis, qui ab ipso quoque, adversabatur*.

2, 30, 4: *hoc consulatu Pompeius tribuniciam potestatem restituit, cuius Sulla imaginem sine re reliquerat*.

Dle Geleniova návrhu pší poslední dva vydavatelé jednomyslně *sine re* místo rukopisného *in iure*. Ale oprava ta nesmí se dále v textu Vellejově připustiti, jakkoli smyslu nepodává špatného. Neboť úzkostlivěji než který jiný spisovatel zlaté doby zachovává V. zákon, neklásti jednoslabičného slova před slovo počínající se slabikou, z níž samo záleží. Badatelé nebyli si vědomi u Velleja zákona toho a tím arcí nejednou porušili jej při opravování textu jeho. Jako na u. m. psal Gelenius *sine re reliquerat*, tak navrhl Halm 2, 13, 3 *ut malefacta collegarum quam quamvis* (P: *quam eius*; A: *quamvis*) *optime ab ipso cogitata — probaret magis*, Ruhnken 2, 79, 1 *M. Agrippa, <vir> virtutis nobilissimae*, Krause 2, 115, 1 *in qua quali adiutore*; Herel 2, 121, 2 *ad adipiscendum honorem*; 2, 130, 1 Rhenanus *qui quicquid unquam*; Ursinus 2, 130, 3 *de deo*. Aby ušel takovéto kakofonii, vzdává se V. mnohdy výrazu sobě obvyklého a jiný volí, jako 2, 35, 2 *hic genitus M. Catone* —, *homo virtuti simillimus* (čekali bychom *vir*), 2, 128, 4 *adiuvanda vero onera principis Scianum propulit* (čekali bychom *adiuvanda*; neb jinde V. neužívá jednoduchého *iuvare*; srovn. 1, 8, 5 *adiutus legionibus*; 2, 127, 3 *principalium onerum adiutorem*; 2, 41, 2; 2, 63, 3; 2, 74, 3; 2, 76, 1; 2, 95, 1; 2, 104, 3; 2, 112, 4; 2, 115, 1; 2, 125, 5; 2, 127, 1; 2, 127, 2; 2, 129, 3)*); 2, 20, 5 *C. Marium cum filio de exilio* (čekali bychom *ex exilio*, neb nikdy neužil V. *de* při výrazu podobném na otázku

*) Proto 2, 131, 2 doplní se lépe *aut pia <adiuvate>* (Halm: *<iuvate>*).

odkud) *revocavit*; srovn. 2, 7, 7 *ex provinciis* — *revocaverant*. Výjimek od pravidla řečeného není mnoho. Především netýká se pravidlo to předložky *in*: 1, 2, 4 *in insula*; 1, 9, 4 *in insulam*; (2, 11, 2 *in imperiis*); 2, 28, 2 *in immodicae crudelitatis licentiam*; 2, 45, 4 *mitteretur in insulam*; 2, 68, 2 *<in> incepto pari*; 2, 97, 2 *in incerto est*; 2, 100, 5 *relegata in insulam*; 2, 101, 1 *in insula*; 2, 108, 1 *in interiora refugiens*; 2, 110, 2 *abdito in interiora exercitu*; 2, 116, 1 *in incultos ac difficilis locos*. Dále položena jednou předložka *de* před vlastním jménem počínajícím se *de*, totiž 1, 15, 5 *de Dertona ambigitur*, jednou *et* před *actatem* 2, 66, 4 a posléze *se* dvakrát před výrazem s náslovným *se* a to 2, 3, 1 *se sequerentur* a 2, 125, 2 *minari daturos <se> senatui, daturos principi leges* (zde *se* vloženo z domněnky, ale právem; dle Vellejova zvyku *se* nemůže tu scházeti (srov. str. 16) aniž pro anaforu před *daturos* umístěno býti.)*

Rovněž i to svědčí proti čtení *sine re* na u. m., že nikdy neužil V., jak nahoře již řečeno, *res* v důrazném významu *res ipsa*, 'sama podstata', jako protivy *imago, species, nomen*. Zbývá otázka, co s rukopisnými slovy *in iure* učiniti. V List. fil. XI 214 shledával jsem v nich *sine vi* a uváděl za paralelu Liv. 1, 17, 9, nyní však myslím, že lépe bude vyloučiti *in iure* jako slova vytvořená z dittografie *imaginem inire reliquerat*. Bez nich není naprosto myšlenka kusou, spíše říznější a vzhledem k větě předchozí souměrnější.

2, 31, 2: *post biennium A. Gabinus tribunus legem tulit, ut — Cn. Pompeius ad eos opprimendos mitteretur essetque ei imperium aequum in omnibus provinciis cum proconsulibus usque ad quinquagesimum miliarium a mari. quo scito pacis totius terrarum orbis imperium uni viro deferbatur.*

Scito jest domněnka Schegkova za rkp. *sC* (tak A, P má: *senatus Cos.*), s níž nejsem srozuměn. Bylo-li by toto *scito* substantivem rovným *plebis scito*, jest nevhodné, ježto přijetí navržené věci lidem teprve v následujícím *dis-suadebant optimates, sed consilia impetu victa sunt* se vytýká. Pakli vyložíme *scito* ve smyslu participia a to zastupujícího větu podmínkovou (= *quod si scitum esset*), jest to proti mluvě Vellejově; neb tento nezná jednoduchého *sciscere*. Užívat za ně *decernere* a *accipere*, jako 2, 33, 2 *accepta ea (lex)*; 2, 31, 3 *sed tamen hoc — decretum erat*. Já mám rukopisné *se* (= *senatus consulto*) za glossu kohosi, jenž *quo* znamenající *čímž* a táhnoucí se k obsahu vět *legem tulit ut — mitteretur essetque ei — a mari* interpretovati chtěl i naznačiti, že ne se sousedním *mari* má se slučovati *quo*. O *quod* hledícím k celé větě již nahoře (str. 18) v poznamenání k 1, 15, 3 jsme jednali.

2, 33, 1: *Lucullus alioqui per omnia laudabilis et bello pacis invictus pecuniae pellebatur cupidine.*

*) Lichá jest domněnka Heinsiova 2, 38, 1 *<si> simul — possint* a 2, 95, 3 *quod non agnosceret <se> senex*; P 2, 86, 2 *<si> sic licuisset* (o místě tom níže budeme jednati); Cornelissenova 2, 109, 3 *in omnes <se> semper versurus*.

Smysl místa jest jasný: Lukullus v poli téměř nepřekonatelný překonáván byl svou lakotou, podléhal žádosti po penězích. Dle toho má tu znamenati *pellebatur* tolik co *vincebatur*; srvn. 2, 34, 3 *effecit, ne quorum arma vice-ramus, eorum ingenio vinceremur*; 2, 79, 3 *sed virum humana ope invictum graviter eo tempore fortuna concussit*. Jinde, kde užil V. *pellere* = *vincere*, mísí se představa zahnání a pohybu jakés osoby neb vojska; srvn. 2, 24, 1 *forti Mithridatem pepulcrat proelio*; 2, 26, 1 *pulsus a Sulla acie*; 2, 27 6 *a quo Samnitium — pulsus est exercitus*; 2, 91, 1 *quae Antonio pulso — ceperant*. Také odjinud nelze uvést příkladů pro *pellī cupidine* = *vinci cupidine*, tak že četní kritikové na změnu *pellebatur* pomýšleli a psali na př. *debellabatur* (Lipsius), *polluebatur* (Bernays), *pelliciebatur* (Madvig), *<con>vellebatur* Cornelissen, ze kterýchž výrazů ani jeden není v lexiku Vellejově. Já dospěl jsem delší úvahou o místě tom k mínění, že slova jeho jsou neporušena a že V. vskutku psal *pecuniae pellebatur cupidine*. Uznávám, že jest *pellebatur* tu neobyčejně řečeno, avšak povážiti třeba, že význam metafory oné jest protivou *bello invictus* na ruku dán. Lukullus jest tu autorem myšlen jako vojín v boji postavený s *pecuniae cupido* a jí poražený i v útěk obrácený. Obraz ten nepřekvapuje při spisovateli-vojínu a není odvážnější než obrat 2, 79, 5 *dum inter ducem et supplicem tumultuatur*, pro nějž též není jinde paralely a ježž proto též někteří kritikové měniti chtěli. Vellejus na u. m. mohl arci říci jednoduše *bello pacis invictus pecuniae vincebatur cupidine*, podobně jako píše Livius 33, 11, 7 *donis regis imminere credebant invicti ab ea cupiditate animi virum*, avšak neřekl tak, ježžto chtěl dosáti účinné alliterace **pecuniae pellebatur**. Alliterace jest u tohoto spisovatele více než u kterého jiného prosaika oblíbena a nesmí věc ta od kritika textu jeho ani na okamžik se zřetele pouštěna býti. K rozsahu jejímu ukázal již Bedř. Milka u v disertaci nahoře uvedené *de Vellei Paterculi genere dicendi* str. 17—26, kde sestavil většinu míst Vellejových ji obsahujících. Nebudu proto místa ta všechna zde znova uváděti, odkazuje prostě k pojednání onomu; pouze uvedu sbírku míst podávajících alliteraci zvláště důraznou, záležející ze dvou, jako alliterace na u. m., aneb i z více stejných hlásek. Místa taková jsou: 1, 1, 3 **virtute vindicavit**; 1, 3, 1 cum **magna civium manu**; 1, 5, 1 **inluxit ingenium**; 1, 7, 1 **patriamque et parentes**; 1, 7, 4 a **Capua capta**; 1, 9, 1 cum **consulibus conflixerat**; 1, 10, 2 **responsum reddere**; 1, 11, 5 **monumentis molitus**; 1, 13, 2 **virtute partum vindicavit**; 1, 14, 5 **decem deinde**; 1, 15, 1 **colonias condere**; 1, 15, 3 **Auximum autem in Picenum**; 1, 15, 4 **colonia condita est**; 1, 16, 2 in unum — **corpus congregantur**; 1, 17, 3 **studiorum fuere steriles**; 2, 5, 3 **moriturum miserat militem**; 2, 6, 1 **decem deinde**; 2, 6, 5 non **segnius se ipse interemit**; 2, 7, 2 **atrocitati adiectum scelus**; 2, 10, 1 a **pravis** — in **praecipitia pervenitur**; 2, 10, 2 ad triumphi — **paene omnes pervenerunt insignia**; 2, 11, 1 nulli **secundum saeculi sui**; 2, 11, 1 tantum **pace pessimus, immodicus gloriae, insatiabilis, impotens semperque inquietus**; 2, 12, 2 vis **Germanarum gentium**; 2, 12, 2 **fudissent fugassentque in Galliis et exuissent exercitu**; 2, 12, 5 hac **victoria videtur meruisse Marius**; 2, 13, 2 **virum non saeculi sui sed omnis aevi optimum**; 2, 13, 2

inescandae inliciendaeque multitudinis — minoribus perceptis maiora per-
 mitteret; 2, 14, 2 vocem convenientissimam conscientiae suae; 2, 15, 2 per
 eos in id — pervenissent fastigium, per quod — fastidire possent; 2, 16, 4
 varia atque atrox; 2, 18, 6 pravus et praeceps; 2, 19, 3 agnovit Marium,
 magno eiulatu; 2, 19, 4 at ille adsecutus — filium; 2, 20, 1 seditione, sed
 quam — creaverat; 2, 20, 2 itaque cum ita civitas Italiae data esset; 2, 20, 4
 cohortes conscripserat; 2, 21, 1 cuius praeclara opera — praecipue circa
 Pisae agrum, ut praescripsimus, usa erat res publica; 2, 21, 2 spe continu-
 andi consulatus; 2, 21, 4 in corpus mortui contulit; 2, 22, 4 cum — con-
 quireretur, conclusit se loco; 2, 22, 5 donare auderet aut petere sustineret;
 2, 23, 1 in dedecus iniiit, cuius initio; 2, 23, 4 veri vetustatisque; 2, 24, 2
 diem dixerat; 2, 25, 1 condicionibus bellum componere; 2, 27, 4 tum
 demum desperatis rebus; 2, 27, 5 et vincendi et vivendi finem; 2, 32, 1
 substituetis? subclamavit; 2, 33, 1 adhuc administraret; 2, 34, 3 vir novitatis
 nobilissimae; 2, 35, 3 et adhuc admodum adulescens; 2, 35, 3 inter ultimos
 interrogatus; 2, 35, 3 vi — ingenii invectus est in coniurationem; 2, 35, 3
 eo ardore oris orationem — fecit; 2, 35, 5 sceleris conandi consilia inierat;
 2, 37, 2 fusus fugatusque; 2, 40, 3 hoc homines timuerant; 2, 42, 3 seque-
 batur invidia inertiam, incredibili celeritate; 2, 44, 2 per Caesarem confirma-
 rentur consulem; 2, 45, 1 indemnatum interemisset; 2, 47, 1 a C. Caesare
 caesa sunt; 2, 47, 2 omnia inter destinatos tanto discrimini duces dirimente
 fortuna; 2, 48, 4 hic primo pro Pompei partibus; 2, 48, 5 saluberrimas
 coalescentis condiciones pacis; 2, 49, 3 condicionem civis accipiendam —
 contenderet; 2, 50, 1 sine dilatione dimissis; 2, 50, 2 in urbem revertit
 redditaeque ratione; 2, 50, 3 armorum arbitria; 2, 51, 3 cum Lentulo con-
 locutus consule; 2, 52, 6 vitam victor; 2, 55, 4 gravis vulnere inventus inter
 solitudines interemptus est; 2, 56, 4 consulatus collega; 2, 57, 3 mutare
 constituit, consilia corrumpit; 2, 58, 3 insignia corripuisset consulis; 2, 59, 3
 vectum vehiculo; 2, 60, 1 conditorem conservatoremque; 2, 60, 4 corrupti
 commentarii; 2, 61, 1 consecutus privato consilio; 2, 62, 3 constaret con-
 cordia; 2, 62, 4 comprehensa et comprobata; 2, 63, 2 vir vita — consenta-
 neus; 2, 63, 2 iudicato iungeret; 2, 64, 1 iugulatus est iustissimasque; 2, 64, 3
 Cannutius canina rabie; 2, 68, 3 patriae, quam armis petebat, poenas
 dedit; 2, 70, 3 deciderat Cassii caput; 2, 72, 3 cum magno sequentium con-
 silia sua comitatu fugae fortunaeque se commisit; 2, 74, 4 urbs incensa,
 cuius initium incendii — fecit Macedonicus; 2, 76, 2 circa Altinum aliasque —
 urbes; 2, 77, 2 adventu — adtulit; 2, 77, 3 restituit rei publicae; 2, 78, 3
 ob — fugam fusti percussit; 2, 79, 1 consultisque facta coniungens; 2, 80, 3
 lacerna — perforata esset lancca; 2, 85, 1 deinde maximi discriminis dies;
 2, 85, 5 fugacissimi militis functum officio; 2, 88, 1 mente melior; 2, 89, 4
 rei p. forma revocata rediit cultus; 2, 89, 4 adhortatu principis ad ornandam
 urbem; 2, 90, 2 multo mutuoque; 2, 91, 3 melior — res familiaris quam
 mens; 2, 93, 2 principalium profectus; 2, 93, 2 feminam — felicitatis uteri;
 2, 94, 2 ingenio instructissimus; 2, 94, 2 praetulerat principem; 2, 99, 4
 profecti provincias; 2, 99, 4 fasces suos summisserint fassique sint; 2, 100, 3

quidquid liberet, pro licito vindicans; 2, 100, 5 **poenas** **pendere**; 2, 101, 1 tribuno **militum mihi** — **contigit**; 2, 102, 3 **adest adulatio**; 2, 103, 3 **consortium** — **constitueret**; 2, 104, 4 **contingendi** — **cupiditas non continentium**; 2, 105, 1 **virum** multiplicem **virtutibus**; 2, 105, 2 **patientem** ac **peritum pariter**; 2, 106, 2 **gens** — **Germana feritate ferocior**; 2, 106, 3 **inaudito** atque **incognito**; 2, 108, 2 eo **progredi**, ubi, cum **propter potentiora arma** **refugisset**, sua faceret **potentissima**; 2, 109, 2 **adsiduis adversus** finitimos **bellis**; 2, 112, 4 **magnam Thracum manum**; 2, 112, 5 **conversae cohortes**; 2, 112, 6 **victoriam vindicaverunt**; 2, 114, 5 quibus **ortus est, ornamentum** iudicat; 2, 115, 5 aut videre **maius** aut **mirari magis** potui; 2, 115, 5 **opportuna visa est victoriae occasio**; 2, 118, 4 **consilia corrumpat**; 2, 120, 1 **militiam Italiae minabatur**; 2, 120, 2 **pater et patria contenti**; 2, 120, 3 **vivos ab eo vindicatos**; 2, 120, 4 **inopia rerum intolerabilis**; 2, 121, 3 **comitari contigit**; 2, 122, 1 **ordinatisque rebus Orientis**; 2, 124, 3 **primum principalium**; 2, 124, 4 **contigit, consecutis**; 2, 125, 2 **constituere conati sunt**; 2, 125, 4 **militaris tumultus missus erat**; 2, 127, 3 **compage corporis**; 2, 128, 4 **principis Scianum propulit**; 2, 129, 1 **Cotyis consortisque eiusdem**; 2, 129, 3 **paupertatem pateretur dignitate destitui**; 2, 129, 4 **auctu maius auspiciis**; 2, 130, 2 **rem perpetui praecipuique timoris** — **providet**; 2, 131, 1 **voto finiendum volumen est**.

Snaha po alliteraci měla častěji vliv u Velleja na dikci; aby oné dosáhl, vzdává se nejednou obvyklého výrazu svého a volí jiný. Tak čekali bychom 2, 22, 4 *inclusit se loco*, ježto čteme 2, 22, 4 *simul incluso suo*; 2, 69, 2 *in Syria legionibus inclusum*; 2, 69, 4 *animus — dignissimo domicilio inclusus videretur*; 2, 111 4 *quanto opere inclusus custodiis exercitus*; 2, 119, 2 *inclusus silvis*. Avšak Vellejus dříve concludit, aby došel alliterace **conquireretur, concludit se**. Dle 1, 1, 4 *sterilitate frugum compulsi sortiti sunt*; 2, 41, 2 *cuius filiam ut repudiaret nullo metu compelli potuit*; 2, 50, 2 *armis ad arma compulsus esset* očekávali bychom 2, 128, 4 *ad invanda vero onera principis Scianum compulit*, avšak V. dříve propulit, patrně pro alliteraci **principis — propulit**. Táž příčina jest, proč píše 2, 1, 2 *multo amoenissimam moliti sunt* a ne, jak zvyk jeho jest, *longe amoenissimam*, proč 2, 79, 1 *consultisque facta coniungens* volí *compositum coniungere* a ne oblíbené sobě *simplex iungere*; proč rozhoduje se 2, 89, 4 **adhortatu principis ad ornandam urbem inlecti sunt** pro neobyčejné *adhortatu* a neuzívá obvyčejného *hortatu*; proč sáhá 2, 108, 2 eo **progredi**, ubi cum **propter potentiora arma** **refugisset** k předložce *propter*, za níž všude jinde — celkem 10krát — ob kladl. Proto nelze podání Vellejova bez důvodu zvláště vážného měniti tam, kde důrazná alliterace se vyskytuje, jako na místě, od něhož jsme vyšli v úvaze této, **pecuniae pellebatur cupidine**. Tak tomu jest zejména 2, 21, 1 *cuius praeclara opera* — **praecipue** circa Pisae agrum, ut **praescriptissimus**, *usa erat res publica*, kde Friebe navrhoval *ut supra scriptissimus*; 2, 48, 5 *unice cavente Cicerone concordiae*, kde Madvig chce čísti *favente*; 2, 50, 1 *sine dilatione dimissis*, *persecutus*, kde Acidalius oslabuje alliteraci čtením *dimissis, sine dilatione persecutus* bez příčiny, ježto i *sine dilatione dimissis* jest historicky správné. Pěkná alliterace **adest adulatio**

2, 102, 3 utvrzuje nás v mínění, že čtení P *adest* jest prvotní a ne *est*, jež A podává; rovněž 2, 46, 3 si in ipsum — **valuissent**, **vile** (rkp. *utile*) imperatoris nadbytkem ubezpečuje nás alliterace o správnosti konjektury Lipsiovy. Níže vyložíme, kterak 2, 55, 2 žádá usus Vellejův pořad *ex toto terrarum orbe* místo rkpsiného *ex toto orbe terrarum*; ale již nyní můžeme podotknouti, že i pro důraznější alliteraci *ex toto terrarum orbe* slovosled ten jest pravdě podobnější. Níže též vyložíme, kterak 2, 127, 1 *quibus novitas familiae haut obstitit* (tak P, ale A: *aut stitit*) jest *haut* nápadným jako negace slovesa; avšak již nyní podotýkáme, že neměl tu V. příčiny upouštěti od obvyklé sobě negace *non*, když jí pěkná alliterace vzniká *quibus novitas familiae non obstitit* (srovn. 1, 5, 3 quo **nomine non** est mirandum; 1, 14, 1 **non** inutili rerum **notitia** in artum contracta; 2, 8, 3 **nostris** cladibus **nobiles**; 2, 26, 3 **non** perdat **nobilissimi** facti gloriam; 2, 34, 3 vir **novitatis nobilissimae**; 2, 39, 3 **novas** imperio **nostro**; 2, 45, 1 **non nominabatur** Cicero; 2, 64, 1 **nobilis** viri, **nomine** Cameli; 2, 96, 1 qui **novitatem** — **nobilitaverat**; 2, 114, 3 **non nocebatur**), i že též ta věc činí čtení P podezřelým.

2, 33, 3: *nam neque Pompeius, ut primum ad rem publicam adgressus est, quemquam omnino parem tulit.*

Za *omnino* měl rukopis *animo*. Že vadné jest toto *animo*, nelze pochybovati; neboť občana *moči* rovného nemohl snést Pompejus, a ne rovného duchem. Proto dobře učinil Halm, že nepřijal podání rukopisného; avšak neschvaluji, že psal dle Acidalia *omnino*. Neboť ne více než jednou, a i to ve významu 'toliko', ne 'vůbec', užil V. adverbia *omnino*, totiž 2, 10, 2 *singuli omnino parentibus geniti*, a smyslem na u. m. také není slovo to žádáno. Myslím, že bylo *animo* v rukopise interpolováno od kohosi, jenž *parem* chtěl blíže vyložití a přehlédli, že tu míněno bylo *parem dignitate* neb *potestate*; též z dittografie konečných dvou písmen poslední slabiky *quemquam* mohlo *animo* se vyvinouti. Píši tedy: *quemquam [animo] parem tulit*; srovn. 2, 29, 3 *ubi vereretur, ne quem haberet parem*; 2, 29, 4 *cum omnes cives iure haberet pares, quemquam aequalem dignitate conspiceret*.

Ostatně chtěli kritikové i jinde u V. *omnino* z domněnky v text vpraviti. Tak navrhoval Lipsius 2, 41, 1 *omnino* (rkp. *animo*) *super humanam et naturam et fidem erectus*; Wopkens 2, 48, 3 *cuius omnino* (rkp. *animo*) *voluptatibus vel libidinibus neque opes ullae — sufficere possent*; Heinsius 2, 69, 3 *et Vatinius nulli omnino* (rkp. *noī*, což jest cizím přídavkem dittografii vzniklým) *non esset postferendus*; Friebe 2, 116, 4 *ne nihil omnino* (rkp. *non*) — *periret*. Ale na žádném z míst těch neobjevilo se navrhované *omnino* správným.

2, 33, 3: *neque eo viro quisquam aut alia omnia minus aut gloriam magis concupivit, in adpetendis honoribus inmodicus, in gerendis vercundissimus, ut qui eos ut libentissime iniret, ita finiret aequo animo et quod cupisset, arbitrio suo sumeret, alieno deponeret.*

Již Lipsius závadným shledal *ut* před *qui* a navrhl *et qui*, což Madvig (Advers. 2, 303) schválil, ježto věta *qui* — *iniret* není důvodem myšlenky předchozí, nýbrž její variací. Avšak i ze dvou příčin jiných jest *ut qui* tu podezřelým. Vellejus nikde nesesiluje kausální *qui* částicemi *ut*, *utpote*, *quippe*, podobně jako jimi neopatruje *cum*, až na jeden případ 2, 109, 4 *quippe cum* — *abesset*, kterýž svou ojedinělostí stává se podezřelým. Na m. u. byl by tím méně *ut qui* užil, ježto po dvou slovech vrací se *ut*, čehož příkladu bezpečného — neboť 2, 52, 4 první *ut* z domněnky se vkládá — u něho není. Jak mu takové opakování *ut* po malé mezeře bylo nemilo, viděti lze z 2, 11, 3, kde volí *quem ad modum* — *ita* místo obvyklého *ut* — *ita*, ježto nedaleko předchází *ut*; čteme tam *ut appareat quem admodum urbium imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunant*.

Z toho, co právě řečeno, s dostatek vysvítá, že pro domněnky slova *ut qui*, *quippe qui* v sobě chovající u Velleja není místa. A také chybně psali Acidalius 2, 7, 7 *ut <qui> cives — revocaverint* a Haase 1, 9, 6 *vel modo pecuniac, ut <qui> bis milicus centiens aerario contulerit HS, ut — amplitudine vicerit*.

2, 35, 1: *ille senatus dics, quo haec acta sunt, virtutem M. Catonis iam multis in rebus conspicuam atque praenitentem in altissimo culmine locavit*.

Velice bych váhal toto čtení Madvigem doporučené za rukopisné *in altissimo luminavit* uznati za pravé. Pro 'výše' 'vrchol' neklade nikde V. *culmen*, kteréhož slova vůbec nezná, ale *fastigium* jest pravidelným jeho výrazem v tom případě: 1, 11, 6 *et principale in re publica fastigium*; 2, 15, 2 *per eos in id ipsum pervenisset fastigium*; 2, 30, 3 *in summum fastigium erectum*; 2, 40, 4 *huius viri fastigium tantis auctibus fortuna extulit*; 2, 56, 3 *in summum erectis fastigium*; 2, 65, 1 *et in quod iam emersissent fastigium*; 2, 69, 1 *ipse in consulare proventus fastigium erat*; 2, 109, 1 *brevi in eminens et nostro quoque imperio timendum perduxit fastigium*; 2, 116, 4 *erectae in altissimum paternumque fastigium imaginis*; 2, 128, 1 *ad principale extulere fastigium*; 2, 131, 1 *hanc — imperii molem in amplissimum terrarum orbis fastigium extulit*. Tím by více pravděpodobnosti mělo *in altissimo locavit <fastigio>* t. j. uznání mezery na konci věty. Avšak ani při této podobě místo není v úplném pořádku. Neboť místo mdlého výrazu 'položil' čekáme dle hořejších míst 'povznesl', tedy asi *in altissimum extulit fastigium*; srvn. též 2, 37, 4 *huic quem fortuna super omnis extulisset*; 2, 41, 1 *animo super humanam et naturam et fidem erectus*; 2, 51, 3 *quibus — in triumphum et pontificatum adsurgeret*; 2, 53, 3 *sanctissimi atque praestantissimi viri in id erecti*; 2, 90, 1 *quem usque in tertium consulatum — amicitia principis exexerat*; 2, 90, 3 *patrumque aetate in tantum Sertorium armis extulit*; 2, 127, 1 *ad multiplicis consulatus — exhercentur*. Než *in altissimum extulit fastigium*, jež by ruku Vellejovu jevílo, jest od podání rukopisného naprosto odchylné a tím bez vnější pravděpodobnosti. Též *luminavit*, jež rkp. podává, jest odvážno odstraňovati, ježto v něm snadno může býti obsaženo *<in>luminavit*,

jež jest výrazem Vellejovým; srvn. 2, 18, 3 *horum fide Mytilenacorum perfidia inluminavit*; 2, 66, 5 *corpus, quod ille — eloquentia inluminavit*; srovn. též 1, 5, 1 *clarissimum — Homeri inluxit ingenium*; 1, 16, 3 *actas — inlustravit tragodiam*; 2, 17, 3 *deinde post praecluram inlustratus bello Italico*. Na základě tom myslím spíše, že místo zpomenuté jest neúplně dochováno; navrhuji je v souhlase s tím, co právě jsem vyložil, doplniti asi takto: *virtutem M. Catonis iam multis in rebus conspicuam atque praenitentem in altissimum <clatam fastigium in>luminavit*. Slova *clatam fastigium* mohla pro homoioteleuton *altissimum* vypuštěna býti, načež další porušení následovalo.

2, 39, 1: *quippe eius ductu auspiciisque infractae plane idem, quod totus terrarum orbis, in acrarium conferunt stipendium*.

Oprava Burmannova *plane* za rkp. *paene* těší se veliké oblibě, ale sotva jest čtením původním. Neboť v celém Velleju neshledáme adverbia toho, ba ani výrazů s ním příbuzných *planus*, *planities*, *explanare*. Nemáme tedy práva z domněnky uváděti je v text jeho, zvláště když i bez něho text dobře obstátí může.*) Bezpochyby jest *paene* tu interpolováno, jako častěji i jinde slova značící 'skoro' (*ferre*, *prope*), o čemž zmínil jsem se ve vydání Ciceronovy řeči pro S. Rosc. str. 89 a spisu de amicit. str. 74; dodávám Val. Max. 1, 1, 17 *nomenque Potitium in XII familias divisum [prope] interiit*; 6, 3, 1c *cum diu [pene] vacua mansisset*. U Velleja vrací se interpolace *paene* 2, 88, 2 *quippe vixit angusti clavi *pene contentus*, kteréž místo dosud není bezpečně zhojeno. Neboť ani *bene*, jež Lipsius vedle *plane* navrhoval, podobně jako v nejnovější době Fr. Drechsler (Zeitschr. f. d. österr. Gymn. 1888, 295), není tu možno, neboť adverbium *bene* nikde V. nestupňuje adjektiva neb adverbia,**) aniž *plene*, jež Salmasius navrhl a též já jsem v List. filol. X 394 doporučil, pravděpodobno. Vellejus zajisté výraz *contentus* vždy prostě klade a adverbii ho nestupňuje: 2, 23, 6 *Ponticis finibus contentum esse iussit*; 2, 46, 1 *nec contentus plurimis ac felicissimis victoriis*; 2, 49, 4 *contentus — titulum retinere provinciae*; 2, 68, 5 *ensoria potius contentus nota quam animadversione dictatoria*; 2, 72, 3 *semet ipso contentus duce partium*; 2, 103, 5 *<contenti> id unum dixisse*; 2, 112, 6 *nec sustinuisse contenti*; 2, 120, 2 *quac arcuisse — contenti erant*; 2, 122, 1 *tribus (triumphis) contentus fuit*; rovněž činí tak Val. Max. Ovšem vymýtlíme-li *paene* na místě onom, není ještě myšlenka v pořádku, neb závadným trvá genetiv *angusti clavi*; než tu nedá se věc bezpečně rozluštit. Jest tu dvojitá možnost: buď předpokládati mezeru ablativu, na němž by onen genetiv závisel — já doplňoval jsem na u. m. v List. fil. *angusti clavi <cultu> contentus*; jiní jiné navrhuji — aneb změnití genetiv jednoduše v ablativ *angusto clavo*, což navrhl již Gelenius a Lipsius, v poslední době pak Drechsler jako novou domněnku pronesl.

*) Návrh Laurentův 2, 47, 1 *perficere plane* (rkp. *paene*) *nullius nisi dei fuerit* nedošel právem souhlasu.

**) Též Voss píše 2, 105, 3 chybně *Alpibus bene* (rkp. *paene*) *obstructis*.

2, 40, 1: *secuta deinde Cn. Pompei militia gloriae laborisne maioris incertum est.*

Nepochybují, že po *maioris* vypadlo v rukopise *fuerit*; neboť není příkladu takové výpustky v mluvě Vellejově. Srvn. též místo zcela podobné 2, 102, 1 *mors intra paucos dies <secuta> fortuita an voluntaria fuerit ignoro.*

2, 41, 1: *hic nobilissima Iuliorum genitus familia et, quod inter omnis antiquitatis studiosos constabat, ab Anchise ac Venere deducens genus, forma omnium civium excellentissimus.*

Halmově opravě *antiquitatis studiosos* nedostává se pravděpodobnosti. Jednak slova ta odchylují se značně od rukopisného podání, jež jest pouze *antiquissimos*, jednak obsahují výrazy, jež marně bychom hledali u Velleja. Co se zejména *studiosos* tkne, pozoruhodno, že tento ani adjektiva toho neužívá ani verba *studere*, ač častěji má substantivum *studium*: 1, 12, 3 *ingeniique ac studiorum*; 1, 13, 3 *diversa fuerunt studia*; 1, 13, 3 *liberalium studiorum* — *auctor*; 1, 13, 3 *inter arma ac studia versatus*; 1, 17, 5 *congregantisque se — in studium par*; 1, 17, 6 *summo studio petitum est*; 1, 17, 7 *studium cum spe senescit*; 1, 17, 3 *talium studiorum fuerunt steriles*; 2, 59, 4 *cum in studia miserat*; 2, 64, 1 *quanto Cicronis studio*; 2, 73, 1 *adulescens erat studiis rudis*; 2, 94, 2 *optimis studiis — instructissimus.*

Jako pak *studiosus* u V. se nečte, tak schází u něho i *curiosus*, kteréž Halm v druhé řadě místo *studiosos* tuto navrhuje. Avšak ani smyslem není čtení Halmovo vhodné. Že Caesar rod svůj od Venery a Anchisa odvozoval, známo bylo nejen znalcům staré doby římské, nýbrž Římanům vůbec. A jiného smyslu slova ta při výkladu nestrojeném míti nemohou. Daleko jednodušší, vhodnější a dle mého mínění jedině správná jest změna Acidaliova: *hic nobilissima Iuliorum genitus familia et, quod inter omnis constat, antiquissima, ab Anchise . . .* Jí jest i žádoucího stupňování výrazu *nobilissima* — *antiquissima* dosaženo. Korrupceta vznikla přemístěním *antiquissima* a spodobením jeho s *inter omnis*.

2, 43, 4: *simulque revocati ad ius dignitatis proscriptorum liberi, et practura quaesturaque mirabili virtute atque industria obita in Hispania.*

Možná, že *mirabili* psal sám Vellejus, avšak není neoprávněno podezření, že písař původní *mira* o dvě slabiky rozšířil. Neboť v pozitivu neužívá V. *mirabilis*, ale *mirus*: 2, 3, 4 *quod haud mirum est*; 2, 6, 7 *mira crudelitate — dictum est*; 2, 27, 4 *miro opere fabricati*; 2, 61, 1 *mira ausus*; 2, 88, 3 *mira celeritate — restinxit initium*; 2, 99, 2 *mira quadam et incredibili — pictate*; 2, 106, 3 *mira felicitate et cura ducis*; 2, 112, 7 *mira pravitate animi atque ingenii*; 2, 115, 4 *mira etiam — scientia*; 2, 129, 3 *mira celeritate — compressit*. V komparativě nastupuje arci za neužívané *mirior* tvar *mirabilior*, jako 2, 56, 6 *nil in illa victoria mirabilius — fuit*, podobně

jako za *ferior* volí *Vellejus ferocior* (srvn. 2, 106, 1 *gens etiam Germana feritate ferocior*) a za (*fidi*or) *fidissimus* klade (*fidelior*) *fidelissimus*. Možná, že dittografii *mira* u *uirtute* dán podnět k dotčenému znění rukopisnému. Srvn. též Val. Max. 2, 7, 15 *dispersas mira virtute collegisset*; 3, 2, 9 *cuius mira virtute Fabius — levatus est*; 5, 2, 8 *cohortes mira virtute vim Cimbrorum sustinentis*.

2, 45, 1: *legem in tribunatu tulit, qui civem Romanum indemnatum interemisset, ei aqua et igni interdicere*ur.

Není zvykem Vellejovým ve větách závislých na *legem ferre* vynechávati *ut*: 2, 12, 3 *Cn. Domitius tribunus pl. legem tulit, ut sacerdotes — populus crearet*; 2, 31, 2 *A. Gabinus tribunus legem tulit, ut — Cn. Pompeius ad eos opprimendos mitteretur*; 2, 33, 1 *Manilius tribunus pl. — legem tulit, ut bellum — administraretur*; 2, 40, 4 *tribuni pl. legem tulerant, ut is — uteretur*; 2, 44, 4 *Caesar legem tulit, ut ager — divideretur*. Proto dlužno asi na u. m. vypadnutí *ut* po *tulit* uznati, podobně jako doplněno totéž slovo 2, 91, 4 *quippe ita se mores habent, <ut> publica quisque ruina malit occidere*. Vellejus vůbec klade *ut* na počátku imperativních vět závislých, toliko vynechává je dle podání rukopisného v těchto případech: 2, 3, 2 *hortatus est, qui salvam vellet rem publicam, se sequerentur*; 2, 49, 4 *privatus in urbem veniret et se — suffragiis populi Romani committeret decrevere* (ač je-li čtení to pravé; neb za *privatus* měl rkp. *privatusque*; možno, jak jsem již v List. filol. X (1883) str. 391 pravil, že místo jest neúplné a že vypadla před *privatusque* věta *ut dimitteret exercitum*); 2, 80, 2 *auderetque denuntiare Caesari, excederet Sicilia*; 2, 107, 1 *et petiit, liceret sibi sine periculo in eam — egredi ripam*. Vynechání *ut* na u. m. 2, 45, 1 jest tím tvrdší, ježto výraz, na němž věta *ei — interdiceretur* visí, jest vlastně substantivum *legem* a ne sloveso.

2, 45, 3: *idem intra biennium sera Cn. Pompei cura, verum, ut coepit, intenta*.

To jest jediné místo u Velleja, kde částice *verum* se vyskytuje. Uvazuje se jí na tomto místě výraz, jímž předchozí tvrzení se opravuje. Jinde — a míst takových jest u našeho auktorů značný počet — nachází se v podobném případě *sed*: 1, 7, 1 *patriamque — testatus est, sed patriam — contumeliosissime*; 2, 4, 1 *ductusque in triumpho, sed a M. Aquilio*; 2, 8, 2 *clarum exemplum — filiorum, sed alterius in adoptionem dati — fuit*; 2, 10, 2 *singuli — parentibus geniti, sed omnes ad consulatum pervenerunt*; 2, 20, 1 *proconsulis seditione, sed quam dux creaverat, interfectus est*; 2, 37, 3 *prior filius Tigranis, sed discors patri, pervenit ad Pompeium*; 2, 37, 5 *servatus regi honos —, sed multato — pecunia*; 2, 38, 2 *in Siciliam traiecit exercitum consul Claudius, sed provinciam eam — fecit Marcellus Claudius*; 2, 41, 1 *Magno illi Alexandro, sed sobrio — simillimus*; 2, 48, 4 *mox simulatione contra — Caesarem, sed animo pro Caesare stetit*; 2, 51, 3 *variaturum deinde*

proelio, sed uno longe magis Pompeianis prospero; 2, 64, 3 *inussit notas, sed hic fulgentissimo et caelesti ore*; 2, 68, 1 *Curioni simillimus, sed in utroque perfectior*; 2, 74, 2 *vitiorum fratris sui consors, sed virtutum — expers*; 2, 79, 1 *parendique, sed uni, scientissimus*; 2, 82, 2 *captivi cuiusdam, sed Romani, consilio — servatus*; 2, 82, 3 *deceptum catenis, sed ne quid honori deesset, aureis vinxit*; 2, 88, 2 *Maecenas equestri, sed splendido genere natus*; 2, 88, 2 *non minus Agrippa Caesari carus, sed minus honoratus*; 2, 104, 1 *Iulia enixa erat, sed in Neronis adoptione illud adiectum*; 2, 105, 2 *patientem ac peritum pariter, sed eundem, ubi negotia fecissent locum otio, — fluentem*; 2, 108, 2 *occupavit principatum, sed certum imperium — complexus animo*; 2, 121, 2 *iam pridem debitum, sed continuatione — dilatum egit triumphum*; 2, 126, 4 *poena in malos sera, sed aliqua*. Proto jeví se *verum* na u. m. velmi nápadným, zvláště když není příčiny na jevě, proč by byl obvyklým *sed* tuto spisovatel opovrhl. K tomu přichází, že není zde jinak rukopisné podání neporušeno; neboť nezní *verum ut* — to jest domněnka Geleniova —, nýbrž *verum et*. Možná, že *verum* není než prodloužené *cura* v *cura*⟨*verunt*⟩ a původní čtení že bylo *sera Cn. Pompei cura, set, <ut> coepit, intenta*. Tato domněnka není odvážna; ukazují k tomu, že máme bezpečné příklady takového prodloužení slov v podání Vellejově. Náleží sem 2, 47, 4 *exemplo inutili[ter]*, ⟨*sed*⟩ *facto salutari* (zde chtěje se přiblížiti rukopisu, navrhuoval jsem dříve v List fil. XI 214 *inutili, ver<um> facto*, čehož pro uvedený usus V. již nedoporučím); 2, 114, 4 *ferocem* (A: *fero uocem*) *illam*; 2, 120, 2 *arma inferi* (AP: *interfecti*); 2, 130, 3 *audco* (AP: *auro deo*) *cum dcis queri*. Přidati asi sem dlužno 2, 52, 6 *vitam victor[iam]* (Halm čte dle Burera *victor iam*) *daret*; 2, 75, 3 *fugiens arma[nus]* (tak i A; Halm dle Vossa: *arma <mi>nus*) *binum — Caesarem — gestans sinu*. Častý jest tento druh chyb v Liviově Puteaneu a ve Videňském rkp. pro pátou dekadu; srvn. o tom W. Heraeus, *Quaestiones criticae . . . Livianae* str. 4 a násl. a mé poznamenání v Zeitschr. f. d. österr. Gymn. 1892, str. 195 a násl.; kritikové v neznalosti jeho zhusta v omyly upadali, tak i u Velleja na místech právě uvedených. Rovněž alliterací *sera* Cn. Pompei cura, *sed* ut coepit intenta čtení dotčené by se doporučelo; srvn. 2, 6, 5 non *se*gnius *se* ipse; 2, 11, 1 nulli *se*cundum *sa*eculi *sui*; 2, 13, 2 non *sa*eculi *sui sed* omnis aevi; 2, 20, 1 *se*ditione, *sed* quam; 2, 37, 5 *se*rvatus — honos imperii, *sed* multato; 2, 126, 4 poena in malos *sera, sed* aliqua; 2, 131, 2 *se*ccessores quam *se*rissimos, *sed* eos. Jako na těchto, tak i na u. m. vybízela zajisté alliterace auktora, neodchylovati se od svého *sed*.

2, 46, 4: *Syriamque adeo in populi Romani potestate retinuit, ut transgressos in eam Parthos felici rerum eventu fugaret ac funderet*.

Není neoprávněno podezření, že pořádek původní v posledních slovech jest písaři zvrácen a že čísti dlužno: *funderet ac fugaret*. Takového aspoň pořádku těchto synonym jinde V. užívá: 1, 9, 4 *fusum fugatumque castris exiit*; 2, 12, 2 *Silannumque fudissent fugassentque*; 2, 32, 4 *adgressus fudit*

ac fugavit; 2, 37, 2 at rex fusus fugatusque; 2, 112, 2 viginti milia fudit fugavitque.

2, 51, 3: *illis incrementis fecit viam, quibus non <in> Hispania ex cive natus, sed Hispanus, in triumphum et pontificatum adsurgeret.*

Slova *in Hispania ex cive natus* vytvořil Morgenstern z rukopisného *Hispaniae Asiae natus*. Jak viděti, neblíží se oprava ta valně tahům rukopisným, nad to však chová v sobě věc odporující mluvě Vellejevě. Nikde nemá V. při výrazech *nasci, oriri, gigni* ablativu s předložkou *ex*, nýbrž všude pouhý ablativ až na jednu výjimku, kde jest ablativ s *ab*, totiž 1, 6, 2 *Sardanapalum — tertio et tricensimo loco ab Nino et Semiramide — natum*; srovn. 1, 4, 1 *Chalcidenses orti Atticis — ducibus*; 1, 12, 3 *quem Paulo genitum*; 2, 10, 2 *singuli omnino parentibus geniti*; 2, 17, 2 *hic natus familia nobili*; 2, 29, 3 *genitus matre Lucilia*; 2, 35, 2 *hic genitus proavo M. Catone*; 2, 41, 1 *nobilissima Iuliorum genitis familia*; 2, 47, 2 *filius — Iulia natus*; 2, 59, 1 *speciosa — genitus familia*; 2, 59, 2 *Iulia genitam*; 2, 88, 1 *Iunia Bruti sorore natus*; 2, 88, 2 *splendido genere natus*; 2, 114, 5 *quibus ortus est*; 2, 117, 2 *nobili ortus familia*; 2, 127, 3 *principe equestris ordinis patre natum*. Pravidlu tomu vyhověl Burmann změnou *Hispaniensi cive natus*, avšak čtení to věcně není dobré; neboť stěží kdo bude rozuměti výrazem *Hispaniensis civis* římského občana v Hispanii usedlého. Já jinak opravuji znění rukopisné. V *Hispaniae Asiae* shledávám dittografii *Hispaniae aniae*, podobně jako 2, 68, 1 ve čtení rukopisném *dum in acie Pharsalica Africaque de summa rerum Caesar dimicat*, kteréž změnil M. Haupt v *dum in acie Pharsalica acriter de summa etc.*, stanovím dittografii *dum in acie Pharsalica [alica] de summa rerum* atd. Vymýtime-li *Asiae*, ostatek snadno v pořádek se uvede. Po *quibus non* doplniti se musí *Romanus*, ježto této protivy žádá *Hispanus*, místo *Hispaniae* dlužno psáti *in Hispania*, poněvadž genetiv onen tu nemožný. Opravuji tedy takto: *illis incrementis fecit viam, quibus non <Romanus in> Hispania natus, sed Hispanus, in triumphum — adsurgeret*. Srovn. protivu 2, 90, 3 *diiudicari non potuerit, Hispanis Romanisne in armis plus esset roboris*.

2, 55, 2: *victorem Africani belli Caesarem gravius excepit Hispaniense.*

Podivno, že V. píše tu *Africani belli*, když krátce před tím 2, 54, 2 položil *bellum excitaverat Africum*. Bezpochyby jest opraviti *Africi belli*, ježto tak auktor válku Africkou jmenuje i 2, 129, 4 *bellum Africum — sepultum est* a 2, 55, 2 triumf po ukončení války Africké zove *triumphus Africus*. Srvn. též 1, 5, 3 *belli — Troici* (ne Troiani); 2, 15, 1 *bellum excitavit Italicum*; 2, 16, 3 *fortuna belli Italici*; 2, 22, 4 *belli Cimbrici gloria*; 2, 46, 2 *bellum Parthicum*; 2, 56, 2 (*triumphi*) *Gallici*; 2, 59, 4 *belli Getici ac deinde Parthici*; 2, 96, 2 *bellum Pannonicum*; 2, 97, 2 *onus Germanici belli*; 2, 115, 1 *ad alteram belli Delmatici molem*; 2, 120, 1 *Cimbricam Teutonicamque militiam*; srvn. 2, 48, 1 *per Afranium* (M: *Africanum*) *et Petreium*; 2, 50, 4 *sub Afranio* (M: *Africanio*) *consulari ac Petreio praetorio*.

2, 55, 2: *Cn. Pompeius — ingens ac terribile (bellum) conflaverat — ex toto orbe terrarum auxiliis confluentibus.*

Dlužno tu asi uznati přestavení slov; neboť zvyk auktorův důrazně žádá pořádku *ex toto terrarum orbe*. Srvn. 1, 12, 7 *iam terrarum orbi superato*; 2, 4, 6 *super totum terrarum orbem*; 2, 31, 1 *totum in se terrarum orbem*; 2, 31, 3 *pacis totius terrarum orbis*; 2, 32, 4 *terrarum orbem liberavit*; 2, 39, 1 *totus terrarum orbis*; 2, 40, 4 *quot partes terrarum orbis sunt*; 2, 53, 3 *domitumque terrarum orbem*; 2, 60, 1 *salutaria rei publicae terrarumque orbis fata*; 2, 85, 1 *alter terrarum orbis*; 2, 86, 1 *dies terrarum orbi praestiterit*; 2, 89, 2 *terrarumque orbi repraesentaverit*; 2, 89, 6 *pacatusque victoriis terrarum orbis*; 2, 92, 2 *circumferens terrarum orbi praesentia sua pacis suae bona*; 2, 100, 1 *sensit terrarum orbis digressum*; 2, 102, 3 *in ultimo ac remotissimo terrarum orbis angulo*; 2, 126, 3 *omnis terrarum orbis angulos — servat immunis*; 2, 131, 1 *in amplissimum terrarum orbis fastigium extulit*; 2, 131, 2 *sustinendo terrarum orbis imperio*. Pozoruhodno, že na čtyřech místech máme spojení alliterací (srvn. str. 45) se zamlouvající *totus terrarum orbis*, jehož žádáme na místě, o němž jednáme, dále že spisovatel neupouští od pořádku *terrarum orbis*, ani když kakofonie vzniká, jako 2, 85, 1 *alter terrarum orbis*. Pouze na jednom místě setkáváme se s pořádkem *orbis terrarum* u Caesara, Cicerona, Livia a jiných oblíbeným, totiž 2, 44, 1 *quae urbi orbique terrarum — exitiabilis fuit*, ale tam hříčka slovní *urbi — orbi* patrně donutila Velleja užiti postavení slov jemu neobvyklého.*)

Podobnou pravidelnost pozorujeme u V. v postavení *Romanum nomen*; srvn. 1, 12, 5 *invisam Romano nomini*; 1, 14, 1 *auctumque Romanum nomen*; 2, 27, 1 *penitusque Romano nomini infestissimus*; 2, 52, 3 *illum cruentissimum Romano nomini diem*; 2, 53, 2 *princeps Romani nominis*; 2, 60, 1 *conservatoremque Romani nominis*; 2, 128, 3 *sine dubitatione Romani nominis*; 2, 131, 1 *auctor ac stator Romani nominis*. Předchůdce Vellejův Salustius oblíbil si právě opačný pořádek *nomen Romanum*; srvn. Cat. 52, 24; Jug. 5, 4; 83, 1; 88, 3; Livius píše brzy *Romanum nomen*, brzy *nomen Romanum*. Rovněž při *imperium* a *exercitus* klade Vellejus *Romanus* před substantivum: 1, 12, 6 *Romani imperii — aemula*; 2, 75, 3 *vindicem Romani imperii*; 2, 90, 2 *periculum Romano inferretur imperio*; 2, 103, 4 *aeternitatisque Romani imperii*; 2, 120, 1 *patronus Romani imperii*; 2, 131, 1 *hanc*

*) Také vrstevník Vellejův Valerius Maximus drží se dotčeného pořádku slov důsledně: srvn. 2, 7, 5 *totum terrarum orbem replevit*; 2, 8 pr. *totius terrarum orbis columen*; 4, 1, 10 *maiores — totius terrarum orbis partem possidenti*; 4, 6, 4 *magno quidem cum totius terrarum orbis detrimento*; 4, 7, ext. 2 *et iam totum terrarum orbem — spe complexus*; 4, 8, 4 *amoenissimam partem terrarum orbis — reponere maluisset*; 5, 1, 10 *in suo modo terrarum orbe — habuit*; 5, 7, 2 *cui totus terrarum orbis succubuerat*; 6, 3, ext. 1 *totus terrarum orbis instrui potest*; 6, 5, 1 *per totum terrarum orbem manavit*; 7, 2, ext. 4 *beatum terrarum orbem futurum*; 7, 3, 1 *patria totius terrarum orbis imperium obtineret*; 7, 4, 4 *illa toto terrarum orbe infamis — calliditas*; 8, 7, 3 *ut invicem per totum terrarum orbem dispergi — posset*; 8, 14, 1 *totiusque terrarum orbis summum columen*; 8, 14, 5 *per totum terrarum orbem disceretur*.

Romani imperii molem; — 2, 30, 6 *Romano exercitui opposuerint*; 2, 34, 1 *Romanos exercitus fatigaverat*; 2, 46, 4 *cum parte maiore Romani exercitus*; 2, 95, 2 *quam damno Romani exercitus*; 2, 101, 2 *hinc Romani exercitus*; 2, 106, 2 *Romanus cum signis perductus exercitus*. Pouze 2, 18, 4 *quippe ea urbs pertinacissime arma retinebat exercituque Romano obsidebatur, velut pacniteret eius fidei, quam — bello praestiterat Punico* činí výjimku. Avšak slova *exercituque Romano obsidebatur* nehodí se k *velut pacniteret*; byla proto od Cludia přemístěna a od Botha jako cizí přídavek z textu vymýtěna. Zákon námi pozorovaný dává spíše Bothovi za pravdu. Při *civis, eques, populus, urbs* zachovává Vellejus obyčejný pořádek *civis Romanus, eques Romanus, populus Romanus, urbs Romana*. Též pozoruhodno, že důsledně říká V. *bellum civile*, a nikdy opačně *civile bellum*, jež u Tacita oblíbeno: 2, 9, 5 *sed opus belli civilis*; 2, 28, 2 *finita belli civilis mala*; 2, 48, 1 *belli civilis exarserunt initia*; 2, 48, 3 *bello autem civili*; 2, 48, 6 *ante initium bellorum civilium*; 2, 49, 1 *bellum civile exarsit*; 2, 59, 4 *patris bellis civilibus*; 2, 62, 3 *nec ullam belli civilis praebituros materiam*; 2, 87, 1 *ultimam bellis civilibus imposuit manum*; 2, 88, 3 *novi belli civilis restinxit initium*; 2, 89, 3 *finita — bella civilia*; 2, 90, 1 *sepultis — bellis civilibus*; 2, 113, 1 *post bella fuerat civilia*. Podobně důsledně říká Vellejus *bellum Punicum* a ne *Punicum bellum*, pro něž zase Val. Max. se z pravidla rozhoduje: 1, 14, 8 *initio primi belli Punici*; 2, 18, 4 *bello praestiterat Punico*; 2, 38, 2 *inter primum et secundum bellum Punicum*; 2, 38, 4 *initio secundi belli Punici*; 2, 44, 4 *bello Punico*, tak že na pravém místě doplněno *belli* od Heinsia 2, 90, 2 *primo anno secundi <belli> Punici*. Toliko 2, 38, 2 rukopisné podání vykazuje opačný pořádek *nano ferme anno primi Punici belli*. Není to zaviněno rukou cizí? Zdá se, a to tím více, ježto v témž § následuje *inter primum et secundum bellum Punicum*.

2, 59, 1: *de cuius origine, etiamsi per se nitet, pauca dicenda sunt*.

Nesrovnávám se s Halmem, že za korruptelu *praevenit et* zvolil Burmannovu opravu *per se nitet*. Neboť pro *per se* = *per se ipse, sine aliena ope* nelze z Velleja uvést dokladu. Asi pravdy dostihl Heinsius návrhem *prae nitet*, jež dobrého smyslu podává — Vellejus chce o původu C. Octavia se zmíniti, ač původ ten nad jiné byl skvělý a tím zajisté vůbec znám — a ve shodě jest s mluvou Vellejovou; srvn. 2, 35, 1 *virtutem — multis in rebus — praeintem*; 2, 39, 2 *quarum titulis forum eius praenitet*.

Chťe více přiblížiti se stopám rukopisným, navrhl Cornelissen *prae-eminet*, než kompositum to není Vellejovi známo, ač dí 1, 13, 3 *praecllentes ingenio viros*. Co do korruptely *prae/vc/nitet* srvn. 2, 114, 4 *ferocem* (A: *fero vocem*); 2, 116, 5 *horum* (MA: *honorum*) *virorum*; 2, 130, 3 *audeo* (AP: *auro deo*); 2, 130, 5 *aegritudinem* (A: *egreditudinem*).

2, 59, 5: *ille festinans pervenire in urbem omnem ordinem ac rationem et necis et testamenti Brundusii comperit*.

Možná, že čtení *ordinem ac rationem* od Munckera navržené za rukopisné *ordinationem* jest původní, ale zcela jistou věc není. Spojení *ordo ac ratio* nevyskytuje se u Velleja, — ten vůbec se žádným substantivem *ordo* nesdružuje — a přídavku *ac rationem* nepohřešovali bychom, kdyby ho tu nebylo. Možno proto, že jen *ordinem* tu původní jest a že *ordinationem* povstalo záměnou slova od písaře pochodící; srvn. Liv. 28, 40, 6 *duarum rerum subeundam opinionem* (některé rkpp.: *opinationem*) *esse*; jiné příklady uvádím v Zeitschr. f. d. österr. Gymn. 1892, str. 197 a násl. Pak by našemu místu *omnem ordinem et necis et testamenti* — *comperit* odpovídala u Velleja místa 1, 10, 4 *ordinem actorum suorum commemoraret*; 2, 48, 5 *harum praeritarumque rerum ordo* — *promatur*; 2, 119, 1 *ordinem* — *calamitatis* — *conabimur exponere*; Val. Max. 6, 1, 2 *iniuriarum et ultionis suarum ordinem exposuit*; 7, 7, 4 *testamenti ordinem* — *confundis*.

2, 65, 1: *tum inter cum Caesaremque et Antonium commercia epistularum et condicionum iacta mentio, cum Antonius et subinde Caesarem admoneret*.

Vynechání slovesa v *tum* — *epistularum* jest věcí u tohoto auktoru neobvyklou, tvrdší pak tím, že v následujícím členu sloveso vytčeno, čímž souměrnost porušena. Myslím proto, že jest v podání mezera a že vyplniti se musí takto: *commercium epistularum* <*inita*> *et condicionum*; srvn. 2, 3, 3 *bellaque non causis inita*; 2, 44, 1 *inita potentiae societas*; 2, 45, 1 *ob initum* — *adulterium*; 2, 55, 3 *ab eo initum proclium*; 2, 65, 2 *inita potentiae societas*; 2, 77, 2 *cum Pompeio* — *pax inita*; 2, 85, 3 *ubi initum certamen*. Za interpolováno mám *et* před *subinde*, neb nemá žádného smyslu a anakoluth přičítati auktoru nemáme práva.

2, 65, 2: <*tum igitur*> *inita potentiae societas et hortantibus orantibusque exercitibus inter Antonium etiam et Caesarem facta adfinitas, cum esset privigna Antonii desponsata Caesari*.

Je-li slovy *tum igitur* vystižena ruka auktorova, nelze sice říci; patrně však, že spojení s předchozím jest jimi hladší a vhodnější. Nesprávná a překvapující jest námitka, již proti čtení uvedenému J. Huemer v Archiv. IV 165 činí: 'da *igitur* konstant an der Spitze des Satzes steht, so muss 2, 65, 2 *tum igitur* als eine schlechte Konjektur betrachtet werden'.*) Vellejus zajisté vždy právě na druhém místě věty má *igitur*, nikdy na počátku jejím. Jak ukazuje tato sbírka míst: 2, 44, 1 *hoc igitur consule* — *inita potentiae societas*; 2, 91, 4 *has igitur provincias* — *ad eam pacem* — *perduxit Caesar Augustus*; 2, 108, 2 *occupatis igitur* — *locis*; 2, 112, 6 *iam igitur in dubiis rebus semet ipsae legiones adhortatae*; 2, 118, 3 *primo igitur paucos* — *recepit*.

*) Také v Schmalzově syntaxi (Iw. Müller Handbuch f. d. klass. Altertumskunde 2. sv.) str. 467 jest tento omyl; čteme tam: 'Allein es findet sich so (= an der Spitze des Satzes) konstant nur bei Sallust (abgesehen von den Fragesätzen) und Vell. Paterc.'

Než netoliko *igitur*, též *ergo* a *itaque* klade V. na druhém místě: 1, 17, 5 *huius ergo recedentis — ingeniorum similitudinis*; 2, 37, 3 *simul itaque duos persecutus*; 2, 53, 3 *missi itaque ab rege*; 2, 60, 2 *sprevit itaque caelestis animus*; 2, 111, 1 *habiti itaque dilectus*; 2, 118, 4 *negat itaque se credere*. Od takového postavení upouští V. a klade *itaque* na počátek, kde by slova těsně k sobě náležitá jím se dělila aneb kde jiná překážka byla: 2, 20, 2 *itaque cum ita civitas Italiae data esset* (tohyzdné by bylo *cum itaque ita*); 2, 40, 5 *itaque et Lucullus, memor — acceptae iniuriae*; 2, 110, 5 *itaque hercules nulla unquam* (*hercules* nemohlo míti prvního místa); 2, 111, 2 *itaque ut praesidium — poposcit Tiberium*. Nežřejmě jest příčina pouze 2, 86, 3 *itaque discrimini vestro me subtraham*.

Desponsata píše nyní Halm dle A, vydavatelé dřívější, i Haase v obou vydáních, četli dle P *desponsa*. Možná, že měl i M *desponsata*; než i v tom případě pokládal bych *desponsa* za čtení pravé. Neboť pro 'zasnoubiti' nemá jinde V. *desponsare*, nýbrž, jako druzí klassikové, *despondere*: 2, 79, 2 *despondente ei Nerone — Liviam*; 2, 94, 1 *despondente Ti. Nerone — Caesari nupserat*. Vellejus užívá sice jakéhosi počtu frequentativ, avšak při všech lze opakování neb trvání děje předpokládati a vyjma jeden případ nikdy nesklesávají, jako u pozdějších, ve význam jednodobých sloves; srovn. 1, 3, 1 *Thessalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata civitas*; 1, 4, 2 *vires — veteres — hodieque magnitudo ostentat moenium*; 1, 4, 3 *vis Graecae iuventutis — sedes quacritans*; 2, 19, 1 *caputque eius erectum et ostentatum*; 2, 27, 2 *dictitansque adesse Romanis ultimum diem*; 2, 27, 3 *cuius abscisum caput ferro figi gestarique circa Praeneste Sulla iussit*; 2, 48, 1 *et iis — adsentabatur*; 2, 58, 2 *repugnaverat dictitans nihil amplius — petendum esse*; 2, 59, 6 *cui adventanti Romam* (= když přibližoval se Římu); 2, 60, 2 *dictitans nefas esse*; 2, 63, 3 *senatuique se litteris venditans*; 2, 75, 3 *Caesaris filium gestans sinu — pervenit*; ibd. *quo magis occultaretur fuga*; 2, 83, 2 *interpretabatur dictitans id probatum a Caesare*; 2, 85, 4 *clamitans et ostendens fugisse Antonium*; 2, 107, 2 *sine fine respectans*; 2, 111, 1 <prompte> *pollicitati* (než místo to není bezpečné*); 2, 114, 1 *cuius salus — non ita sustentaretur Caesaris cura*. Žádné z těchto frequentativ není tak odvážně položeno, jako položeno by bylo na u. m. *desponsata*. Vytýkajíť buď trvání děje neb opakování jeho, na u. m. však vyjadřuje se tvarem *desponsata* (= zasnoubena byla) děj jednodobý. Buď vzniklo *desponsata* dittografií první slabiky slova následujícího (z *desponsata Caesaris*) aneb zaměněno *desponsa* frequentativem *desponsata* písařem dle latiny pozdější. Ukažují k tomu, že i jinde v rukopisech jest *desponsata* variantou k *desponsa*, na př. Liv. 26, 50, 2 (srovn. vyd. Luchsovo); 38, 57, 3.

Jen jednoho frequentativa užívá V. i o ději jednodobém, totiž *pensare* s jeho kompositem *repensare* (= vyrovnati, nahraditi, splatiti): 2, 12, 5 *ac bona malis repensasse*; 2, 21, 4 *voluptas — repensata est*; 2, 88, 3 *morte immortalem*

*) Myslím, že jest interpolováno a že čísti dlužno: *senatorum — exactae ad id bellum operae [pollicitatio]. omnia haec . . .* Přiležitost k interpolaci se naskytla, bylo-li *exactae — operae* za gen. pokládáno. O takových interpolacích již svrchu (str. 38) jsme jednali.

nominis sui pensavit memoriam; 2, 115, 5 *quam damno amissi pensaret militis*. Avšak tu uvážiti dlužno, že i u jiných klassiků *pensare* jakož i *repensare* a *compensare* platnosti oné se již bylo domohlo, a že V. ve významu 'vynahraditi' 'vyrovnati' neuvžívá *pendere* ani *rependere* vyjmouc jediné místo 2, 6, 5 *pretium se daturum idque auro repensurum proposuit*, kde vyhnouti se chtěl nelibému homoioteleutu *se daturum — repensaturum*; srvn. str. 15 a násl.

2, 65, 3: *vidit hic annus Ventidium — consularem praetextam iungentem praetoria*.

Iungere s abl. jest u Velleja vazbou málo pravděpodobnou. Buď s dativem neb s *cum* a abl. spojuje sloveso to a jeho kompositum *coniungere*: 2, 63, 2 *ne se cum Antonio hoste iudicato iungeret*; 2, 65, 1 *se cum Bruto Cassioque — iuncturum vires suas*; 2, 80, 1 *exercitum Pompei — sibi iunxerat*; 2, 92, 4 *ut praeturam aedilitati, ita consulatum praeturae se iuncturum*; 2, 106, 3 *exercitui Caesarique se iunxit*; 2, 110, 2 *in praedicto loco cum Caesare se iuncturae erant*; 2, 110, 4 *Italiam iunctam sibi Nauporti ac Tergestis confinio*; srvn. též 2, 12, 1 *copulatum sibi quaestorem habuit*. Dle těchto míst jest zajisté i tam při *iungere* (*coniungere*) uznati dativ, kde náhodou neliší se tvar dativný od ablativného, a to 2, 41, 2 *C. Mario sanguine coniunctissimus*; 2, 51, 2 *et primo paene castris Pompei sua iungeret*; 2, 76, 2 *quem — fide data iunxit Antonio*; 2, 79, 1 *consultisque facta coniungens*; 2, 110, 5 *consilio belli bellum iunxit*; 2, 112, 4 *iunctus praedictis ducibus Rhometalces*; 2, 118, 3 *decretis facta iungit*; srvn. též 2, 39, 3 *novas imperio nostro subiunxit provincias*. Arci jiní spisovatelé kladou po různu pouhý ablativ po *iungere* a *coniungere*, jako i sám Cicero, na př. de orat. 3, 14, 55, ale pro Velleja to málo dokazuje, u něhož vazby té jinde než na u. m. nelze nalézt. Příčiny, proč by byl tam k neobvyklé vazbě sáhl, též nepoznáváme; místo jest zcela podobno slovům 2, 92, 4 *ut praeturam aedilitati, ita consulatum praeturae se iuncturum*. Proto jeví se mi dobrou změnou návrh Geleniův *iungentem praetoriae*, jenž před Kritzem vůbec byl schvalován.

2, 66, 3: *nihil tamen egisti, M. Antoni, — mercedem — capitis abscisi numerando auctoramentoque funebri ad conservatoris quondam rei publicae tantique consulis irritando necem*.

Za *irritando* psal Lipsius *invitando*, a domněnka ta zasluhuje veškerý pozornosti. Lze sice *irritando* poněkud místy z jiných auctorů — srvn. na př. Ov. met. 1, 140 *effodiuntur opes, irritamenta malorum* — hájiti, avšak marně se ohlížíme po paralelách u Velleja samého. Ten nezná jinde *irritare* — i chybou bylo, kde slovo to z domněnky v text jeho vnášeno bylo (srvn. Bernaysův pokus 2, 11, 1 *inmodicus gloriae, irritabilis* (rkp.: *insatiabilis*, *impotens*) —, nýbrž užívá pro 'drážditi' 'popouzeti' jiných výrazů; srvn. 1, 12, 1 *universa — instincta in bellum Achaia — maxime Corinthiis in arma — instigantibus*; 2, 98, 1 *omnibus — nationibus in arma accensis*; 2, 121, 1 *accensasque plebis Viennensium dissensiones*; 2, 109, 1 *ut neque bello nos laceraret*,

et si lacesseretur, — ostenderet. Smyslem 'odměnou neb věci příjemnou někoho k něčemu pobádati' říká V. *invitare* neb *illicere*; srvn. 2, 67, 3 *ne quid ulli sanctum relinqueretur, ut in dotem invitamentumque sceleris Antonius L. Caesarem avunculum — proscripserat*; 2, 129, 3 *ut neque luxuriam invitaret*; 2, 13, 2 *veluti inescandae illicendaeque multitudinis causa*; 2, 89, 4 *ad ornandam urbem inlecti sunt*; srvn. též Val. Max. 7, 7, 2 *tametsi praecipuis — Magni viribus ad defendendas tabulas — invitari poterant*; 5, 4, 3 *quia ad eum diligendum — nullo indulgentiae blandimento invitatus fuerat*; 6, 2 prooem. *libertatem — ut non invitaverim.* Tím nesnadno jest se domnívati, že by byl na u. m. pro *inritare* Vellejus se rozhodl, zvláště když i smyslem méně vhodno bylo. Neboť že by lepší bylo *ad necem aliquem mercede inritare* — k vraždě někoho mzdou drážditi — než *invitare* — vábiti —, nebude nikdo tvrditi. Dlužno tudy uznati zde záměnu v rukopisech častou *inritare* a *invitare*.

2, 67, 4: *eoque inter iocos militaris, qui currum Lepidi Plancique secuti erant, inter execrationem civium usurpabant hunc versum:*

De germanis, non de Gallis duo triumphant consules.

Nápadno jest tu asyndeton *inter execrationem civium* vzhledem k předchozímu *inter iocos militaris*, což vedlo Heinsia k vložení *et* před *inter execrationem*. Než nápadna jsou slova *inter execrationem civium* i místem, na němž jsou položena; neboť zajisté nelibě jsou dělena od *inter iocos militaris* větou *qui — secuti erant*. Mimo to nelze viděti, proč připomíná se tu *execratio civium*; neboť spisovatel chce pouze podotknouti, jaký vtip si dovolili vojínové triumfující vzhledem k proskripcím Antoniovým a Lepidovým. Zda za průvodu slavnostního buď sami občanům aneb občané jim klnuli, na tom zde nic nezáleží. Proto myslím, že cizí rukou sem bylo přidáno *inter execrationem civium*.

2, 69, 2: *C. Cassius — praevalidis in Syria legionibus inclusum Dolabellam, qui praecoccupata Asia in Syriam pervenerat, Laodiceae expugnata ca urbe (inter)fecerat (ita tamen, ut ad ictum servi sui Dolabella non segniter cervicem daret) et decem legiones in eo tractu sui iuris fecerat.*

Dobře odmítá Cornelissen čtení Rhenanovo *interfecerat* řka, že Cassius Dolabellu nezavraždil, nýbrž že otrokem Dolabella sám zabiti se dal, jak viděti z věty parenthetické. Žádáme tu myšlenky 'k smrti dohnal', již však nelze z *fecerat* vytvořiti. Myslím, že kdysi tu mezera byla a *fecerat* od interpolatora sem bylo vpraveno, by myšlenka slovesa nepostrádala. Smyslu by po vyloučení *fecerat* vyhovělo *ad mortem compulerat* (srvn. Val. Max. 9, 2, ext. 2 *illum — supplicem ad voluntariam mortem compulsi*) neb *mori coegerat*. O *compulerat* srvn. výše (str. 44) pozn. k 2, 33, 1. Posléze *sui iuris fecerat* možno že nemá původního pořádku; neboť čekali bychom *iuris sui fecerat* dle 2, 40, 1 *omnium iuris sui regum*; 2, 108, 2 *aut condicionibus iuris sui fecit*. Rovněž zvykem V. jest *suus* po substantivě klásti, není-li na něm zvláštního důrazu. Toho zde není.

2, 72, 5: *quippe nullum habentibus statum quilibet dux erat idoneus, cum fortuna non electionem daret, <sed> perfugium ostenderet exitialemque tempestatem fugientibus statio pro portu foret.*

Čtení rukopisné jest tu neporušeno a právem od Halma podrženo. Pompejané, jest smysl, vítězství Caesarovými rozprášeni jsouce a tak pevného postavení postrádající, kohokoliv vítali za vůdce, jen když by ihned v čelo se postavil a rozmetané části jich kolem sebe soustředil. *Statim*, jež Lipsius za *statum* navrhoval a po něm i M. Haupt (Sächs. Sitzungsber. r. 1849, str. 199) doporučel, jest již z toho důvodu nepotřebno, že nezná V. adverbia toho a smyslem 'ihned' napořád *protinus* klade. Toho nepovšimnul si též Gelenius a 2, 2, 3 *omnibus statim* (A: *factum*) *concupiscentibus* hleděl opravit. Podobně Herel opravoval chybně 2, 70, 3 *statimque* (rkp. dobře *et ita in gladium incubuit*).

Počet adverbii v *im* jest u Velleja vůbec obmezen. Již jinde (str. 38) jsme viděli, že *olim* u něho neshledáváme, nyní objevilo se *statim* jemu cizím. Dále nenacházíme u něho *raptim*, *præsertim*, *sensim*, *strictim*, *confestim*, *furtim*. Toliko *privatim*, *viritim*, *paulatim*, *interim*, *partim* můžeme odtud doložit: 2, 3, 1 *privatim alienum existimans*; 2, 16, 3 *ipsum viritim civitate donando*; 2, 16, 4 *paulatim deinde recipiendo in civitatem*; 2, 64, 1 *paulatim relinquente cum exercitu*; 2, 23, 3 *Sulla interim — dimicavit*; 2, 81, 1 *partim severitate partim liberalitate*.

Ostatně jako vyhýbá se V. *statim*, tak neužívá ani *ilico*, což rovněž někteří v jeho text z domyslu vnášeli, jako Th. Mommsen 2, 28, 2 *desiderasse, ilico* (rkp. *tulio co*) *timuisse*; podobně jako před ním Heinsius *desiderasse aut illico timuisse*. Ani *ocius* nejsme oprávněni v text Vellejův klásti, což podotýkáme proto, že Halm 2, 122, 2 dle návrhu Burmannova místo *totius* je přijal, píše *et post cladem sub Varo acceptam, <expectato> ocius prosperrimo rerum eventu cadem excisa Germania triumphus — adornari debuerit*. Bezpochyby jest *totius* zde glossou k *rerum*, podobně jako *omnium* 2, 30, 6 glossou k *rei publicae* a dlužno je vyloučiti; možno však i, že jest pravé, a že vypuštěno *exercitus*; srvn. 2, 82, 2 *cum summo totius exercitus discrimine*; ibd. *clade Crassiani exercitus captus*. Dále jde Cornelissen, jenž i 2, 79, 1 u Velleja *ocius* uznává; neb čte tam: *crescente in dies et classe et fama Pompei Caesar molem belli ocius* (rkp. *cius*) *suscipere statuit*; než zde jest *cius* spíše cizím přídavkem.

Také Val. Max. *statim, ocius, ilico* nezná až na jedno místo 4, 4, 6, kde však *ilico* nejspíše dittografií slabik slov sousedních vzniklo: *quae postquam senatus a consulibus accepit, et agrum Atili [ilico] colendum locari — iussit*; smyslem není tu nutné. Jen *protinus, e vestigio* a *continuo* zná Val. pro 'ihned'.

I mnohá jiná adverbia, jimž Vellejus důsledně se vyhýbá, vnášeli kritikové v řeč jeho. Tak na př. opravoval Th. Mommsen 2, 26, 3 *nunc vir ille cminet, praeterea latet*, Schoepfer 2, 90, 2 *amissis praeterea imperatoribus*, Heinsius 2, 111, 4 *et interea se suis*, ač důsledně straní se auktor náš obou adverbii, podobně jako *propterea*. Žádné pravděpodobnosti nemá, co Haase

2, 42, 3 píše, totiž *idem enim Asiam etiam tum obtinebat*; neboť mluva Vellejova žádá *adhuc*. Cizí jest Vellejovi *prope* (= *ferre*), jež Acidalius 2, 9, 3 psátí minil, rovněž *peracque*, jež Huth 2, 59, 1 *etiamsi peracque nitet* navrhuje a Halm 2, 126, 3 *pax augusta per(acque) omnis*, ovšem ostýchavě, doporučí. Také *repente* a *clam* není u V. zastoupeno, což podotýkám, ježto i slova ta v text Vellejův byla vpravována.

Avšak i jiná věc činí 2, 72, 5 domněnku *nullum habentibus statim quilibet dux erat idoneus* nemožnou. Die dikce Vellejovy musilo by býti *neminem habentibus*; neboť při vytýkání osob neužívá auctor ten v nominativě a akkusativě *nullus* a *nullum*, nýbrž *nemo* a *neminem*, podobně jen *quisquam* a *quemquam* má v těch případech, ne *ullus* a *ullum*: 1, 13, 3 *nec quisquam ex novis hominibus vindicavit*; 1, 18, 3 *neminem Argivum Thebanum Lacedaemonium oratorem — dignum existimat*; 2, 6, 3 *vetabat quemquam civem plus — habere*; 2, 37, 4 *praefatus neminem alium neque Romanum neque ullius gentis virum futurum fuisse*; 2, 47, 5 *cum civem occisum, quo nemo perniciosior — vixerat*; 2, 81, 3 *quo nemo unquam Romanorum donatus erat*. V gen., dat. a abl. připouští ovšem v případech dotčených *nullus* a *ullus*, ale jen proto, že vůbec nezná tvarů *neminis* — ten i u jiných schází —, *nemini*, *nemine*, *cuiusquam*, *cuiquam* a *quoquam*; srvn. 2, 4, 6 *quae nullius — fulgore vinceretur*; 2, 11, 1 *nulli secundum saeculi sui*; 2, 24, 5 *quae a nullo nisi fortunatissimo perfici possent*; 2, 36, 2 *neque ullo — minorem Catullum*; 2, 38, 6 *Cyprus devicta nullius adsignanda gloriac est*; 2, 42, 3 *priusquam — ulli proconsulis redderentur epistulae*; 2, 47, 1 *perficere pacis nullius nisi dei fuerit*; 2, 61, 1 *vis ad resistendum nulli aderat*; 2, 66, 2 *quam — ab ullo Cicero proscriptus est*; 2, 67, 3 *ne quid ulli sanctum relinqueretur*; 2, 69, 3 *et Vatinius nulli non esset postferendus*; 2, 76, 1 *vir nulli secundus*; 2, 114, 4 *nullius non succurrit valetudini*. Proto píše-li z domněnky Froehlich 2, 4, 3 *aequavit solo. ac quoquam* aneb Bardili 2, 69, 3 *et Vatinius nemini non esset postferendus*, neopravují text Vellejův, nýbrž spíše jej kazí.

2, 74, 2: *modo cos, qui iussa divisione praediorum nominatisque coloniis agros amiserant, ad arma conciens magnum exercitum conflaverat*.

Změnou rukopisného *inste* v *iussa* není místu tomuto pomoheno; neboť *iubere divisionem* není Vellejovské. Pouze s acc. c. inf. spojuje V. *iubere* (a to 15krát), nikdy však s prostým acc. substantiva. Ještě nevhodnější jsou návrhy jiných pro toto místo. Podle mého soudu není obsaženo v *inste* nic původního, ježto bez slova toho smysl jest úplný, i pokládám adverbium ono za přídavek kohosi, jenž jakost děje *agros amiserant* hleděl vytknouti. S adverbii za podobným účelem interpolovanými setkáváme se častěji v rukopisech, a mnozí vydavatelé jistě nečiní dobře, že z nevhodného adverbia za každou cenu něco hledí vytvořiti. V našem auctorovi myslím, že tak od cizí ruky přidáno *imprudenter* l. 2, 1: *immixtusque castris hostium de industria imprudenter rixam ciens, interemptus est*. Na tom místě jest adverbium v rukopisném podání; ale ježto *imprudenter* jest tu nesnesitelné, položil je Halm dle návrhu

Acidaliova před *interemptus est*. Avšak ani tam nemůže obstáti. Neboť *imprudenter* nemůže značiti — a v tom významu bylo by jediné zde vhodné — *ab imprudentibus, ab insciis*, nýbrž může míti toliko smysl 'stulte' 'zpozdlé' (srvn. 2, 118, 2 *haud imprudenter speculatus neminem celerius opprimi quam qui nihil timeret*), což jest tu nemístné. Lacedaemoňané nezasluhovali tohoto pokárání se strany Vellejovy, ježto předvídati nemohli, že pastýř ve střed jich vniklý sám král Kodrus jest.

Možná, že cizího původu jest i *ante* 2, 26, 1 *pulsus a Sulla acie Praeneste, quod ante natura munitum praesidiis firmaverat, se exercitumque contulit*. Neboť *ante* jest zde na nepěkném místě položeno, ježto ne k *munitum*, nýbrž až k *firmaverat* náleží, smyslem pak nutné nikterak není. Neuznáme-li však interpolace, bylo by žádoucí po *munitum* je položit, jak Halm v poznámce ostýchavě navrhuje, neboť jinak nemáme pořádku slov Vellejovského. Žádnou měrou nelze Haasovi přisvědčiti písíci: *quod arte et natura munitum*, neb tu jest pořádek *arte et natura* místo *natura et arte* podivný, dále není singular *ars* v lexiku Vellejově; jen plural shledáváme tam třikráte, a to 1, 2, 2 *qui iis artibus mortem quaesierit*; 1, 13, 3 *semper pacis serviiit artibus*; 2, 97, 2 *utrum bellicis magis operibus an civilibus suffecerit artibus*. To pozorování jest důležité proto, že kritikové i na jiných místech singular slova toho ve Velleja vpravovali, na př. H. Keil 1, 18 1 *pluribus artis* (rkp. *annis*) *eloquentiae*⟨*que*⟩ — *operibus*; Bernays 2, 6, 2 *longe maiore arte priora* (rkp. *maiora et acriora*) *repetens*; Bothe 2, 23, 6 *parentem arte* (rkp. *ante omnia*).

2, 82, 1: *qua aetate Caesar tam prospere sepelivit in Sicilia bellum fortuna, in Caesare et in re publica mitis, saeviiit ad Orientem*.

Tímto způsobem nebyla korruptela *et in re publica militavit* Hauptem bezpečně opravena. Jestliže Štěstěna zuřila v orientu proti římskému vojsku, nezpůsobila tím škodu pouze Antoniovi, nýbrž i obci římské. Nelze tedy říci, že byla tou dobou *in re publica mitis*. Dále není *mitis* výrazem Vellejovým o vřidnosti Štěstěny ani *lenitas*, nýbrž *indulgens* a *indulgentia*: 2, 1, 4 *vel ortunae indulgentia* — *Pompeium* — *ad turpissima deduxit foedera*; 2, 80, 1 *neque ulla virtute tam longam fortunae indulgentiam meritis*; 2, 117, 1 *velut in hoc saltem tantummodo indulgente nobis fortuna*; 2, 121, 3 *fortunae vero quis non miretur indulgentiam*.

Místo zdá se mi, ježto z *militavit* ani od jiných nic vhodného vytvořeno býti nemohlo, neúplným, i vyplňuji mezeru tímto způsobem: *fortuna in Caesare rei publicae* ⟨*indulgens, clade adfecit Romanum exercitum, qui*⟩ *militabat ad Orientem*. Tím jest smyslu místa úplně vyhověno aniž dikci Vellejově v čem ublíženo; srovn. co do jednotlivostí tato místa: 2, 53, 3 *in tantum in illo viro a se discordante fortuna*; 2, 121, 3 *cuius magnificentiam quis miretur in Caesare*; 2, 79, 3 *virum* — *invictum graviter eo tempore fortuna concussit*; 2, 109, 5 *exercitum, qui in Illyrico merebat, ducere in Marcomannos orsus est*; 2, 125, 1 *quippe exercitus, qui in Germania militabat praesentisque*

Germanici imperio regebatur, — novam quaecebat rem publicam; 2, 117, 3 is cum exercitui, qui erat in Germania, praecesset; 2, 20, 4 ab eo exercitu, qui circa Nolam erat, receptus est; 2, 9, 4 qui sub P. Africano — eques militaverat; 2, 9, 4 sub eodem Africano militantes; 2, 120, 3 sub avunculo — militans. Co se konečně ad týče položeného po militabat, kteréž píše místo nevhodného v této větě militavit, neostýchá se Vellejus jednoslabičná slova klásti po slovech více než jednoslabičných, končících se v slabiku slova jednoslabičného: 2, 4, 7 recurrat ad priorem consulatum; 2, 6, 3 transferebat ad equites; 2, 109, 2 legati, quos mittebat ad Caesarem; 2, 120, 1 revolat ad patrem Caesar; 2, 129, 3 vicisse se quam bellare.

2, 85, 5: *imperatorem fugacissimi militis functum officio, ut dubites, suone an Cleopatrae arbitrio victoriam temperaturus fuerit.*

Co měl tu M za slova *ut dubites suone*, bezpečně nevíme; neboť P má *uidebit e suo* a opis Amerbachův *uidebitesne*. Čtení, jež u Halma máme, jest Burerův návrh. Upozorniti chci na to, že *suone an* není ve shodě s jinými místy Vellejovými. Tento nikdy neužívá v závislých otázkách dvojitych *-ne — an*, nýbrž buď *utrum — an* aneb jen v druhém členu *-ne*: 2, 40, 1 *Cn. Pompei militia gloriae laborisne maioris <fuerit>, incertum est*; 2, 48, 4 *id gratis an accepto centies sestertio fecerit, ut accepimus, in medio relinquemus*; 2, 90, 3 *diiudicari non potuerit, Hispanis Romanisne in armis plus esset roboris*; 2, 97, 2 *cuius ingenium utrum bellicis magis operibus an civilibus suffecerit artibus, in incerto est*; 2, 102, 1 *fortuita an voluntaria fuerit, ignoro*; 2, 125, 5 *viro nescias utiliore in castris an meliore in toga*; 2, 122, 2 *sed in hoc viro nescias utrum magis mireris, quod laborum — excessit modum an quod honorum temperavit*. Z té příčiny zasluhuje čtení P *suo* pozornosti. Bezpochyby v M bylo nečitelně psáno toto místo, asi *debitesne*, z čehož v A vytvořeno *debitesne* a v P *debitesuo*. Kritz z palaeografického ohledu rozhoduje se pro *suo*, nevěda, že i usus spisovatelův je podporuje. Co se posléze *ut dubites* tkne, ukazují k výkladu svému v List. fil. X 393, kde navrhl jsem čtení *<ut> vix dubites*, jež dosud mám za pozoruhodno.

2, 86, 2: *victoria vero fuit clementissima, nec quisquam interemptus est, paucissimis exceptis, qui ne deprecari quidem pro se sustinerent.*

Čtení uvedené nemá žádné pravděpodobnosti. Pro 'kromě' 'vyjma' užívá Vellejus *praeter, praeterquam, nisi*, ale nikdy abl. abs. *excepto*. Proto dlužno za rukopisné *paucissimi et hi* jinak psáti. Ježto k nominativu *paucissimi* nehodí se *praeter*, možno kolísati jen mezi *praeterquam* a *nisi*. Z těch dvou s větší pravděpodobností *nisi* před *paucissimi* doplníme, a to jednak, že snáze *nisi* než *praeterquam* vypadnouti mohlo, jednak, že jen dvakráte *praeterquam* u V. položeno a tudy méně oblíbeno: 2, 4, 6 *nullius ad id temporis praeterquam avito fulgore vinceretur*; 2, 40, 3 *inlata pecunia in aerarium, praeterquam a Paulo*, kde však *praeterquam a Paulo* uznávají Voss a Ruhnken za

interpolaci, naproti tomu *nisi* velmi často se vyskytuje: 1, 12, 3 *qui nihil in vita nisi laudandum — fecit*; 1, 15, 5 *neque — memoriae mandaverim, quae nisi militaris post hoc tempus deducta sit*; 1, 17, 3 *mirari vero neminem possis nisi aut ab illo visum aut qui illum viderit*; 2, 17, 6 *finito ex maxima parte, nisi quae Nolani belli manebant reliquiae, Italico bello*; 2, 24, 5 *quae a nullo nisi fortissimo perfici possent*; 2, 37, 2 *regem eius temporis, nisi qua — erat infractus, potentissimum*; 2, 47, 1 *perficere paene nullius nisi dei fuerit*; 2, 52, 6 *neminem nisi acie consumptum civem patria desideravit*; 2, 84, 2 *numquam reginam nisi nomine salutavit*; 2, 90, 5 *quod — comparandum reor, nisi quod — laudamus*; 2, 118, 1 *quod nisi expertus vix credat*; 2, 130, 5 *cuius potentiam nemo sensit nisi — levatione periculi*. Misto et *hi* však psáti dlužno pouze *hi*, poněvadž Vellejus apposici asyndeticky připojuje a ne částici *et* smyslem *et quidem* (= a to); srvn. 1, 14, 3 *intericcto deinde triennio Fundani — in civitatem recepti, eo ipso anno, quo Alexandria condita est*; 2, 8, 2 *clarum exemplum — Fulvii Flacci, eius, qui Capuam ceperat, filiorum*; 2, 66, 1 *instauratum Sullani exempli malum, proscriptio*; 2, 78, 2 *ne res disciplinae inimicissima, otium, corrumpet militem*; 2, 118, 1 *in summam socordiam perduxere Quintilium, usque eo, ut — crederet*; 2, 130, 2 *quanta cum quiete hominum rem perpetui praecipuique timoris, supplementum, sine trepidatione dilectus providet*.

Opravuji tedy místo takto: *nec quisquam interceptus est <nisi> paucissimi, hi qui — sustinerent*. Od změny v List. fil. X 394 navrhované tímto pouštím.

2, 87, 2: *Sextum Pompeium ab eo devictum idem Antonius, cum dignitatis quoque servandae dedisset fidem, etiam spiritu privavit*.

Čtení *ab eo devictum* pochází od Acidalia; rukopis měl nevhodně *ab eodem victum*. Než změna Acidalia není v souhlase s mluvou Vellejovou. V té nacházíme sice důrazné *devincere*, avšak zvláštním způsobem nikdy o přemožení jednotlivce, nýbrž vždy o podmanění celých národů neb celé země: 1, 13, 2 *devictae a se gentis*; 1, 15, 4 *qui Sallues — devicit*; 2, 36, 6 *Cyprus devicta nullius adsignanda gloriæ est*; 2, 69, 6 *Brutus Lycios devicerat*. O překonání jedné osoby klade V. důsledně *vincere* neb *superare*, a případů těch jest u něho takový počet, že sotva lze připustiti tvoření *devincere* z domněnky v textu jeho tam, kde o jediném člověku řeč jest jako na u. m. Srvn. 1, 11, 1 *post victum captumque Persen*; 2, 4, 1 *is (Aristonicus) victus a M. Perperna*; 2, 25, 2 *quorum Norbanus acie victus*; 2, 32, 1 *tum ille victus consensu omnium*; 2, 33, 1 *Tigranem — in Armenia viccrat*; 2, 37, 4 *non esse turpe ab eo vinci quem vincere esset nefas*; 2, 43, 3 *et ante praeturam victus — Q. Catulus*; 2, 55, 2 *nec dissimilis adversus victos — clementia Caesaris fuit*; 2, 55, 2 *nam victus ab eo Pharnaces*; 2, 70, 4 *et (Brutus) victus acie*; 2, 100, 4 *quem victo eius patre non tantum incolumitate donaverat*; 2, 124, 2 *tandem magis ratione quam honore victus est*.

Též tím neuspokojuje *ab eo devictum*, že *eo* se vztahuje k Caesaru a ne k Antoniu, jenž v nejbližší větě jmenován byl. Mně se zdá, že rukopisné *ab eodem victi* jest interpolací. Od koho byl Sex. Pompejus přemožen, bylo již svrchu vykládáno a nemusilo se tu znova připomínati. Rovněž při předchozím příkladu *D. Brutum Antonii interemit crudelitas* není přemožitel zvláště vytčen. Vypustíme-li proto *ab eodem victi*, jest mezi oběma větami větší souměrnost.

2, 90, 1: *Dalmatia, <annos> viginti et ducentos rebellis, ad certam confessionem pacata est imperii.*

Velice bych váhal *annos*, jak činí vydavatelé po návrhu Orelliově, zde psáti. Vellejus nikterak si neoblíbil temporální akkusativ, nýbrž užívá napořád zaň buď abl. aneb *per* s akk. Jen jediný příklad, ač pravý-li jest, o čemž pochybuji, lze z Velleja uvést pro onen akkusativ, totiž 2, 99, 4 *ita septem annos Rhodi moratum*, a ten nemůže nás pobádati, i jinde tak z domněnky psáti. Proto lépe učinil Cludius, psal-li *XX et CC <annis>*, ač ne dobře. Neboť pro zlozvuk *ducentis annis rebellis* méně čtení to se zamlouvá. Podobnější pravdě jest: *Dalmatia, <per annos> viginti et ducentos rebellis*. Srvn. 1, 1, 3 *regni potitur Aegisthus per annos septem*; 2, 24, 4 *cum per triennium Cinnanae Marianaeque partes Italiam obsiderent*; 2, 28, 2 *cuius honoris usurpatio per annos centum et viginti intermissa*; 2, 34, 1 *per triennium Romanos exercitus fatigaverat*; 2, 66, 2 *qui per tot annos — privatam civium defenderat*; 2, 90, 2 *per annos ducentos — ita certatum est sanguine*; 2, 90, 3 *ut per quinquennium diiudicari non potuerit*; 2, 104, 3 *per annos continuos novem praefectus*.

2, 92, 1: *praeclarum excellentis viri factum C. Sentii Saturnini circa ea tempora consulis ne fraudetur memoria.*

Vellejus neklade, jako Cicero a jiní vzorní prosaisté, při prohibitivním konjunktivu *ne*, nýbrž, jakož asi ve vulgární mluvě bylo obyčejem, *non*: 2, 9, 6 *sane non ignoremus eadem aetate fuisse*; 2, 12, 6 *non tamen huius consulatus fraudetur gloria*; 2, 26, 3 *non perdat nobilissimi facti gloriam Calpurnia*; 2, 86, 3 *non praetereatur Asinii Pollionis factum*; srvn. též 2, 116, 3 *utinam non maioribus experimentis testatum esset*. Jen místo 2, 92, 1, o němž jednati chceme, odchyluje se od pravidla uvedeného. Máme odchylku tu uznati za původní, pocházející od auktora samého? Nesdílím mínění toho; neníť na jevě příčiny, proč by byl Vellejus se tu uchýlil od svého způsobu, nad to pak uvážiti dlužno, že místo naše většině z uvedených rázem svým velmi jest blízko, i že čtení **consulis non** fraudetur zvukovou podobností označených slabik se zamlouvalo; srvn. 2, 12, 6 *non tamen — consulatus fraudetur gloria*; viz též str. 42 a násl. Uznávám proto zde chybu podání rukopisného a opravuji *non fraudetur memoria*. I jinde setkáváme se v rkpp. se změnou *non* v *ne* a naopak.

2, 95, 2: *quippe uterque e diversis partibus Rectos Vindelicosque aggressi, multis urbium et castellorum oppugnationibus — feliciter functi.*

Diversis vytvořil Stanger z rukopisného *divisis* a přidal *e*, zda obé právem, jest záhadno; neb rkpisné *divisis* lze, jak Boott vrdí, hájiti na základě Liviova místa 41, 18, 7 *tum sortiti, quia non ab eadem utrumque parte adgredi hostem placebat, regiones quas peterent*. Než byt Stangerova domněnka správná byla — neboť lze uvést pro ni podobné místo 2, 109, 5 —, přece jest předložka *e* vadna; neboť mluva Vellejova žádá před zubnicemi *d* a *t* plné *ex*: 2, 55, 2 *ex toto orbe terrarum*; 2, 61, 2 a 2, 62, 3 *ex transmarinis provinciis*; 2, 77, 2 *ex diversis causis*; 2, 101, 2 *ex diverso*; 2, 112, 4 *ex transmarinis — provinciis*; 2, 130, 3 *ex Druso suo*. Tedy opravíme spíše na u. m. *uterque* *<ex> diversis partibus*. Avšak ještě jedna možnost tu jest, psáti totiž *diversis <e> partibus*, ježto na podobném místě 2, 109, 5 čteme *hanc regionem proximo anno diversis e partibus Ti. Caesar adgredi statuit*.

Také 2, 27, 4 čtení *foramine e terra emersisset* za rukopisné *foramina et terra emersisset* není správné. I tu musí se, jak ostatně již Halm, ovšem ostýchavě, navrhoval, *ex* čísti, ač byla-li tu původně předložka. Neboť z pravidla spojuje Vellejus slovesa značící *odcházeti, unikati* a podobné s ablativem separativním, složena-li jsou s předložkami *e* (*ex*) neb *de*: 1, 1, 4 *patria decederet*; 1, 10, 2 *egredietur finito harenae circulo*; 1, 16, 4 *ingenia Socratico ore defluentia*; 2, 3, 2 *decurrensque clivo*; 2, 3, 4 *recto decurratum*; 2, 18, 4 *egressus urbe*; 2, 23, 6 *Asia omnibusque provinciis decedere coegit*; 2, 28, 2 *Hannibal Italia excesserat*; 2, 41, 2 *urbe clapsus est*; 2, 45, 5 *non ante iis (navibus) egressus est*; 2, 55, 3 *descenderet equo*; 2, 66, 3 *crumpens animo ac pectore indignatio*; 2, 68, 5 *natura sua ei excedendum foret*; 2, 76, 2 *excedere Italia*; 2, 80, 2 *excederet Sicilia*. Výjimku činí arcí 2, 4, 1 *decedentem ex Asia proconsulem*, ale zde již pro 1, 1, 4; 2, 28, 2; 2, 36, 6; 2, 68, 5; 2, 76, 2; 2, 80, 2 zdá se *ex* interpolováno.*)

Tím vedení bychom byli 2, 27, 4 ku čtení *foramine terra emersisset*. Než i čtení *foramine terrae emersisset*, jež jest zcela na snadě, dlužno tu uvážiti.

Ostatně i před jinými konsonanty rád klade V. *ex*; naproti tomu *e* sledáváme jen v těchto případech: 1, 9, 4 *e Macedonia*; 2, 1, 4 *e Pompeis*; 2, 14, 1 *e foro*; 2, 19, 3 *e carcere*; 2, 20, 4 *e quorum delectu*; 2, 31, 1 *e proscriptis*; 2, 30, 5 *e ludo*; 2, 32, 1 *e contione*; 2, 72, 2 *e quibus*; 2, 72, 5 *e Brutianis*; 2, 73, 2 *e Pompeianis*; 2, 76, 2 *e Brutianis*; 2, 77, 4 *e quo*; 2, 83, 3 *e praetoriis*; 2, 109, 5 *e partibus*; 2, 112, 6 *<e> quibus*; 2, 114, 1 *e nobis*; 2, 119, 4 *e praefectis*; 2, 126, 2 *e foro*; nejisto jest 2, 66, 5 *e mundo*.**)

*) Tím zjevno, že pochybeným pokusem byl Lionův návrh 1, 11, 7 *de vita emigrare* za rkp. *de vita inmigrare*. Vellejus byl by zajisté psal *vita emigrare*. Dlužno zůstatí při Rhenanově opravě *de vita migrare*, již i alliterace *migrare quam mori* podporuje.

**) Za původní čtení tu mám *citiusque mundo* (A: *citiusquem mundo*) *genus hominum — cedit*, jak též Kritz psal. Vykládá se chyba podání prostě zdvojením písmene *m* slova *mundo*, a pouhý abl. potvrzuje se při *cedere* místy 2, 63, 1 *qui titulo imperii cedebat Lepido*; 2, 55, 3 *vestigio se non recessurum*. Též při *excedere* a *decedere* má důsledně V., jak svrchu jsem ukázal, pouhý abl. až na jedno místo, jež není podezřelý prosto.

Tudy není příkladu pro *e* před *s*, ze kteréž příčiny dobře psal 2, 9, 3 Ruhnken *ex Scordiscis* za rukopisné *excordiscis* a špatně Gelenius *e Scordiscis*; táž vada i v Kreyssigově návrhu 2, 7, 5 *esse* <*e*> *spatio*.

U *ab* (*a*) jest poměr právě obrácený; neboť *a* před konsonanty jest pravidlem u V. a *ab* výjimkou. Toliko na těchto místech jest v tom případě *ab* podáním rukopisným zaručeno: 1, 6, 2 *ab Nino*; 2, 44, 4 *ab Romanis* (srvn. však 1, 7, 3 a 2, 108, 2 *a Romanis*); 2, 53, 2 *ab rege*; 2, 62, 3 *ab quaestoribus*; 2, 85, 3 *ab Scipionibus* (srvn. však 1, 12, 3 *a Scipione*); 2, 99, 2 *ab socero*. Nelze sem počítati 1, 18, 1 *transit admiratio ab condicione temporum et ad urbium*; neboť rukopis měl *ad condicionem*. Dlužno tu opravit *a condicione*, ježto V. důsledně před hrdelnicemi *a* klade a nikdy *ab*: 1, 2, 4 *a continenti*; 1, 6, 5 *a quo*; 1, 7, 4 *a Capua*; 1, 8, 4 *a quo*; 1, 14, 1, *a Gallis*; 2, 4, 1 *a quo*; 2, 7, 5 *a quo*; 2, 14, 3 *a conspectu*; 2, 17, 2 *a Cornelio*; 2, 34, 1 *a Q. Metello*; 2, 45, 3 *a Clodio*; 2, 47, 3 *a C. Caesare*; 2, 48, 1 *a Caesare* (dvakrát); 2, 49, 3 *a Caesare*; 2, 53, 4 *a C. Atilio*; 2, 58, 4 *a Cicerone*; 2, 60, 4 *a C. Caesare*; 2, 61, 2 *a Calatia — a Casilino*; 2, 64, 2 *a Caesare*; 2, 76, 4 *a Cn. Pompeio*; 2, 80, 3 *a Caesare*; 2, 83, 2 *a Caesare*; 2, 100, 1 *a custodia*; 2, 114, 5 *a Caesare*; 2, 120, 6 *a Germanis*. Vlivem *ad urbium* přešlo asi *a condicione* v *ad condicionem*.

2, 95, 2: *multis urbium et castellorum oppugnationibus — feliciter functi gentes — perdomucrunt*.

Takové čtení má edit. pr., ale A vynechává *et*. Na základě tom opravit čtěl Orelli *urbium castellorum*(*que*). Zdá se, že i tuto zasluhuje čtení A pozornosti a že Orelli je dobře doplnil. Aspoň zvykem Vellejovým jest dva genetivy substantiv neb pronomin na substantivě závislé a položené mezi předložku neb adjektivum a mezi substantivum, k němuž předložka *ta* neb adjektivum přísluší, spojovati částicí *que*: 1, 8, 1 *ad excitandam corporis animique virtutem*; 1, 13, 3 *elegans liberalium studiorum omnisque doctrinae et auctor et admirator*; 1, 16, 4 *post Platonis Aristotelisque mortem*; 2, 6, 7 *hunc — vitae mortisque — exitum*; 2, 54, 1 *maior — regis eorumque — fides*; 2, 60, 1 *salutaria rei publicae terrarumque orbis fata*; 2, 91, 3 *omni flagitiorum scelerumque conscientia*; 2, 92, 2 *ordinandis Asiae Orientisque rebus*; 2, 100, 2 *magnificentissimis gladiatorii muneris naumachiaceque spectaculis*; 2, 124, 1 *in quam arto salutis exitique fuerimus confinio*; 2, 126, 3 *diffusa in orientis occidentisque tractus*. Ale i jinak rád Vellejus dvě souřadná substantiva slučuje konjunkcí *que*, jsou-li způsobem výše uvedeným obemknuta: 1, 2, 4 *mediam Corintho Athenisque urbem*; 2, 22, 3 *loco calce harenaque perpolito*; 2, 25, 4 *aquas salubritate medendisque corporibus nobilis*; 2, 78, 2 *crebris in Illyrico Delmatiaque expeditionibus*. Výjimek jest jen poskrovnu; jsou to místa 1, 12, 3 *omnibus belli ac togae dotibus*; 2, 96, 1 *praepositis Gai ac Luci nominibus*; 2, 100, 2 *eminentissima imperiorum et hominum coirent capita*. Jestliže v M po *castellorum* bylo *que* vypuštěno, snadno doplnil Rhenanus v ed. pr. po *urbium* částicí *et*, neznaje Vellejova obyčeje právě zpomenutého.

2, 96, 1: *quippe filia Iulia eius, quae fuerat Agrippae nupta, Neroni nupsit.*

Nepřirozený pořádek slov *filia Iulia eius* nemůže býti tu původní, jak již 2, 100, 3 *quippe filia eius Iulia* ukazuje. Ale Vellejus i jinde zachovává pravidlo, neklásti mezi části apposice substantivum, k němuž tato náleží; srvn. 1, 1, 1 *a duce suo Nestore*; 1, 1, 2 *scelere patruelis fratris Aegisthi*; 1, 1, 4 *fili eius Penthilus et Tisamenus*; 1, 2, 2 *huius filius Medon*; 2, 59, 1 *nepotem sororis suae Iuliae*; 2, 67, 3 *frater eius Plancus Plotius*; 2, 93, 1 *sororis Augusti Octaviae filius*; 2, 93, 2 *filiam Caesaris Iuliam*; 2, 120, 3 *sub avunculo suo Varo*. Dlužno tedy i na u. m. psáti: *quippe filia eius Iulia*, jak již ostatně Gelenius četl.

2, 97, 2: *cura deinde atque onus Germanici belli delegata Druso Claudio, fratri Neronis, adulescenti tot tantarumque virtutum, quot et quantas natura mortalis recipit vel industria perficit.*

Klade-li V. *vel* jednoduše, užívá ho v stupňovacím smyslu 'etiam': 2, 41, 3 *quod vel maximum est*; 2, 62, 3 *libenter se vel in perpetuo exilio victuros*. Ve významu 'aneb' klade *vel* u všech členů, jež se rozlučují, tudy i u prvního z nich: 1, 9, 6 *excessit vel magnitudine — vel specie vel modo pecuniae*; 1, 11, 5 *huius vel magnificentiae vel luxuria princeps fuit*; 2, 1, 4 *sed vel ferocia ingenii vel inscitia nostrorum ducum vel fortunae indulgentia*; 2, 2, 2 *nunc similis vel iudicii vel poenae metuens discrimen*; 2, 6, 2 *vel vindicandae fraternae mortis gratia vel praemunicndae — potentiae*; 2, 37, 4 *omnem sibi vel adversam vel secundam — fortunam tolerabilem futuram*; 2, 66, 5 *hoc vel forte vel providentia vel utcumque constitutum — corpus*. Je-li proto v hořejším místě *vel* ve významě 'neb' jen při druhém členu položeno, musí to býti zajisté s podivením i vtírá se bezděky domněnka, že nedopatřením písařovým *vel* po *quantas* vypadlo. Neboť z jaké příčiny byl by opustil Vellejus na místě tom onu svou zásadu? Srovn. též 2, 2, 2 *quantas perfecta et natura et industria mortalis condicio recipit*; 2, 130, 3 *si aut natura patitur aut mediocritas recipit hominum*.

Tážeme-li se, proč neobmeškával V. *vel* značící *neb* klásti již při prvním z rozlučovaných pojmů, může stěží jiná odpověď býti, než že chtěl takto rozdíl učiniti mezi *vel* = *etiam* a mezi *vel* = *aut*. Neboť při *aut* nezachovává pravidla, klásti částici tu již při prvním z členů rozlučovaných, patrně proto, že *aut* jiného významu než 'neb' nemá a tudy i jednoduše položeno jsouc, k dvojmyslu příčiny nezavdávalo.

Naše pozorování *vel* se týkající jest i pro 2, 48, 4 *homo ingeniosissime nequam et facundus malo publico, cuius animo voluptatibus vel libidinibus neque opes ullae neque cupiditates sufficere possent* důležitě. Ukazujet, že slova *voluptatibus vel libidinibus*, jež Gruter za glossu prohlásil a nyní i Halm z textu vylučuje, přiči se mluvě Vellejově a tedy i z jazykové stránky podezřelými se stávají. Srvn. též interpolaci u Val. Max. 7, 1, 2 *terminos agelli sui numquam excesserat, parvuli ruris fructibus [voluptatibus] contentus*.

Nechce-li V. užiti ani *aut* ani *vel*, sáhá k enklitickému *ve*: 1, 16, 1 *quae me rotae pronive gurgitis ac verticis modo nusquam patitur consistere*; 1, 16, 2 *clausa capso aliove sacpto — animalia*; 1, 17, 2 *ut nec poctarum in antiquius citeriusve processit ubertas*; 2, 87, 2 *nemo ex iis — ab eo iussuve eius interemptus est*; 2, 114, 1 *nemo e nobis gradumve nostrum — praecedentibus*. Že nesprávně čte 2, 100, 3 Halm *luxuria libidineve* za *luxuria libidine*, vykládám jinde (str. 68). Zcela nejisto jest *ve* 2, 119, 2 *cum ne pugnandi quidem egredicndive* (tak Halm dle Vossa, rkp. *egrediē aut*) *occasio iis, in quantum volucrant, data esset immunis*. K porušenému místu tomu nemám bezpečné opravy.

2, 99, 4: *ita septem annos Rhodi moratum, ut omnes, qui pro consulibus legatique in transmarinas <sunt> profecti provincias, visendi eius gratia <Rhodum deverterint>*.

Na nepravém místě doplnil Halm *sunt*; náleželo psáti: *profecti <sunt> provincias*. Vellejus totiž s pozoruhodnou pravidelností klade v složených tvarech passiva jednoslabičné formy *esse*, jako *est, sunt, sit, sint*, ne před participiem, ale za ním, a to buď bezprostředně aneb po několika slovech. Od postavení toho neupouští ani, když jím jednotvárnost vzniká, jako 2, 1, 2 *tum — multo amoenissimam (porticum) moliti sunt publicanque magnificentiam secuta privata luxuria est. triste deinde et contumeliosissimum bellum — seculum est: quod ita varia fortuna gestum est*; 2, 4, 5 *mane in lectulo repletus est mortuus. de tanti viri morte nulla habita est quaestio eiusque corpus velato capite elatum est*; 2, 38, 6 *Cyprus devicta nullius adsignanda gloriae est; quippe senatus consulto — facta provincia est. Creta Metelli ductu longissimae libertatis fine multata est*; 2, 66, 2 *quam quod aut Caesar aliquem proscribere coactus est aut ab ullo Cicero proscriptus est; abscisaque scelere Antonii vox publica est*.

Výjimky od zvyku toho jsou tak řídky, že pochybno může býti, není-li i v případech těch pořádek slov písaři změněn, a obmezují se na *est*; jsou to místa 2, 12, 2 *non alium — magis idoneum imperatorem quam Marium est ratus*; 2, 59, 5 *cui ut est nuntiatum*. Nelze počítati sem 2, 103, 2 *non est diu cunctatus*, ježto negace tu vliv měla. Zcela tak má se věc při opisné konjugaci trpné i činné.

Nejsa si vědom zákona tohoto, navrhoval Cludius 2, 47, 1 *triumphus <est> emeritus*; Gelenius 2, 82, 2 *fide <est> servatus*; Heinsius 2, 87, 2 *iussuve eius <sit> interemptus* a 2, 117, 1 *occupato id duce sit ausa*; Orell 2, 111, 1 *<sollicite sunt> pollicitati*. Naproti tomu doplněno od různých kritiků správně 2, 76, 2 *excedere Italia Caesar passus <est>*; 2, 87, 2 *nemo ex iis — interemptus <est>*; 2, 111, 4 *ad eundem missus <sum>*; 2, 118, 4 *cuius fortunam mutaturus <est> deus*; 2, 126, 1 *cum inserta <sint> oculis animisque*. Mimo to dlužno asi doplniti 2, 46, 3 *hanc — retinere conati <sunt>* (srvn. 2, 125, 2 *finem militiae sibi ipsi constituere conati sunt*) a 2, 102, 1 *sed quam hunc decessisse lactati homines <sunt>, tam paulo*

2, 99, 4: *fascēs suos summiserint fassique sint otium eius honoratius imperio suo. sensit terrarum orbis digressum a custodia Neronem urbis.*

Honoratius bez *esse* mne neuspokojuje. Vellejus rád sice vynechává *esse* při inf. obou perifrastických konjugac (srvn. str. 16 a násl.), jakož i při inf. perf. pass., ale jinde ho nepotlačuje; srvn. 1, 17, 5 *quas esse veras confidam*; 2, 7, 5 *quod iam nullum esse spatio annorum colligi potest*; 2, 32, 1 *dixisset esse quidem praeclarum virum Cn. Pompeium*; 2, 37, 4 *non esse turpe ab eo vinci*; 2, 60, 2 *dictitans nefas esse*; 2, 62, 3 *plurimum sibi honoris esse in conscientia facti sui*; 2, 68, 5 *testareturque esse sibi miserrimum*; 2, 70, 2 *existimans hostes esse, qui irruerent*; 2, 70, 3 *nuntians Brutum esse victorem*; 2, 98, 3 *praedicandum est esse mores eius vigore ac lenitate mixtissimos*; 2, 109, 4 *nec securam incrementi sui patiebatur esse Italiam*; 2, 117, 3 *concepit esse homines, qui nihil haberent hominum*; 2, 118, 2 *et frequentissimum initium esse calamitatis securitatem*; 2, 128, 1 *mos — est putandi, quod optimum sit, esse nobilissimum*. Tážeme-li se, kde vložití máme žádané *esse*, zřejmo, že snadno vypadnouti mohlo před *sensit* po *suo*. Nicméně nevložil bych ho na tom místě, ježto nenacházím příkladu u Velleja, kde by *esse* — což u některých spisovatelů zrovna jest oblíbeno — na konci věty bylo před silnou interpunkcí. Z té příčiny po *honoratius* bych je umístil.

2, 100, 3: *quippe filia eius Iulia, per omnia tanti parentis ac viri immemor, nihil, quod facere aut pati turpiter posset femina, luxuria libidineve infectum reliquit.*

Jako již Caesar, Sallustius a Livius, tak i Vellejus ostýchá se enklitické *que, ne, ve* k slovům připínati, jež končí se v krátké *e*. Toliko jednu výjimku máme od pravidla toho v rukopisném podání díla jeho, totiž 1, 16, 3 *sub Cratino Aristophanque et Eupolide*, avšak ani ten případ není jist, ježto opis Amerbachův vykazuje *Aristophaneque Eupolide* a vydání Basilejské *Aristophane et Eupolide*. Než byť případ ten zabezpečen byl, z příkladu jediného nemáme práva některé z oněch enklitik na krátké *e* z domněnky přivěšovati, jakož učinil na u. m. Halm; neboť rukopis měl ne *libidineve*, než pouze *libidine*. Ježto asyndeton *luxuria libidine* u V. málo má pravděpodobnosti, bude třeba některou jinou částici, než jsou *que* a *ve*, vložit, na př. *ac*, což Orelli navrhuje.

Halm ještě na jiném místě, ovšem z cizí domněnky, připustil jednu z řečených enklitik po *ē* u Velleja, totiž 2, 36, 2, kde čte dle vyd. Zweibrückenského: *quis enim ignorat diremptos gradibus aetatis floruisse hoc tempore Ciceronem, Hortensium, antequē Crassum, Cottam, Sulpicium moxque Brutum, Calidum, Caelium, Calvum et proximum Ciceroni Caesarem*; neboť rukopisné podání jest tu *saneque*. Ale ono *anteque* musíme nejen z důvodu nahoře uvedeného odmítnouti, nýbrž i že spojení tomu V. všude patrně se vyhýbá, klada důsledně *et ante*: 2, 5, 2 *et ante cum*; 2, 9, 1 *et ante omnes*; 2, 12, 2 *et ante Carbonem*; 2, 17, 3 *et ante in Gallia*; 2, 43, 3 *et ante praeturam*; 2, 104, 3 *et ante meritis*; 2, 115, 5 *et ante conscientiae*. Pročež jinou cestou musí se tu

brátí emendace. Myslím, že rukopisné *saneque* není změněno písařem, ale zároveň se slovy *Crassum Cottam Sulpicium* interpolováno. Neboť řada řečníků Brutem se počínající špatně se připojuje slovy *moxque Brutum* k řečníkům, již Hortensia a Cicerona věkem předcházeli, i žádáme, aby hned k slovům *Ciceronem Hortensium* přiléhalo *moxque Brutum*. Dále zbytkem zmiňuje se tu Vellejus o Krassovi a Sulpiciovi, ježto o nich již v c. 9, 2 bylo jednáno; o jiných mužích v exkursech literárně historických též nečiní dvakrátě zmínky. A posléze jestliže se tu stala zmínka o Krassovi, nemohl Antonius mlčením pominut býti. Interpolace pak vážena po mém soudu ne odjinud než z uvedeného místa c. 9, 2.

Tam čteme: *nec practereundus Metellus Numidicus et Scaurus, et ante omnes L. Crassus et M. Antonius; quorum actati ingeniisque successere C. Caesar Strabo, P. Sulpicius*. Místo to nepokládám za úplné. Neníť pravděpodobno, že, když tu uveden P. Sulpicius, vynechán zde byl C. Kotta, jenž tak často, zvláště u Cicerona, pohromadě s oním jest jmenován; srvn. sbírku míst těch u Kritze v poznamenání k 2, 36, 2. Proto hotov jsem doplniti: *C. Caesar Strabo, <C. Cotta>, P. Sulpicius*. Domněnku tu potvrzuje stanovená mnou interpolace 2, 36, 2 *saneque Crassum Cottam Sulpicium*.

Ostatně i v přivěšování *que* ke krátkému *a* dbá Vellejus jistých pravidel, jak nedávno J. Seiler (*De particulis copulativis quaestiones grammaticae et metricae*, v Dobrosoli 1891, dissert. inaug.) pozoroval. Neštítí se *aque*, předchází-li slabika dlouhá: 1, 10, 2 *mandataque*; 1, 14, 4 *Interamnaque*; 2, 3, 3 *bellaque*; 2, 8, 1 *factaque*; 2, 66, 2 *abscisaque*; 2, 112, 3 *perductaque*; 2, 124, 1 *tantaque*. Naproti tomu nepřipíná *que* k *ā*, předcházejí-li dvě slabiky, z nichž druhá jest krátká, jež nemohou snadno v jednu ve výslovnosti přejíti, než volí tu *et* neb *atque*: 2, 40, 1 *atque intima*; 2, 118, 1 *et solita*; pakli mohou ony dvě slabiky nějak v jednu se ztenčiti (na př. *consilia* = *consilja*, *spectacula* = *spectacula*, *mutua* = *mutva*), připouští *aque*: 2, 10, 3 *ad consulatum sacerdotiaque*; 2, 47, 1 *per haec insequentiaque*; 2, 75, 2 *contrariaque* — *speret*; 2, 131, 2 *consiliaque*. Tím potvrzuje se správnost opravy Haasovy 2, 43, 3 *reliqua eius acta in urbe, nobilissima Cn.* (rkp.: *nobilissimaque*) *Dolabellae accusatio*.

Jestliže ostýchá se V. *que* připojovati k *ā* s předchozími oněmi dvěma slabikami v jednu neslučitelnými, tím více s podivením jest, že by byl, jak Halm píše, 1, 16, 3 připustil *sub Cratino Aristophancque et Eupolide*, kde *aque* jest po dvou krátkých v jednu neslučitelných slabikách. I ta věc činí čtení Halmovo, jinak velmi vhodné, pochybným. Možná, že i *que* A i *et* P jsou tu interpolacemi.

Proti vyloženým pravidlům *que* se týkajícím kritikové ve svých návrzích často chybovali. Ještě Cornelissen (Mnem. 5, 51) píše 2, 100, 3 *magnitudineque fortunae suae peccandi licentiam metiebatur*. Nyní snad upustí se u V. od domněnek takových.

V užívání *que* jest si u V. ještě jiných zákonů všimnouti. Celkem můžeme říci, že nejraději V. *que* připíná k slovům víceslabičným. Příkladů s *que* zavěšeným k slovům o jedné slabice není zajisté mnoho; pozoroval jsem jen tyto: 1, 14, 8 *postque* (dvakrátě); 2, 5, 3 *spesque*; 2, 6, 5 *idque*; 2, 12, 4 *gensque*;

2, 16, 4 *utque*; 2, 20, 2 *plusque*; 2, 31, 1 *idque*; 2, 36, 2 *moxque*; 2, 60, 3 *vixque*; 2, 66, 5 *dumque*; 2, 69, 6 *dumque*; 2, 84, 2 *virque*; 2, 103, 4 *specumque*; 2, 108, 2 *vinque*; 2, 112, 7 *moxque*; 2, 113, 2 *quodque*; 2, 126, 5 *cumque*; *quique* (= *et qui*) častěji, na př. 1, 11, 3; 2, 20, 5; 2, 113, 1; 2, 117, 3; 2, 128, 3, nikdy však *quoque* (= *et quo*), snad pro jasnost, na rozdíl *quoque* = *etiam* aneb abl. od *quisque**); *quodque* 2, 113, 2. Vidíme, že jsou to až na *quique* slova ukončená souhláskou, ne samohláskou. Nemáme tedy u V. spojení *seque*, *mcque*, *teque*, *reque*, *specque*. Nestalo se tak náhodou; neboť aspoň k *seque* bylo příležitosti dosti; srvn. 1, 9, 4 *templique se religioni — credidit*; 1, 17, 5 *congregantisque se et in studium par*; 2, 49, 4 *veniret et se in petitione — committeret*; 2, 63, 3 *senatuique se litteris venditans*; 2, 109, 1 *gerbatque se ita adversus Romanos*; 2, 114, 4 *prostermentemque se universam genibus imperatoris*; 2, 120, 1 *et se magnitudinc sua — metiens*. Pokud vím, Muncker porušil dotčený zákon Vellejův 1, 1, 3 návrhem *seque etiam* (rkp.: *qui se etiam*) a *Pyrrho — vindicavit*.

Velmi zřídka — a v tom velice se liší od Valeria Maxima — přivěšuje *que* V. k předložkám; činí tak pouze 1, 17, 1 *in Accio circaque cum*; 1, 14, 8 *post annum Aesernia postque septem et decem annos Aefulum*; ibd. *postque biennium deducta*; 2, 60, 5 *interque naturaliter dissimillimos*. Patrně, že nelze počet příkladů těch bez vážné příčiny z domněnky rozhojňovati, zvláště ne při jednoslabičných předložkách. A také není opravou, píše-li 1, 17, 5 Scheffer *inque saeculum ingeniorum* aneb Acidalius tamže *interque has maxime*; týž 2, 86, 1 *exque eo in quem*; Jeep 2, 121, 2 *inque re sane inmani*, jak již jiní uznali.

Naprosto nevellejovské jest *que* přivěsiti k slovu po předložce jdoucímu. Halm píše tak 2, 109, 2 *gentibus hominibusque a nobis desciscitentibus erat apud cum perfrugium*, (<in>) *totumque ex male dissimulato agebat aemulum* dle návrhu Acidaliova, asi sveden byv souhlasem Madvigovým *Adv. crit.* II 309, kde se praví: 'Acidalius recte ex *totumque*, praecedente *m*, fecit in *totumque*, quomodo Columella et Plinius maior persaepe dixerunt'. Ano, píší tak Kolumella i Plinius Starší, také Celsus, Seneka fil., Quintilian, ale ne Vellejus. Ten nezná *in totum* = 'vůbec', podobně jako nezná *ex toto*, jehož týž Kolumella i Celsus užívají. Jak jinde vykládám (str. 34), oblébil si pro pojem ten *per omnia* a *in omnia*. Srvn. též, co Wölfflin o spojení *ex toto* a *in totum* v Archiv. IV 145 n. píše. A když tak důležité dvě věci proti *in totumque* na našem místě mluví, máme jaké právo čtení takové auktoru v text uváděti? Dlužno tu jinou opravu hledati. Rovněž 1, 18, 6 pochybeným byl návrh Orelliův *quae urbes et in totum* (rkp.: *et in Italia*) *liberalium studiorum*.

Těž nenacházíme u Velleja příkladu, kde by *que* bylo přivěšeno k slovu nejednoduchému, povstalému ne komposicí, nýbrž juxtaposicí. Tak na př. marně bychom hledali *adeoque*, *anteaque*, *ideoque*, *idcircoque*, *posteaque*, *quisquisque*, *quidquidque*. To ušlo opět pozornosti mnohých kritiků, jak svědčí jich pokusy nešetřící pravidla onoho, na př. návrh Heinsiův 1, 16, 5 *adeoque*

*) Také u Caesara není příkladu pro *quoque* = *et quo*.

id (rkp.: *adeo quidem*, jež má paralelu v 2, 9, 3 *magnumque inter hos ipsos facientis operi suo locum, adeo quidem, ut in illis limae — plus videatur fuisse*).

Posléze jest pozoruhodno, že Vellejus podobně jako Cicero, Corn. Nepos a, vyjme-li několik míst, i Caesar vyhýbá se *que* na konci vět před silnou interpunkcí, v čemž činí protivu k Liviovi a Tacitovi, již *que* na onom místě rádi užívají. Zvláště jest vyhýbání to patrné 2, 32, 4 *circa Ciliciam classe adgressus fudit ac fugavit* a 2, 46, 4 *Syriamque adeo in populi Romani potestate retinuit, ut transgressos in eam Parthos felici rerum eventu fugaret ac funderet*. Čekali bychom dle 1, 9, 4 *usum fugatumque castris exiit*; 2, 12, 2 *Silaniusque fudissent fugassentque*; 2, 37, 2 *at rex fusus fugatusque*; 2, 112, 2 *milia fudit fugavitque* na prvním z obou míst *fudit fugavitque* a na druhém *fugaret funderetque*, avšak V. užil *ac* místo *que*, ježto následovala po obakráte silná interpunkce. Před slabým rozdělením slov připouští se u V. *que*: 1, 13, 3 *ut Polybium Panaetiumque, praecellentes ingenio viros, domi militiaeque secum habuerit*; 2, 7, 4 *eadem Rupilius Popiliusque, qui consules — sacvicerant, — oppressit invidia*; 2, 14, 2 *ecquandone, inquit, propinqui amicique, similis mei civem habebit res publica* a j. Proto pro konjektury, jako jest Bergkova 1, 17, 4 *video hoc idem evenisse grammaticis, plasticis, pictoribus, sculptoribusque; quisquisque temporum institerit* etc., není u tohoto spisovatele místa.

2, 103, 3: *itaque quod post Lucii mortem adhuc Gaio vivo facere voluerat atque vehementer repugnante Nerone erat inhibitus, post utriusque adolescentium obitum facere perseveravit*.

Atque, jež tu ed. princ. má, jest patrně domněnkou Rhenanovou, neb rkp. dle svědectví Burerova měl *coque* neb *coquod* (Burer nemohl tu rukopis bezpečně čísti, *nam vestigia literarum vix poterant videri prae vetustate*). Ale domněnka Rhenanova není nikterak pravdě podobna. Vellejus klade z pravidla *atque* před slovem počínajícím se samohláskou neb *h*, naproti tomu před souhláskou užívá za ně, vyjímajíc ovšem slova s náslovnou hrdeľnicí, *ac*. Výjimky jsou nečetny a i z těch dvě podáním pochybný i obmezují se na případy, kde dvě substantiva neb adjektiva neb verba jsou sdružena a *atque* před *p* neb zubnicemi *d* a *t* položeno; náleží sem: 1, 14, 8 *Cremona atque Placentia*; 2, 35, 1 *conspiciam atque praenitentem*; 2, 66, 4 *factorum atque dictorum* (ale 2, 86, 3 *factum et dictum memorabile*); 2, 69, 6 *acri atque prosperrimo bello*; 2, 75, 1 *sepultum atque discussum*; 2, 110, 6 *quateret atque terreret*; 2, 131, 1 *obtestor atque precor*; pochybný jsou případy 2, 43, 4 *avo huius Veteris consularis atque* (tak P, ac A) *pontificis*; 2, 53, 3 *sanctissimi atque* (tak A, ac P) *praestantissimi viri*. Z příčiny té není zajisté radno *atque* před konsonantem u V. bez naléhavé potřeby z domněnky psáti, zvláště ne k spojení celých vět, jak na u. m., pro což u V. vůbec není příkladu.*) Že by na u. m. taková nutnost byla, neshledávám; neb ani slučovací částice

*) Také Caesar vyhýbá se téměř důsledně *atque* před souhláskami při spojování celých vět. O věci té budu při jiné příležitosti zevrubněji jednati.

vůbec tam není vhodna, ježto věta *vehementer repugnante — erat inhibitus* k předchozí ostrou protivu činí. Čekáme tu spíše *adversativnou* částici; z příčiny té náchylen jsem čísti: *quod — facere voluerat, sed [que] vehementer repugnante Nerone erat inhibitus*; srvn. 2, 121, 2 *in urbem reversus iam pridem debitum, sed continuatione bellorum dilatatum ex Pannoniis Delmatisque egit triumphum*; *que*, jež asi před *vehementer* v rkp. bylo, mohlo dittografií první slabiky tohoto slova vzejíti.

Dotčeného zvyku Vellejova v příčině *atque* nebyli si kritikové vědomi i četnými, ovšem lichými, domněnkami *atque* před souhláskami v text jeho vpraviti se snažili, jako G. Voss 2, 6, 4 *nominaverat atque socium* a 2, 25, 3 *exarmatum atque Sertorium*; Orelli 2, 24, 3 *caelestem eius vitam atque memoriam* a 2, 123, 1 *eum atque simul*; Kritz 2, 51, 1 *regum atque tetrarcharum*; Th. Mommsen 2, 99, 3 *visendi eius gratia atque convenientes*; Herel 2, 108, 2 *non tumultuarium atque fortuitum*.*)

Rovněž ušlo pozornosti vydavatelů, vyjímaje ovšem poslední Haasa a Halma, že V. nikde nemá *ac* před *c*, *g*, *qu*; ještě Orelli navrhuje 2, 92, 2 *vetere consulum more ac gravitate* a Kritz 1, 16, 1 *rotae pronive verticis ac gurgitis modo*. U předchůdců jich pak domněnky obsahující *ac* před hrdelníci jsou na denním pořádku; tak píše 1, 3, 3 *claustra Peloponnesi ac continentis* Burmann a Ruhnken; 2, 4, 3 *ac quoquam* Froehlich; 2, 68, 1 *in otio ac quiete servari* Ruhnken; 2, 84, 2 *magnitudine modica ac celeritate apta* Burmann; 2, 94, 2 *forma ac celsitudine* Bothe; 2, 125, 5 *in summa pace ac quiete* opět Ruhnken; 2, 125, 5 *ac quum Hispanias* Cludius. Vellejus v této věci vede si tak bedlivě, jako mnohý pečlivě písící prosaista zlaté doby, na př. Sallustius, ba bedlivěji než Livius, jenž teprve v třetí dekadě, jak před nedávem pozorováno, *ac* před hrdelníci, ač ne úplně, se vyhybá. Také u Val. Max. a Seneky rhetora není pro *ac* před gutturaly položené příkladu, což tuto na základě svého pozorování konstatuji.

2, 103, 4: *vix in illo iusto opere abunde persequi poterimus, nedum hic implere temptemus, <contenti> id unum dixisse, quam ille omnibus <faustus> fuerit.*

Nelze říci, že by *faustus* šťastně bylo po *omnibus* Halmem doplněno; smyslem arci jest vhodno, avšak v pokladu slovním tohoto spisovatele nemá opory žádné. Pro 'šťasten' užívá V. vedle *fortunatus*, jež pouze 2, 12, 5 *fortunatissimo decertavere proelio* se vyskytuje, výhradně *felix*: 1, 6, 2 *Sardapalum — mollitiis fluentem et nimium felicem malo suo*; 2, 46, 1 *contentus — felicissimis victoriis*; 2, 46, 4 *Parthos felici rerum eventu fugaret ac funderet*; 2, 91, 2 *qui hunc felicissimum statum odissent*; 2, 91, 4 *neque hic prioribus in occultando felicius fuit*; 2, 93, 2 *feminam neque sibi neque rei publicae feliciis uteri*; 2, 107, 2 *nec feliciorem ullum vitae — sensi diem*;

*) Čtení 2, 51, 1 *regumque <et> tetrarcharum* a 2, 123, 1 *eum simulque* docházejí pozorováním uvedeným nové podpory.

2, 112, 1 *felix eventu — opus*; srvn. též 1, 11, 7 *hoc est — magis feliciter de vita migrare quam mori*; 2, 95, 2 *nec non directa quoque acie feliciter functi*; 2, 103, 5 *nec spei responderi felicius*; 2, 104, 2 *quibusdam sustentatum feliciter*. Ano i Sulla zove se u V. ne *Faustus*, nýbrž *Felix*: 2, 27, 5 *occiso enim demum co Felicis nomen adsumpsit*. Z příčiny té musíme se rozhodnouti pro doplnění *felix* a ne *faustus*. Výraz *felix* chtěl tu restituovati v poslední době Cornelissen, ale na místě *ille*. Toho nelze schváliti; neboť jednak jest zde vytčení podmětu zájmenem velmi žádoucí, poněvadž předcházející věty jiného jsou podmětu, jednak zvykem Vellejovým jest, *ille* o relativum neb interrogativum opírat: 1, 9, 4 *quam ille linquens in insulam — perfugit*; 2, 1, 5 *quem illi recipere se negaverunt*; 2, 38, 6 *regis morte, quam ille conscientia acciverat*; 2, 47, 3 *cuius ille honoris gloria — a C. Caesare alienatus est*; 2, 66, 5 *quod ille paene solus Romanorum animo vidit*; 2, 83, 2 *id probatum a Caesare, cui ille ignoverat*; 2, 129, 1 *qua ille prudentia Rhascupolim — Romam evocavit*.) Čtu tedy na u. m.: *quam ille omnibus <felix> fucrit*.

2, 108, 1: *nilhil erat iam in Germania, quod vinci posset, praeter gentem Marcomannorum, quae Maroboduo duce excita sedibus suis atque in interiora refugiens incinctos Hercynia silva campos incolebat*.

Kompositum *incingere* velmi zřídka čte se u historiků. Jen tu a tam o opásání těla tito ho užívají, jako Liv. 8, 9, 9 *ipse incinctus cinctu Gabino*; Val. Max. 3, 1, 1 *statua bullata et incincta praetexta senatus consulto posita*. U některých dějepisců vůbec schází, jako i u Tacita. Že by byl ho Vellejus na u. m. užil, kde o věnčení polí lesy jest řeč, jest mi více než pochybno, i myslím, že buď vlivem předchozího *in interiora* dostalo se *in* před *cinctos* aneb nesprávným pojetím slov, výkladem *atque in interiora refugiens*, *<in> cinctos Hercynia silva campos, incolebat*. Jednoduché *cinctus* čteme 2, 14, 1 *cinctus multitudine*. Také pro alliteraci *incinctos — incolebat* že by byl V. sáhl k velmi neobyčejnému v prose kompositu onomu, nemohu věřiti.

Již v poznamenání k 1, 2, 1 (str. 9) uvedl jsem příklady interpolovaného *in* při slovesech v podání Vellejově; také jako samostatná předložka jest tu několikráte *in* vloženo: 1, 2, 4 *tractu, [in] extremo nostri orbis termino*; 1, 10, 4 *ante triumphu diem [in A] ordinem actorum — commemorat*; 2, 18, 3 *fidem [in A] Mytilenaeorum perfidia inluminavit*; 2, 24, 2 *qui [in A P] prior anno*; 2, 25, 4 *aquas salubritate [in] medendisq[ue] corporibus nobilis*; 2, 47, 1 *saepe [in] agminibus*; 2, 80, 2 *ut inutilis [in MA] alienae victoriae comes*; 2, 105, 2 *virum multiplicem [in AP] virtutibus*; 2, 115, 2 *per gentis [in M] integras*; 2, 126, 1 *[in] partibus eloquatur*. Uvážíme-li i toto, není vypuštění *in* v *incinctos* změnou tak odvážnou.

2, 108, 2: *statuit advocata procul a Romanis gente sua co progredi, ubi, cum propter potentiora arma refugisset, sua faceret potentissima*.

*) Mezeru *ille* shledávám 1, 2, 1 *quorum <ille> abavus fuerat*; neb vynechání podmětu jest tu tvrdé.

Madvig vyhlašuje Advers. II 309 *propter* za interpolováno, uváděje toto: 'causae significatio (propter) inepta est, ineptum etiam per se positum cum refugisset; scribendum esse: ubi, cum potentiora arma refugisset, sua faceret potentissima, vel sola membrorum concinnitas ostendit'. Nelze upřít, že Madvigova athetese velice se zamlouvá. Zvláště souměrnost, jež jí vzniká, ji doporučí. Rovněž pozoruhodno — a toho argumentu neuvádí Madvig —, že nikde Vellejus *propter* neužívá i že veskrze 'pro' v smyslu kauzálném vytýká předložkou *ob*, podobně jako Pomponius Mela, Tacitus a někteří jiní auktorové (srvn. Wölfflin, Zu den lat. Kausalpartikeln, Arch. I 161—176). Nicméně váhám souhlas projevit s domněnkou Madvigovou. Vellejus užívá sice *fugere* s akkusativem několikráte, jako: 2, 19, 2 *fugiens consecrantis Sullae equites*; 2, 72, 5 *exitialemque tempestatem fugientibus*; 2, 75, 3 *fugiens mox futuri sui Caesaris arma*; avšak nikde nekonstruuje tak *refugere*; srvn. 2, 27, 2 *silva, in quam refugere solerent*; 2, 108, 1 *in interiora refugiens*; 2, 107, 1 *sub omnem motum — nostrarum navium protinus refugientium*. Dále nabývá čtení rukopisné opory v alliteraci **procul** — **progredi**, ubi, cum **propter** **potentiora** arma refugisset, sua faceret **potentissima**. Možná, že právě tato důrazná alliterace byla příčinou, že auktor rozhodl se tu pro *propter* a ne pro *ob*. Námitku Madvigovu, že by *cum refugisset* nejspíše bylo, samo o sobě položeno jsouc, neuznávám za podstatnu. Smysl slov těch jest 'když byl ucoul', totiž 'z dosavadních sídel', jež z kontextu snadno se přimyslí. Správnější by byla výtku týkající se *potentiora arma*. Ta slova ani mne úplně neuspokojují. Neboť řekneme-li 'když pro mocnější zbraň ucoul', tážeme se ještě 'pro zbraň či'. Pohřešujeme určení toho tím spíše, ježto následuje v další větě protiva *sua*. Tím vedení jsme, tuším, k uznání mezery. Doplnil bych ji takto: *ubi, cum propter potentiora arma <aliena> refugisset, sua faceret potentissima*, hledě k místům 2, 33, 3 *et quod cupisset, arbitrio suo sumeret, alieno deponeret*; 2, 48, 3 *suae alienaeque fortunae et pudicitiae prodigus*; 2, 76, 1 *quod alieno testimonium redderem, eo non fraudabo avum meum*. Také Halma o s. rávnosti athetování *propter* Madvig nepřesvědčil, za to souhlasiti s ním se zdá Wölfflin v Archivu I 165.

Že vyhýbá se, jak jsme řekli, Vellejus předložce *propter*, toho musí kritik textu jeho dbáti. Neb nelze jí z domněnky vpravovati v text jeho, čehož odvážili se arci již někteří, ale marně, na př. Gelenius 2, 15, 2 *propter* (rkp. *per*) *quod — fastidire possit*. Avšak i některé jiné předložky nejsou u Velleja zastoupeny, jako *ergo*, *iuxta*, *absque*, *prae*, což rovněž přehlédnuto nejděním z kritiků. Tak opravuje Cornelissen 2, 11, 2 *et meritum ei virtutis ergo cognomen Numidici inditum*; Cludius 2, 91, 2 *absque hoc ante pessimus*; 2, 15, 2 *prae quo — fastidire possit*; 2, 70, 2 Bucretius *neque <prae> pulvere facies denotari — possent*, vesměs chybně.

Zmínky zasluhuje, že pravidelným tvarem pro předložku *proti* jest u Velleja *adversus*. Tím velmi pochybným se stává *adversum* 2, 24, 3: *triginta armatorum milia adversum ducenta amplius hostium exposuit Brundisii*, jež P má. V opisu Amerbachově jest dle Orelliho *adversus ducenta* — Halm varianty té nezaznamenává —, a tak zajisté i Vellejus psal.

2, 109, 1: *corpus suum custodientium imperium, perpetuis exercitiis paene ad Romanae disciplinae formam reductum, brevi in cunctis et nostro quoque imperio timendum perduxit (Maroboduus) fastigium.*

Tak píše Halm dle Madvigova návrhu — rukopis měl totiž *custodiant* —, i rozuměti se má *corpus eorum, qui suum custodiebant imperium*. Avšak nemáme u Velleja místa, kde by *corpus* o jakém oddílu vojska bylo položeno. Proti tomu zcela na snadě jest *corpus suum custodientium* vykládati o tělesné stráží Maroboduově, srvn. Curt. 3, 9, 4; 5, 11, 6; 6, 4, 9; 6, 7, 15; 8, 6, 21; 10, 5, 8 a j. v. To vede nás k hledání chyby v *imperium*. V slově tom spatřuji porušené substantivum smyslu 'sbor' i navrhuji *corpus suum custodientium numerum*. Přepsání se stalo nepochybně tím, že písař zabloudil k předchozímu *certum imperium*.

2, 109, 5: *Sentio Saturnino mandatum, ut per Catos excisis continentibus Hercyniae silvis legiones Boiohaemum (id regioni, quam incolbat Maroboduus, nomen est), ipse a Carnunto — exercitum — ducere in Marcomannos orsus est.*

Místo to jest na jisto neúplné. Věta *ut per Catos — Boiohaemum* nemá určitého slovesa, a takové ellipsy, byť u Tacita možné, Vellejus nezná. Proto schválně jest návrh Lipsiův, dle něhož *ducret* vypadlo. Toto *ducret* kladu ne po *Boiohaemum*, nýbrž až před *ipse*, ježto po *Boiohaemum* by se jím vysvětlovací věta v parenthesi nemile od *Boiohaemum* odlučovala. Avšak doplněním *ducret* není vše spraveno. Neboť akkusativ *Boiohaemum* místo *in Boiohaemum* není u Velleja pravděpodobný; neb on nezná akk. finalního při jmenech zemí. Tím vedení jsme k doplnění *in* před *Boiohaemum* a pobádání celé místo čísti: *mandavit, ut — legiones (in) Boiohaemum (id regioni — nomen est) (ducret), ipse a Carnunto ...*

Vellejus také jména ostrovů nekonstruuje jako jména měst; srvn. 1, 1, 2 *in Cretam insulam*; 1, 4, 4 *quae sunt in Lesbo insula*; 2, 38, 2 *primus in Siciliam traiecit exercitum*; 2, 81, 2 *in Creta insula*. Tím vzniká ve mně pochybnost, je-li 1, 1, 1 *Tenecer — Cyprum adpulsus — Salamina constituit* neporušeno a není-li spíše doplniti *Tenecer — (ad) Cyprum adpulsus*, což i alliterací se doporučuji.

2, 110, 1: *rumpit interdum, (interdum) moratur proposita hominum fortuna.*

Podobně 2, 114, 4 doplňují vydavatelé *Batonemque et Pinnetem, excelsissimos duces, captum (alterum), alterum a se deditum istis voluminibus ordine narrabimus*. Ale ono postavení slov stejných v chiasmu, oblíbené u Sallustia, není Vellejovské; nemáme příkladu u V, aby při chiasmu slov souřadných druhý díl počínal se slovem, jímž díl první se končil, ale nacházíme za to dosti míst u něho vykazujících anaforu: 1, 10, 5 *alterum — ante paucos triumphis, alterum post pauciores amisit dies*; 1, 13, 2 *alter Africanus, alter appellatus*

est Achaicus; 2, 4, 3 *ab alterius nos metu, alterius* (bezpochyby: <ab> *alterius*) *vindicavit contumeliis*; 2, 49, 2 *alterius ducis causa melior videbatur, alterius erat firmior*; 2, 61, 4 *alter in acie, alter post paucos dies ex vulnere mortem obiit*; 2, 62, 6 *aliud diceret, aliud intellegi vellet*; 2, 72, 2 *in altero maior vis, in altero virtus*; 2, 95, 3 *cum alteri vis censoria, alteri vita deesset*; 2, 109, 2 *interdum — commendabant, interdum — loquebantur*; k čemuž připojiti dlužno bezpečnou opravu Lipsiovu 2, 54, 1 <alteri mortuo>, *alteri superstiti*, kde chybně doplňoval Orelli <mortuo alteri>, *alteri superstiti*. Dle toho ve shodě s mluvou Vellejovou by bylo na u. m. <interdum> *rumpit, interdum moratur proposita hominum fortuna* a na druhém místě *Batonemque et Pinnetem, excelsissimos duces, <alterum> captum, alterum a se deditum — narrabimus*. Než jen na tomto druhém myslím, že vystihli jsme ruku auktorovu; neboť na místě prvním 2, 110, 1 nedoporučí se anafora, ježto výrazem *rumpit* důrazně a velmi vhodně věta se počíná. Proto kloním se k mínění, že po *interdum* synonymum téhož adverbia, totiž *aliquando*, vypadlo a že čísti sluší: *rumpit interdum, <aliquando> moratur proposita hominum fortuna*; srvn. 2, 129, 1 *virtute merentis semper, numquam captantis gloriam*; 2, 18, 1 *aliquando fortuna, semper animo maximus*.

2, 110, 1: *pars petere Italiam decreverat iunctam sibi Nauporti ac Tergestis confinio*.

Za *petere Italiam*, jež A má a jež pro M Burer dosvědčuje, vykazuje ed. pr. *properare in Italiam*. I kdyby svědectví Burerova nebylo, musili bychom pro *petere Italiam* se rozhodnouti a *properare in Italiam* zavrhnouti. Neboť nutil by nás k tomu usus spisovatelův. Náležíť *petere*, zejména ve spojení *petere regionem aliquam*, k oblíbeným slovům Vellejovým; neboť na 29 místech je čteme, na dvou i zcela brzo po sobě, totiž 2, 53, 1 *aliis ut Africam peteret —, suadentibus Aegyptum petere proposuit* a 2, 79, 5 *Pompeius Asiam fuga petiit iussuque M. Antonii, cuius opem petierat —, iugulatus est*. Naproti tomu není stopy u něho po *properare* ani po *properus* neb *propere*; za výrazy ty nastupují *festinare*, *fuga petere*, *festinans*, *festinanter*, *celeriter* a t. p. To mnohý kritik přehlédl i kazil text Vellejův, ne napravoval, jako Acidalius 2, 59, 1 *etiamsi properanti*; Burer 2, 76, 2 *et properae classis*; Vascosanus 2, 112, 5 *amore imperatoris sui properantes*.

Podobnou nechuť tohoto spisovatele můžeme pozorovati vzhledem k superlativu *extremus* a zároveň náklonnost k superlativu *ultimus*. Vellejus píše: 1, 2, 1 *quarum ultimus rex fuit Codrus*; 1, 2, 4 *in ultimo Hispaniae tractu*; 1, 8, 3 *cum fuisset ultimus Alcmaeon*; 1, 8, 3 *ex his — ultimus Eryxias*; 1, 11, 1 *cum esset ultimae (stirpis)*; 2, 14, 2 *cum ultimum redderet spiritum*; 2, 21, 3 *ad ultimum magno — proelio cum Cinna confligit*; 2, 27, 2 *adesse Romanis ultimum diem*; 2, 29, 2 *eum ad ultimum vitae comitata est diem*; 2, 30, 6 *qua ultima dimicavere acie*; 2, 33, 1 *ultimamque bello manum — noluerat imponere*; 2, 35, 3 *pacne inter ultimos interrogatus sententiam*; 2, 40, 1 *ultimus omnium iuris sui regum practer Parthicos*; 2, 48, 5 *ad ultimum —*

condiciones pacis — discussit; 2, 80, 4 *inter ultimam confluentium ad Caesarem turbam latens*; 2, 84, 2 *bis ante ultimum discrimen classis hostium superata*; 2, 87, 1 *ultimam bellis civilibus imposuit manum*; 2, 87, 3 *ultimus autem — Cassius morte poenas dedit*; 2, 88, 1 *dum ultimam bello Actiaco — imponit manum*; 2, 102, 3 *ut in ultimo ac remotissimo terrarum orbis angulo consenescere — mallet*; 2, 111, 2 *itaque ut praesidium ultimum* (tak Lipsius, rkp.: *militum**) *res publica — poposcit Tiberium*; 2, 117, 1 *ultimam imposuerat — manum*; 2, 125 *et pacis in ultimum gladiatorum erupit impunitas*. Pouze na jednom místě užil V. *extremus*, ale proto, že jiné pomoci nebylo; neboť *ultimus* ve členu předchozím bylo již položeno; jest to 1, 2, 4 *in ultimo Hispaniae tractu, [in] extremo nostri orbis termino, in insula circumfusa Oceano*. Proto odmítnouti nutno návrhy, jež *extremus* v sobě chovají, jako Ruhnkenův 2, 11, 1 *C. Marius — natus extremo* (rkp.: *equestri*) *loco*, Herelův (Krit. Beobacht. üb. den Vell. str. 12) 2, 22, 2 *partiumque extremum* (rkp. eius tum) *preccatus*. Také u Sen. rhet. shledal jsem zjev uvedený, kdežto *ultimus* vyskytuje se tam častěji, nenalézáme *extremus* na žádném jeho místě. U Val. Max. *ultimus* nad *extremus* má převahu.

Pro 'počátek' jest pravidelným výrazem Vellejovým *initium*, ne *principium*, kterémuž slovu V. se vyhýbá zcela tak, jako před ním Caesar. Neboť píše 1, 8, 1 *ludicrum certamen — initium habuit*; 1, 9, 2 *neque fratris initiis neque suae respondit consuetudini*; 1, 14, 8 *at initio primi belli Punici*; 1, 14, 8 *Floralium ludorum factum est initium*; 2, 3, 3 *hoc initium in urbe Roma — fuit*; 2, 4, 1 *cum initio belli Crassum — interemisset*; 2, 14, 1 *secundi consulatus initio*; 2, 23, 1 *cuius initio — decessit*; 2, 38, 4 *initio secundi belli Punici*; 2, 48, 1 *belli civilis exarscrunt initia*; 2, 48, 6 *fatali ante initium bellorum civilium morte functi sunt*; 2, 74, 4 *cuius initium incendii princeps eius loci fecit Macedonicus*; 2, 76, 4 *qui natus obscurissimis initiis*; 2, 86, 2 *quem aut initio triumviratus — facturum fuerit modum*; 2, 88, 3 *belli civilis restinxit initium*; 2, 89, 2 *cum initio — exercitus missi essent*; 2, 99, 2 *ne fulgor suus orientium iuvenum obstaret initiis*; 2, 101, 2 *sub initia stipendiorum meorum*; 2, 105, 3 *cum veris initio reduxit in Germaniam*; 2, 109, 4 *initium eius finium*; 2, 113, 3 *ipse — hiemis initio*; 2, 115, 2 *initio aetatis*; 2, 119, 2 *frequentissimum initium esse calamitatis*; 2, 121, 1 *quae initio fuerat*; 2, 123, 2 *in sua resolutus initia*. Tím více překvapuje, že o § výše, než jest místo poslední, *principia* se vyskytuje 'quamquam iam motus imbecillitatis inclinataeque in deterius principia valetudinis senserat'. Není tu *principia* přídavkem ruky cizí? Bez slova toho může dobře myšlenka se obejít; neboť *inclinataeque in deterius valetudinis* může vhodně na *motus* býti závislým.

Pro 'řeka' užívá Vellejus, právě jako Caesar, tvaru *flumen*, nikdy *fluvius*: 1, 11, 4 *apud Granicum flumen ceciderant*; 2, 96, 3 *situmque regionum ac*

*) Oprava ta sotva jest pravá. Aspoň žádá mluva Vellejova, jak vidno z uvedených míst, *ultimum* před *praesidium*. Druhé návrhy k místu tomu jsou však ještě horší. Možná, že *militum* jest interpolací.

fluminum; 2, 105, 3 *ad caput Lupiac fluminis hiberna — locaverat*; 2, 106, 2 *usque ad flumen Albin*; 2, 106, 3 *flumine Albi subvecta*; 2, 107, 1 *cum citriorem ripam praedicti fluminis — occupassemus*; 2, 107, 1 *ad medium processit fluminis*; 2, 114, 4 *apud flumen nomine Bathinum*. Jen na jednom místě setkáváme se s *amnis*: 2, 101, 1 *quam amnis Euphrates ambiebat*, ale zde pro alliteraci *amnis* — *ambiebat* zvolil zajisté V. slovo *to*.

Pro 'přidati' stále klade V. *adicere*, nikdy *addere*, v čemž srovnává se s Val. Max. a, jak myslím, se Sen. rhet., neboť místa, kde u něho *addere* i v poslední recenzi H. J. Müllerově se vyskytuje, nejsou spolehlivá a snadno mohou se odstraniti. Vellejus má *adicere* ve významu *addere* 2, 7, 2 *atrocitate adiectum scelus*; 2, 27, 2 *adicens numquam defuturos raptores*; 2, 28, 4 *adiectum etiam, ut bona — venirent*; 2, 32, 1 *adiicissetque*; 2, 38, 1 *non mediocre adiecit decus*; 2, 45, 4 *adiecto etiam quacstore*; 2, 53, 4 *quod adieci*; 2, 56, 3 *adiectis etiam consiliariis caedis familiarissimis*; 2, 81, 2 *adiectum supplementum*; 2, 104, 1 *in adoptione illud adiectum*; 2, 104, 4 *protinus quin adicerent*; 2, 114, 3 *adiciam illud*. Jaká jest příčina tohoto zjevu? Vyhýbali se snad tito spisovatelé *addere*, že blížilo se v některých formách slovesu *adire* (srvn. *addit — adit*; *additus — aditus*)? Chybně píše Cornelissen (Mnem. XI 412) 2, 5, 1 *imperio additis* za *numero*, *aditis*, jež jest neporušeno.

Pro 'krásný' 'úhledný' má V. jen *speciosus*, nikdy *pulcher*: 2, 41, 3 *si narrari verbis speciosis non potest*; 2, 45, 3 *tam speciose a senatu restituta est*; 2, 49, 2 *hic omnia speciosa, illic valentia*; 2, 59, 2 *admodum speciosa — genitus familia*; 2, 73, 1 *speciosis invidens*; 2, 76, 2 *magnis speciosisque — rebus editis*; 2, 79, 2 *speciosissima classe fabricata*; 2, 81, 2 *speciosumque — adiectum supplementum*; 2, 104, 2 *cum speciosissima inscriptione operum*; 2, 111, 3 *habuit — mediocritas nostra speciosi ministerii locum*; 2, 113, 2 *utilia speciosis praefrens*. Pro subst. 'krása' má 2, 97, 3 *pulchritudo*, ale zajisté proto, že *speciositas* nebylo v užívání a *species* v jiném významu kladl.

Pro 'lest' 'klam' není u V. *dolus* ani *ars*, nýbrž *fraus*: 2, 1, 3 *interempto Viriatho fraude magis quam virtute Servilii Caepionis*; 2, 69, 1 *fraude deceptum*; 2, 82, 3 *rovněž*; 2, 92, 2 *protraxisset publicanorum fraudes*; 2, 107, 3 *fraude eorum temptato exercitu*. S tím souvisí, že i *frustrari* a *fraudare* jest zastoupeno; srvn. 2, 21, 2 *frustratus spe*; 2, 43, 2 *mox intellexit frustratum esse visum suum*; 2, 87, 1 *frustratis custodibus*; — 2, 32, 2 *adversarium — vero testimonio fraudare noluit*; 2, 76, 1 *eo non fraudabo avum meum*; 2, 92, 1 *ne fraudetur memoria*.

To byly příklady, kde V. vyhýbal se synonymům slov sobě oblíbených. Neméně pozoruhodny jsou případy, kde volí jednoduché sloveso a straní se složeného slovesa totéž značícího aneb naopak, kde obírá si sloveso složené a upouští důsledně od jednoduchého verba rovněž přípustného. Náleží sem:

1. *mirari*: 1, 2, 2 *quis cum non miretur*; 1, 3, 2 *quo nomine mirari convenit eos*; 1, 3, 3 *neque est quod miremur*; 1, 5, 3 *quo nomine non est mirandum*; 1, 16, 2 *quis enim abunde mirari potest*; 1, 17, 3 *mirari vero neminem possis*; 1, 18, 2 *neque hoc ego magis miratus sim*; 2, 30, 3 *quem virum quis non miretur*; 2, 32, 2 *populi iustitiam mirari libet*; 2, 66, 5 *illius*

in te scripta mirabitur; 2, 75, 2 *casus satis mirari queat*; 2, 114, 5 *quem — in tantum miratur*; 2, 115, 5 *aut mirari magis potui*; 2, 116, 4 *quem virum — miratus est*; 2, 121, 2 *quis miretur in Cacsare*; 2, 121, 2 *quis — non miretur indulgentiam*; 2, 122, 1 *quis non — hoc quoque miretur*; 2, 122, 2 *utrum magis mireris*. Schází tedy kompositum *admirari*, což tím více jest s podivením, ježto v substantivech k *mirari* náležitých základem jest u něho *admirari*: 1, 13, 3 *doctrinae et auctor et admirator fuit*; 1, 17, 6 *nunc admiratio imitationem accendit*; 1, 18, 1 *transit admiratio*; 2, 36, 3 *ut magna admiratio, ita censura difficilis*. Tedy ani *admirari* ani *mirator* ani *miratio* nemá v textu Vellejově místa.

2. *morari*: 1, 7, 2 *dum in externis moror*; 1, 15, 1 *dum Hannibal in Italia moratur*; 2, 18, 4 *cum circa Nolam moraretur*; 2, 22, 3 *quos ipsos facundia sua moratus erat*; 2, 41, 1 *et — in se morari cogit*; 2, 47, 2 *Cacsar morabatur in Galliis*; 2, 50, 3 *festinationem — aliquamdiu morata Massilia est*; 2, 63, 1 *adhuc in Syria morabatur*; 2, 80, 2 *victoriae comes, quam diu moratus erat*; 2, 104, 2 *non diu vindicem — morata in urbe patria*; 2, 110, 1 *moratur proposita*; 2, 113, 2 *ad refovendas — vires moratus*. Nezná tedy Vellejus komposit *demorari*, *remorari*, *commorari* aneb *immorari*, ze kteréž příčiny nelze pochybovati, že bezúhonné jest podání rukopisné 2, 11, 2 *morandique in imperiis cupiditatem* i že mýlil se Rhenanus, opravoval-li *immorandique in imperiis*, aneb Heinsius, četl-li *immorandique imperiis*.

3. *lacerare*: 2, 12, 6 *rem publicam lacerantium*; 2, 21, 4 *velut parum bello exhaustum laceraret pestilentia*; 2, 64, 3 *canina rabie lacerabat Antonium*; 2, 79, 3 *partem classis — vis Africi laceravit ac distulit*; 2, 90, 1 *quae tam longa armorum series laceraverat*; 2, 119, 5 *Varii corpus — hostilis laceraverat feritas*; 2, 130, 4 *quantis hoc triennium — doloribus laceravit animum eius*. Nenacházíme však komposita *dilacerare*, podobně jako u Livia slovo to schází (srvn. zvláště 2, 57, 3 *distractam laceratamque rem publicam*) a až na jedno místo Iug. 41, 5 *res publica quae media fuerat dilacerata*, ač je-li tu rukopisné podání správné, i u Sallustia.

4. *orior*: 1, 4, 1 *orti — Atticis*; 1, 13, 7 *odium certaminibus ortum*; 2, 15, 1 *id malum ab Asculanis ortum esset*; 2, 24, 5 *Sulla seditione orta — interemptus est*; 2, 98, 1 *atrox in Thracia bellum ortum*; 2, 99, 2 *ne fulgor suus orientium iuvenum obstaret initiis*; 2, 114, 5 *nominum, quibus ortus est, ornamentum iudicat*; 2, 117, 2 *nobili ortus familia*. Neužívá pak Vellejus složeného *exorior*, podobně jako Sallustius přestává v Iug. na jednoduchém *orior* smyslem 'povstávati' 'pocházeti'; srovn. poznamenání v mém vyd. k 52, 8 str. 87. Vellejus i jiným kompositům slovesa *orior* se vyhýbá, na př. *coorior* úplně, *adorior* až na 2, 79, 3 *partem classis circa Veliam Palinurique promontorium adorta vis Africi*, kde asi pro podobnost zvuku se slovem předchozím *adorta* mu více bylo vhod než obvyklé mu jinak *adgressa*. I v této věci srovnává se Vellejus se Sallustiem, jenž pro 'napadnouti' zná *adgredior*, *invado*, ale ne *adorior*, jak jsem též podotknul ve svém vydání Iug. str. 89 v pozn. k 93, 1, kde odmítnouti jsem musil pochybený návrh Eussnerův *animum ad-orta* za korruptelu *animum advertit*.

5. *convertere*: 2, 1, 1 *a negotiis in otium conversa civitas*; 2, 14, 1 *tum conversus Drusi animus*; 2, 31, 1 *converterat Cn. Pompei persona totum in se terrarum orbem*; 2, 112, 5 *conversae cohortes sunt*; 2, 112, 7 *in praecepit conversus patris*. Jednoduché *vertere*, nehledíme-li arci k předložce *versus* 1, 15, 3 *in Palatium versus theatrum facere instituit*, vyloučeno tu úplně. Odtud zároveň vysvitá, co souditi máme o návrhu Cornelissenově k 2, 109, 3 *tamquam in omnes* <se> *semper versurus* (rkp. *in omnes semper venturus*), jemuž původce předesílá slova 'Velleius schreef ongetwijfeld'. Také Val. Max. téměř všude volí *convertere* místo *vertere*.

2, 112, 5: *apud signa quoque legionum trepidatum. sed Romani virtus militis plus eo tempore vindicavit gloriac quam ducibus reliquit*.

Rukopis měl sice *vindicatum*, avšak o pravosti čtení *vindicavit*, jehož původcem jest Puteanus, nelze pochybovati; neb protiva *reliquit* žádá tvaru toho. Ovšem chyba nevznikla tím, že by byl písař neporozuměl jakémusi zkratku *vindicavit*, jež Kritz stanoví, ale povstala patrně přizpůsobením slova toho předchozímu *trepidatum*. Neznalost mluvy Vellejovy projevuje čtení vydání Zweibrückenského *vindicatum* <iit>. Neboť nikdy neužil V. supina prvního, všude, kde příležitost k němu byla, k jiným obrátům se utíkaje, na př. 2, 45, 4 *mitteretur in insulam Cyprum ad spoliandum regno Ptolemaeum*; 2, 123, 1 *quem — reliqua belli patratum misisset*. Ba ani inf. fut. pass. (na př. *bellatum iri*), kde supinum to obsaženo, nikde nepřipouští, v kteréžto druhé věci stejně s ním Tacitus až na jeden (ann. 11, 27) neb, připustíme-li Madvigovo čtení ann. 14, 20 *auctum iri* (rkp. má *augurii*), na dva případy si vede.

2, 114, 4: *Batonemque et Pinnetem, excelsissimos duces, captum* <alterum>, *alterum a se deditum iustis voluminibus ordine narrabimus, ut spero*.

Ukázal jsem již svrchu (str. 75) v poznamenání k 2, 110, 1, že postavení *captum* <alterum>, *alterum a se deditum* jest nevellejovské a že dlužno opravit <alterum> *captum*, *alterum a se deditum*. To jest důležité i pro slova *a se*, jež někteří za vadna pokládali a odtud druhé *alterum* vytvořiti se snažili, jako Ruhnken, jehož následuje horlivě Kritz, aneb nejnověji Cornelissen, jenž píše *captum alterum, a<lterum> se dedentem*.

Také s těmi nesouhlasím, již *a se* za interpolováno mají, jako Heinsius. Neboť i z Kassia Diona zřejmo, že jeden z vůdců jmenovaných, totiž Bato, přešel z vůle své v moc Římanů — srvn. 56, 16, 1 *ὁ Βάτων Σκενὰν τὸν νῆον πρὸς Τιβέριον πέμψας, παραδῶσειν οἱ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας ἐπέσχετο, ἂν τῆς ἀδείας τύχη. Καὶ μετὰ τοῦτο πίστιν λαβὼν νυκτός τε ἐς τὸ στρατοπέδον αὐτοῦ ἐσῆλθε* —, kdežto druhý, Pinnetes, byl od oněch jat, zrazen byv od druhého Batona, jak týž Dio vykládá; srvn. 55, 34, 4 *ταῦτα μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπράχθη, ἐν δὲ τούτῳ ὁ Βάτων ὁ Βρεῦκος, ὁ τὸν τε Πίννην προδοὺς καὶ μισθὸν τοῦτον τῇ ἀρχῇ τῶν Βρεῦκων λαβὼν, ἑάλω τε ἐπὶ τοῦ ἑτέρου Βάτωνος καὶ διεφθάρη*. Tedy věcně nelze ničeho namítati proti *a se*. Ani formálně není toto špatné, i nepochopí-

telna jest mi námitka Kritzova, že by bylo *a se deditum* 'aperte falsum aut potius barbarum'. Jestli přidáno *a se* k *deditum*, aby bylo jasno, že Bato sám se vzdal a nepříteli vydal, ne pak jinými Římanům vydán byl. Táže-li se Heinsius 'cur non *se dedentem*', odpovídám, aby byla shoda s *captum*. Ostatně pozoruhodno, že i jinde Vellejus pro větší jasnost *a se* k part. perf. pass. klade, tak 1, 13, 2 *uterque imperator devictae a se gentis nomine honoratus*; 2, 9, 6 *Pomponium — novitate inventi a se operis commendabilem*; 2, 100, 4 *ipse sceleris a se commissi ultor fuit*. Proto zasluhuji chvály Haase a Halm, že vrátili se k čtení rukopisnému a nenásledovali příkladu Kritzova.

Tím i druhé návrhy, jež jiný výraz za *a se* obsahovaly, v nívěč se rozplývají, na př. Cludiův *alterum sponte deditum*. Zpomínám tohoto návrhu, abych upozornil, že *sponte* vůbec nemá místa u Velleja. Neboť tento hradí je jinými slovy, zejména výrazy *voluntas*, *voluntarius*, *volens*; srvn. 2, 62, 3 *pecunias — a volentibus acceperant*; 2, 69, 3 *Vatinioque — volentis legiones extorsit*; 2, 74, 4 *in Perusinos — voluntate sacvitum ducis*; 2, 87, 3 *voluntaria morte obierunt*; 2, 100, 5 *Scribonia voluntaria exilii permansit comes*; 2, 102, 1 *fortuita an voluntaria fuerit ignoro*; 2, 108, 2 *et ex voluntate parentium constantem — occupavit principatum*. Toho nevěděl nejen Cludius, nýbrž i jiní kritikové, také Halm, jenž 2, 24, 1 hotov by byl čísti *sponte* (rkp. *fonte*, Puteanus *forti*) *Mithridatem pepulerat proelio*.

2, 116, 2: *quem honorem ante paucos annos Passienus et Cossus, viri quamquam diversis virtutibus celebres, in Africa meruerant*.

Místo to opravující nedali kritikové náležité znalosti mluvy Vellejovské na jevo. Za *quibusdam*, jež rukopis měl, psal Halm *quamquam*. Ale tato částice concessivná není tu již proto pravděpodobná, že jí, podobně jako *etiamsi* a *etsi*, V. ve zkrácených větách nikde neklade.*) Také Bothovo *viri quamvis diversis virtutibus celebres* jeví se pokusem pochybeným. Neboť *quamvis* není Vellejovské, ale *quamlibet*: 2, 3, 4 *sed quamlibet in tenuem recepta tramitem — viam faciunt*; 2, 41, 1 *et quamlibet festinantem in se morari cogit*. Nicméně schválil čtení Bothovo Kritz, přijav je v text s poznámkou: *non dubium est, quin Bothius hoc uno certe loco Vellei manum restituerit*. Jako Bothovi a Kritzovi, tak ušel zjev ten v mluvě Vellejově i Halmovi, jenž 2, 13, 3 pronáší i z jiné příčiny návrh nepěkný a nemožný (srvn. str. 40) *collegarum <quam> quamvis optime — cogitata*. Ostatně jako nesetkáváme se u Velleja s *quamvis*, tak neshledáváme u něho ani *quicvis*, nýbrž *quilibet*: 2, 32, 6 *tamen ratio quemlibet magnum auctorem faceret*; 2, 69, 3 *et Brutus cuilibet ducum praefereendus videretur*; 2, 72, 5 *quilibet dux erat idoneus*; 2, 92, 5 *quod ego factum cui-libet veterum consulum gloriae comparandum eror*; 2, 100, 5 *quasi cuiuslibet*

*) Také kritikové před Halmem v podobnou chybu při opravě textu Vellejova upadali. Tak neostýchal se navrhovati Heinsius 2, 7, 4 *rei tantae etsi parum ad notitiam pertinens interponatur*; Bothe 2, 47, 4 *exemplo inutili, etsi facto salutari*; Acidalius 2, 59, 1 *etiamsi proferant pauca dicenda sunt*; Oudendorp ibd. *etiamsi praenitente*; Orelli ibd. *etiamsi praevententi*. Horší bylo, psal-li Laurent 2, 80, 2 *inutilis licet alienae victoriae* a 2, 117, 1 *a me, licet occupato, ducis et causa et persona moram exigit*. Neboť nezná Vell. *licet* jako částice concessivné.

uxore violata. To budiž výstrahou vpravovati v slova Vellejova z domněnky *quivis*. Dřívější kritikové této zvláštnosti jeho nedbali, i psal na př. Froehlich 2, 13, 3 *quam quacvis optime*; Ruhnken 2, 49, 4 *condicionem cuiusvis accipendam*; Rhenanus 2, 114, 2 pomýšlel na *lectica eius publicata cuivis*.

Na u. m. jest *quibusdam* asi interpolováno. Něčeho za ně smysl nežádá a uvést lze z rukopisů příklady, kde neurčité zájmeno neb číslo od cizí ruky, snad za účelem výkladu, přidáno jest. Uvádím Cic. pro Sext. Rosc. 48, 140 *desinant aliquando dicere male [aliquem] locutum esse, si qui vere ac libere locutus sit* (ač nevzniklo-li tu *aliquem* mylným opakováním *aliquando*); Liv. 4, 9, 3 *ex certamine factionum ortum, quae fuerunt erantque [pluribus] populis — exitio*; Val. Max. 5, 10, ext. 3 *ita ne vivere [aliquem] quidem posse, qui non sit moriturus*; Tac. Agr. 38 *miscere invicem consilia [aliqua]*; hist. Aug. II. p. 176, 10 Pet.² *quasi fatale [quiddam] mihi sit*. Pravdě nepodoben jest nový návrh Cornelissenův *Passicus et Cossus, viri divinis quibusdam virtutibus celebres*; neboť *divinis* obsahuje zde chválu pro oba muže přílišnou. Ostatně *diversis* připouští dobrý výklad i dochází opory v místech: 1, 13, 3 *diversi imperatoribus mores, diversa fuerunt studia*; 2, 91, 2 *quippe L. Murena et Fannius Caepio diversis moribus (nam Murena sine hoc facinore potuit videri bonus, Caepio et ante hoc erat pessimus) cum inissent occidendi Caesaris consilia*; srvn. Sall. Cat. 53, 6 *memoria mea ingenti virtute diversis moribus fuerunt viri duo M. Cato et C. Caesar*.

Podobně nemožna jest Heinsiova domněnka 2, 44, 1, kterouž jako pozoruhodnou Halm pod textem uvádí, že by totiž náleželo *quamquam* za rukopisné *quoque* psáti: *potentiae societas, quae urbi orbique terrarum nec minus diverso quamquam tempore ipsis exitiabilis fuit*. I tu jest *quamquam* ve větě zkrácené položeno a tím u Velleja nemožno.

2, 117, 2: *Varus Quintilius industri magis quam nobili ortus familia, vir ingenio mitis, moribus quietus, ut corpore ita animo immobilior, otio magis castrorum quam bellicae adsuctus militiae*.

Komparativ *immobilior* vedle pozitivů *mitis* a *quietus* podivně se vyjímá. Že by byl ze šetrnosti ke Quintilioví Varovi mírnějšího komparativu V. užil, nepodobá se též, neboť v tom, co následuje, příkře o něm soudí. Závažné však jest, že nikde nemá V. absolutního komparativu adjektiv; též při adverbích není mu nakloněn, klada jej jen 2, 51, 3 a 2, 82, 2 *sacpius*, pak 2, 43, 2 *tardius*. Jsem proto velmi nedůvěřiv k *immobilior* na u. m. i myslím, že zdvojením prvních dvou písmen vedlejšího *otio* (t. j. z *immobilis* otio) v slově onom chyba vzešla, a že čísti dlužno *immobilis, otio*.

2, 124, 1: *cuius orbis ruinam tinueramus, cum ne commotum quidem sensimus, tantaque unius viri maiestas fuit, ut nec bonis * * neque contra malos opus armis foret*.

Místo to jest patrně v podání neúplné; neboť vypustiti *neque* a čísti toliko *nec bonis contra* jest nejen počínání násilné, nýbrž i nepřipustné proto, že nezná V. *nec* = *ne-quidem* (srvn. str. 19).

Co tu vypadlo a kde vynechání slov dlužno stanoviti, o tom jen domněnky mohou se pronésti. Já shledávám mezeru ne před *neque*, než po slově tom, a sice uznávám vypadnutí dativu *rei publicae* na základě 2, 47, 5 *proba-rentque cum civem occisum, quo nemo perniciosior rei publicae neque bonis ini-micior vixerat*; srvn. též 2, 95, 3 *censura Planci et Pauli acta inter discor-diam neque ipsis honori neque rei publicae usui fuerat*; 2, 93, 3 *feminam neque sibi neque rei publicae felicitis uteri*; 2, 27, 1 *ad summum discrimen et eum et rem publicam perduceret*; Val. Max. 1, 8, 10 *pestifero sibi nec rei pu-blicae utili consilio abrupserat*.

Pozornosti zasluhuje čtení Amerbachova opisu *ne bonis*. Neboť *nec bonis*, jež edit. princ. má, není v souhlase s dikcí Vellejovou. Vellejus říká obvyčejně *neque* — *neque*, řidčeji *neque* — *nec*, *nec* — *nec*, ale nikdy *nec* — *neque*. Věc ta nasvědčuje tomu, že i zde, podobně jako 1, 17, 2, opis Amerbachův podává svým *ne* čtení M a že v *nec* jest spatřovati změnu od Rhenana pocházející. Opravití náleželo *ut ne<que> bonis neque*.

Neméně důležitó jest druhé mé pozorování, že V. před vokaly a *h* pra-videlně klade *neque* a že tudý s Caesarem jednou cestou se běře, jenž dle analogie *ac* nikde nepřipustil *nec* před samohláskou. Jen ve třech případech má podání Vellejovo *nec* před vokalem: 2, 62, 3 *nec ullam — praebituros materiam*; 2, 71, 1 *nec aut Caesari quidquam — fuit lactius*; 2, 115, 5 *nec unquam* (M: *necumquod*) *consilia ducis*. I kdyby *nec* na místech těch původní bylo,*) co jsou tato tři místa proti 44 obsahujícím *neque* před vokalem neb *h*? Jak známo, netrpěl Caesar *nec* před vokalem ani ve složení slova, totiž v *necopinatus*, a vytvořil za to *inopinatus*. I v tom, zdá se, Vellejus ho následoval, neboť není asi náhodou, že 2, 79, 4 čteme u něho *ita inopinato <Pompeianae> classis adventu — accepta clades*.

Před konsonanty, vyjma arci *h*, užívá V. nejen *nec*, nýbrž i *neque*. Opět pozoruhodným zjevem jest, že před *qu* není u něho této volnosti; neboť jen *nec* jest v případě tom pravidlem: 1, 24, 4 *neque inlaturum se — dissimulavit, nec* (ač žádala souměrnost *neque*) *quod erat in manibus omisit*; 1, 13, 2 *nec quisquam — vindicavit*; 2, 3, 4 *nec quisquam — putat*; 2, 4, 3 *nec quisquam ullius gen-tis*; 2, 22, 5 *nec quidquam videretur turpe*; 2, 86, 2 *nec quisquam interemptus est*; 2, 95, 3 *nec quidquam obicere posset*; 2, 123, 2 *nec quidquam iam de fine — recusans*. Výjimku činí 1, 5, 1 *neque quemquam alium — reperimus*, ale zde mohlo *nec* vlivem slov bezprostředně předcházejících *neque ante illum — neque post illum — inventus est* v *neque* změněno býti. Ještě pochybnější jest druhé místo 2, 14, 3 *neque quisquam in cam despicere posset*, neboť celou

*) což se nezdá, neboť jest 2, 26, 1 *neque usquam inferior*; 2, 36, 4 *neque ullo — mino-rem*; 2, 37, 4 *neque ullius gentis virum*; 2, 41, 3 *neque umquam — exalcearetur*; 2, 86, 3 *neque aut vidisset*. Ale byť případy ony pravdivy byly, neopravňují nás k opravám textu *nec* před vokalem obsahujícím. A takové změny podání byly nejednou již navrženy, na př. Cludiem 1, 17, 1 *nec* (rkp. *et*) *inventi laudanda nomine*; 2, 41, 1 *sed nec ebrio* (rkp. *sed sobrio*) *neque iracundo*; Bondamem 2, 45, 3 *et utili, nec irrita*; Bothem 2, 119, 2 *nec ira nec venia* (rkp. *nunc ira nunc venia*); Rhenanem 2, 133, 2 *nec uterque* (rkp. *neuterque*), vesměs i jinak chybné.

větu tu za cizí přídavek již Boxhorn prohlásil a řada filologů, mezi nimi i Ruhnken a Kreyssig, po něm, a také právem. Neboť opakuje se jí prostě, co bezprostředně před ní důrazně vysloveno bylo slovy *ut liber a conspectu immunisque ab omnibus arbitris esset*. Dokázaným námi zvykem Vellejovým *nec* před *qu* klásti nabýváme nového svědectví pro správnost athetese Boxhornovy.

2, 125, 4: *Drusus — prisca antiquaque severitate usus ancipitia sibi maluit tenere quam exemplo perniciosa*.

Za *maluit tenere* měl rukopis pouze *timere*; nelze říci, že by změnou tou od Madviga pochodící vystiženo bylo čtení původní. Zevně blíží se ovšem *tenere* rukopisnému *timere* dosti, ale mluva Vellejova nenasvědčuje tomuto slovesu. U Velleja není příkladu pro *tenere* v metaforickém smyslu *přidržeti se čeho*, nehledíme-li k adjektivu *tenax*, *následovati co*, *rozhodnouti se proč*; významem tím se vyskytuje u něho několikrát *sequi*: 2, 49, 3 *prudens sequeretur — illa gloriosiora*; 2, 60, 2 *et cum periculo potius summa quam tuto humilia proposuit sequi*; 2, 72, 3 *cum magno sequentium consilia sua comitatu*; 2, 84, 2 *rex Amyntas meliora et utiliora secutus*; 2, 113, 2 *quae probanda essent, non quae utique probarentur sequens*. Výraz ten očekáváme i na u. m., zvláště hledíme-li k podobnému místu 2, 60, 2. Bezpochyby vypuštěno bylo kdys ve větě oné *maluit sequi* následkem *sibi* a nahrazeno od kohosi potom zachovaným *timere*. Nechtěl bych z tohoto *timere*, jak dříve jsem mínil, tvořiti *tem(pt)are*, neboť uznávám nyní, že *temptare* by zde bylo slabým výrazem.

2, 128, 1: *nam et illi antiqui, <qui> ante primum*) bellum Punicum ab hinc annos trecentos Ti. Coruncanium — ad principale extulere fastigium, — profecto hoc senserunt*.

Oprava místa toho ztěžena jest velice tím, že nemůžeme s jistotou říci, co v M za slova *antiqui qui ante primum bellum* obsaženo bylo; neboť edit. princ. vykazuje *antiqui ante primum bellum*, opis Amerbachův *primi ante bellum*. Orelli, jenž čtení opisu Amerbachova za znění rukopisu Murbašského pokládal, psal *nam et illi <prisci> primum ante bellum Punicum*, kterouž změnu Kreyssig přejal ve vydání své. Návrhu Kreyssigovu blíží se návrh Drechslerův z poslední doby (Zeitschr. f. d. österr. Gymn. 1888, 294) *nam et illi prisci, <qui> ante bellum Punicum*, ježto vpravuje jako Orelliův *prisci* v text Vellejův. Avšak oba návrhy ty jsou nepřipustny; neboť V. jen o věcech *priscus* užívá, nikdy o osobách: 1, 16, 3 *una priscam illam et veterem — comediam*; 2, 13, 2 *priscum restituere cuperet decus*; 2, 86, 2 *L. Arruntii prisca gravitate celeberrimi*; 2, 89, 4 *prisca illa et antiqua rei publicae forma revocata*; 2, 92, 2 *cum alia prisca severitate summaque constantia — gessisset*; 2, 116, 3 *vir — priscam gravitatem — temperans*; 2, 125, 4 *prisca antiquaque severitate usus*; 2, 127, 4 *hilaritatis priscae*. Kromě toho vadným jest Orelliův návrh, že *qui* vypouští po *prisci*, jež Frochlich sem právem vložil;

*) Slovo toto zajisté nedopatřením schází ve vydání Halmově.

neboť věta *qui — ad principale extulere fastigium* jest atributem k *illi* právě tak, jako několik vět relativních dále následujících, a výrokem k *illi* jest teprve perfektum *senserunt*. Posléze nepravděpodobno jest *primum ante bellum*; neboť není u V. příkladu anastrofy předložky *ante*. Spisovatel ten připouští anastrofu toliko při předložkách jednoslabičných a ani těch ne všech, nýbrž jen při některých, jež ablativ mají po sobě, při *in, cum, ex, de*: 1, 8, 2 *quo quidem in ludicro — victor exiit*; 2, 16, 4 *exercitus populi Romani multis in locis funderentur*; 2, 35, 1 *virtutem M. Catonis iam multis in rebus conspicuam*; 2, 43, 2 *quo quidem in cursu conspectis*; 2, 90, 3 *Hispanis Romanisne in armis plus esset roboris*; 2, 97, 3 *plurimo eius gentis variis in locis profuso sanguine*; 2, 104, 2 *id ab eo quibusdam in locis gestum*; 2, 110, 6 *numerus — ea in regione — cactus*; — 2, 13, 2 *maximo cum gemitu civitatis damnaverant*; 2, 18, 2 *ingenti cum pollicitatione praemiorum*; 2, 25, 1 *tanta cum quiete exercitum — perduxit*; 2, 54, 3 *ingenti cum difficultate itinerum*; 2, 71, 3 *de exitu eius magna cum libertate ominatus est*; 2, 88, 3 *nullaque cum perturbatione aut rerum aut hominum*; 2, 95, 2 *maiore cum periculo quam damno Romani exercitus, plurimo cum carum sanguine perdomuerunt*; 2, 98, 2 *plurimo cum carum excidio nunc acie — in — pacis redegit modum*; 2, 107, 3 *semel tantum modo magna cum clade hostium*; 2, 111, 4 *quanto cum temperamento*; 2, 115, 2 *magna cum clade*; 2, 120, 2 *maximae cum gloria — revertitur*; 2, 128, 3 *summo cum sudore*; 2, 129, 3 *quanto cum honore*; 2, 130, 2 *quanta cum quiete*; — 2, 97, 3 *magna ex parte*; 2, 109, 5 *diversis e partibus*; 2, 16, 3 *cuius de virtutibus*.) Naproti tomu ve shodě s mluvou Vellejovou jest čtení, jež Halm navrhl a v text přijal, *nam et illi antiqui, qui ante*; neboť *antiquus* o osobě Vellejus má 2, 49, 3 *vir antiquus*; srvn. též Val. Max. 6, 3, 1 *c quantum ergo odii adversus hostes libertatis insitum animis antiqui haberent, parietum ac tectorum — ruinis testabantur*. Než nejistým se stává návrh ten čtením A *nam et illi primi ante bellum*. Bylo-li by toto čtením M, pronesl jsem v List. fil. X (1883) 395 návrh *nam et illi qui ante primum bellum*. Čtení to by vyhovovalo smyslu též dobře; neboť *antiqui*

*) To jest jediné místo, kde se vyskytuje anastrofa *de*, i jediné, kde předložka položena po genetivě náležitě k substantivu na oně závislému. Možná, že nemáme tu postavení slov původního; tomu nasvědčují i místa 2, 59, 1 *de cuius origine — pauca dicenda sunt*; 2, 105, 1 *de cuius viri claro ingenio celebrique consulatu praediximus*; 2, 23, 2 *in huius locum successit Valerius Flaccus*; 2, 105, 3 *in cuius mediis finibus — hiberna — locaverat*; 2, 125, 5 (dle Madviga) *exercitumque <in iis cum M. Lepidus, de cuius> virtutibus — praediximus*. — Anastrofu předložky žádá Krause 2, 129, 2 v exklamaci *cum quanta gravitate — causam Drusi Libonis audivit!* Tento požadavek jest zcela oprávněn. Neboť Vellejus nikdy nepoložil *cum* před *quantus* a *tantus* při zastoupení abl. modi ve zvolání; srvn. 2, 111, 4 *quanto cum temperamento simul — res agi vidimus*; 2, 129, 3 *quanto cum honore — in transmarinas misit provincias*; 2, 130, 2 *quanta cum quiete — dilectus providet*; srvn. též 2, 25, 1 *tanta cum quiete exercitum — perduxit*. Možno též, že *cum* tu původně nebylo; srvn. 2, 130, 1 *quam magnifico animi temperamento — absumpta igni restituit* a p. Vyrožených pravidel týkajících se anastrofy předložek u V. mnozí kritikové si vědomi nejsouce, na opravy připadli chybně, jako Cludius 2, 3, 3 *bellaque non iustis <de> causis*; Huth 2, 42, 1 *quamque ob rem* (rkp. *quantopere*); Burmann 2, 92, 2 *alias prisca de veritate* (rkp. *alia prisca severitate*) a p.

není tu nezbytno, ježto v tom smyslu charakterisováno *illi* větou relativnou, jež následuje, *qui ante primum bellum Punicum abhinc annos trecentos Ti. Coruncanium — ad principale extulere fastigium*. Možná dost, že návrh můj vystihuje čtení původní. Ukazují k tomu, že čtení edit. princ. snadno vzniknouti mohlo anticipováním předložky *ante*, tedy z *nam et illi [ante] qui ante primum bellum Punicum*.

2, 129, 3: *quam illum ut honorate, sic secure continet*.

Nepokládám *sic*, jež za rukopisné *nec* dle Burmannova návrhu se tu píše, za dobrou opravu. Vellejus zajisté *ut — ita* užívá často, ale *ut — sic* nikdy; srvn. 1, 5, 3 *hoc enim ut hominum, ita saeculorum notatur differentia*; 1, 7, 1 *ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus*; 1, 17, 7 *et ut primo — accendimur, ita — studium cum spe senescit*; 2, 7, 7 *ut Ti. Gracchi antea corpus, ita Gaii mira crudelitate victorum — delectum est*; 2, 10, 2 *et ut clarissima, ita artata numero felicitas*; 2, 11, 3 *ut paulo ante Domitiae —, ita Cacciliae notanda claritudo est*; 2, 15, 2 *quorum ut fortuna atrox, ita causa fuit iustissima*; 2, 31, 4 *ut exemplo nocet, ita invidiam levat*; 2, 33, 3 *qui eos ut libentissime iniret, ita finiret aequo animo*; 2, 34, 3 *et ut vita clarus, ita ingenio maximus*; 2, 36, 3 *ut magna admiratio, ita censura difficilis est*; 2, 39, 3 *ut has armis, ita auctoritate Cappadociam — fecit stipendiariam*; 2, 59, 2 *ut non patricia, ita admodum speciosa — genitus familia*; 2, 79, 4 *ut — pugnatum prospere, ita inopinato <Pompeianae> classis adventu — accepta clades*; 2, 84, 2 *ut a Dolabella <ad Cassium, — ita ab Antonio transiit> ad Caesarem*; 2, 92, 4 *ut praeturae aedilitati, ita consulatum praeturae se iuncturum*; 2, 102, 2 *ut corpus minus habile, ita animum minus utilem rei publicae habere coepit*; 2, 117, 2 *ut corpore ita animo immobilior*; 2, 119, 1 *ut alii, ita nos conabimur exponere*; 2, 120, 3 *qui ut vivos ab eo vindicatos, ita iugulorum sub Varo occupata — patrimonio*; 2, 125, 4 *ut pleraque ignoravit Germanicus, ita Drusus — severitate usus*; podobně *quem ad modum — ita říká V.*, ne *quem ad modum — sic*: 1, 16, 2 *et quem ad modum clausa — congregantur, ita cuiusque clari operis capacia ingenia — semet ipsa ab aliis separaverunt*; 2, 11, 3 *quem ad modum urbium imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam*. Již z tohoto důvodu není *sic* na u. m. pravděpodobno. K tomu však přistupují ještě dva jiné. Vellejus vůbec není přítelem *sic*, neboť ho užívá jen třikrát, ve spojení pak s *ut* t. j. *sicut* též jen třikrát, totiž: 1, 10, 2 *sic cogitationem regiam — disiecit constantia*; 2, 35, 4 *sic impendentia ex ruinis incendiisque urbis et commutatione status publici pericula exposuit, ita consulis virtutem amplificavit, ut universus senatus in eius sententiam transiret* (zde užil V. *sic* pro různost, neb následuje *ita*; podobně řečeno pro rozmanitost v předchozích větách *tanta vi animi a eo ardore oris*); 2, 97, 4 *sic perdomuit eam, ut in formam — redigeret provinciae*; — 2, 1, 5 *negaverunt, sicut quondam Caudini fecerant*; 2, 4, 1 *sicut relictas postea est a Nicomede*; 2, 37, 5 *quae omnis, sicuti Pompeio moris erat, reducta in quaestoris potestatem*. Kromě toho neklade rád V. jednoslabičných slov před slova počínající se slabikou

podobnou slovu jednoslabičnému, jakož by v tomto případě bylo *sic secure*. Ani alliterací *sic secure* nelze čtení toho obhájit; i 1, 5, 3 byla k ní příležitost a přece ji V. odmítl, píše *ita saeculorum*. Vedeni jsme tedy k jiné opravě. Tu dává nám na ruku porušení rukopisné; zachované *nec* před *secure* jest zajisté velmi podobno slabice *sec* a mohlo z dittografie *sec secure* snadno vzejíti; srvn. 2, 44, 2 [*vir*] *viribus teneat Caesaris*; 2, 49, 4 *legione [ne] titulum*; 2, 73, 1 *rudis [is] sermone*; 2, 79, 4 *pacne [pene] a Pompeio oppressae sunt*; 2, 118, 4 [*et*] *etiam merito*. Je-li tomu tak, dlužno místo opravití vypuštěním *nec* a doplněním *ita* před *secure*, jehož usus spisovatelův žádá a jež po *honorate* snadno vypadlo, tedy psáti: *quam illum ut honorate, <ita> secure continet*; srvn. 1, 5, 3 *hoc enim ut hominum, ita saeculorum notatur differentia*. Zajímavým příkladem lásky auktorovy k *ita* jest 2, 20, 2 *itaque cum ita civitas Italiae data esset*, kde užitím *sic* kakofonie uniknouti mohl, a přece tak ne učinil. Rozhodně neprávem měli někteří *ita* zde za zkažené, jako Heinsius a Herel, z nichž prvý *cum sic civitas*, druhý (Krit. Beobacht. üb. Vell. str. 10) *cum ea lege civitas* chtěl psáti. Ostatně srvn. 2, 35, 3 *hic tribunus pl. designatus et adhuc admodum adulescens*; ibd. *eo ardore oris orationem — suspectam fecit*; 2, 15, 2 *per eos in id — pervenissent fastigium, per* (chybně Gelenius *propter*, srvn. str. 74) *quod — fastidire possent*; 2, 21, 1 *cuius praeclara opera — praecipue circa Picenum agrum, ut praescriptimus, usa erat res publica*.

Z toho, co jsme pověděli svrchu o užívání *sic* u Velleja, vysvitá s dostatek, že opatrnosti třeba při uvádění jeho v text auktora tohoto z domněnky. Pokusů takových stalo se již několik; tak navrhoval Huth (*Quaestiones criticae* p. 10) 1, 6, 4 *vir generis regii, sicut* (rkp. *fuit*) *severissimarum iustissimarumque legum auctor et disciplinae convenientissimae fuit* (rkp. *vir*), Bernays 2, 59, 1 *de cuius origine etiam sic praecipiti pauca dicenda sunt*; Friebe 2, 131, 1 *voto finiendum volumen. sic* (rkp. *sit*) *Iuppiter*, ale nedošli souhlasu. Správně učinil Halm, že 2, 86, 2 *sic* odstranil. Čte tam: *ex qua lenitate ducis colligi potuit, quem aut initio triumviratus sui aut in campis Philippiis, si ci licuisset, victoriae suae facturum fuerit modum*. Rukopis měl *sic*, jak i v A jest, v ed. pr. psáno *<si> sic*, což někteří schválili, mezi nimi Kritz. Ale čtení to není pravděpodobno. Vellejus vůbec pohrdá *sic*, jak jsme viděli, zde však tím spíše by byl volil *ita*, ježto v *si sic* jest jednoslabičné slovo před slovem položeno počínajícím se oběma hláskami slova jednoslabičného, čemuž auktor ten očividně se vyhýbá, jak nahoře (str. 40) vyloženo. Než adverbia *sic* neb *ita* není ve větě vůbec potřebí. Proto vytvořil Halm ze *sic* slova *si ci*, což jest dobré, než přece *ci* není tu jisto, neboť bez toho dativu může se věta obejít. Možná, že Burerův návrh *si licuisset* dostihuje pravdy. Pak by rukopisné *sic* bylo písarským rozšířením *si* o jedno písmě, čehož příklady častý jsou v rukopisech; velmi často jest na př. *ne* v *nec*, *hae* v *haec*, *ni* v *nil*, *a* v *ad*, *e* v *et*, *ve* v *vel* rozšířeno. Srvn. W. Heraeus, *Quaestiones criticae . . . Livianae* str. 7.

2, 127, 1 *quibus novitas familiae haut obstitit, quominus ad multiplicis consulatus — et complura exherentur sacerdotia*.

Čtení *haut obstitit* není zcela jisto. První vydání Basilejské a okraj opisu Amerbachova má je sice, avšak opis Amerbachův sám vykazuje *aut stitit*, což asi též v rkp. bylo; neboť nejví nikterak čtení to proti prvému jakýsi pokus opravy. Je-li tomu tak a je-li dlužno *aut stitit* pokládati za znění rkp. Murbašského, nelze odtud jen prostě vytvořiti ono *haut obstitit*. Vellejus totiž užívá sice negativního *haud*, ale jen před adjektivy a adverbii, nikdy před slovesy: 1, 14, 1 *haud intempestive subtexturi videmur*; 2, 3, 4 *quod haud mirum est*; 2, 21, 6 *haud incruentis — certaminibus*; 2, 24, 3 *haud plura quam triginta armatorum*; 2, 33, 4 *haud infacete — vocare adsueverat*; 2, 38, 1 *haud absurdum videtur*; 2, 68, 2 *in agris haud occulte bellicum tumultum movens*; 2, 77, 1 *qui haud absurde — dixit*; 2, 82, 3 *de quibus haud minus pars quarta — militum desiderata*; 2, 83, 3 *haud absurde Coponius — inquit*; 2, 95, 1 *Caesar haud mediocris belli mole experiri statuit*; 2, 101, 3 *haud iniucunda tot rerum — recordatione perfruo*; 2, 109, 4 *initium — haud multo plus — abesset*; 2, 118, 2 *haud imprudenter speculatus*.*) Dle toho čekali bychom na m. u. *quibus novitas familiae non obstitit*, zvláště když tím vzniká oblíbená u tohoto spisovatele alliterace, totiž *novitas — non obstitit*; srvn. nahoře (str. 45) výklad k 2, 33, 1. Uznáme-li čtení to za pravé, dlužno pak stanoviti vypadnutí negace *non* — ta schází i 1, 16, 3 *aequalesque eius <non> actatis*; 2, 89, 5 *impetrare <non> potuit*; 2, 107, 2 *numen absentium <non> colat* (tak Madvig) — a porušení *obstitit* v *adstitit* (srvn. rkpp. Sall. Jug. 14, 15; Liv. 30, 41, 3; Curt. 8, 10, 24) a *aut stitit*.

Z domněnky klade Ruhnken *haud* k slovesu 2, 45, 5 *integritatem <haud> laudari nefas est*, ale doplnění to jest zbytečno, ježto též bez negace věta smysl dobrý má, jak učí i Tacitovo místo Agr. 9 *integritatem atque abstinentiam in tanto viro referre iniuria virtutum fucrit*, kde Vellejovo místo asi napodobeno. Rovněž lichým výmyslem jest 2, 88, 2 Schefferův návrh *ne munera <haud> consequi potuit*.

Z toho, co nahoře řečeno, vysvítá, že nenacházíme *haud* u Velleja před *quisquam* a *ullus*,**) před nimiž je tak často Livius kladl, dále připomínám, že ani *haud ita* u něho se nevyskytá a že tudy 2, 28, 2 nedostihl pravdy týž Ruhnken čtením *haud <ita> in metu desiderasse*. Srvn. poznamenání Kritzovo k t. m., z něhož zjevno, jak málo byli si vědomi četní kritikové pravidel týkajících se užívání *haud* u Velleja. Také důrazné *haudquaquam* schází u Velleja, což přirozeno, ježto ani *nequaquam* u něho se nečte.

*) Podobně vede si i Val. Max.; srvn. 1, 7, 9 *haud fallaci — imagine speculatus est*; 1, 8, 2 *haud dubiam — acritatem*; 2, 4, 5 *haud procul apparere fumum*; 2, 6, 1 *haud parva luxuriae inritamenta*; 3, 3, ext. 6 *haud parva gloria — acquiritur*; 8, 1, abs. 6 *haud dubiae ruinae metum*; 8, 13, 4 *vivacitatis haud parvum exemplum*; 9, 1, ext. 1 *tormenti genus haud dignum passo*. Jen jednou jest *haud* před slovesem, totiž 4, 3, 14 *haud scio*.

**) Za to před oběma vyskytuje se *vix*: 1, 11, 6 *vix ullius gentis — hominem inveneris*; 2, 24, 4 *vix quidquam — clarius duxerim*; 2, 47, 1 *vix ulla non iustissimus triumphus emeritus*; 2, 56, 2 *vix quidquam gloriae eius adstruxit*; 2, 82, 3 *impedimentorum vix ulla superfuisset*; 2, 98, 3 *vix quemquam reperiri posse*.

EX IIS,
QUAE SUPRA EXPOSITA SUNT,
EXCERPTA.

i

1, 2, 1. usu Velleiano defenditur Bureri emendatio *rixam ciens* et refellitur Rhenani lectio *rixam inciens*. quater non amplius adhibuit V. *inicare*, nusquam cum acc. substantivi abstr. — nec verius est inventum Cornelisseni *rixam incipiens*, cum nisi cum inf. non iungat V. *incipere* et *coepisse*; habet cum acc. bis *inchoare*.

1, 3, 2. admodum dubia existit Orellii opinio *disserunt* pro *dixerunt* scribentis ea re, quod V. abstinet verbo, quod est *disserere*. itaque praestat Cludii *dicunt*, etiamsi sententia *quod si quis a Thessalo Herculis filio eos appellatos Thessalos dicet* excipit. nam V. in verbis exiguo intervallo repetitis non offendit. nec tamen Cludii correctio fide magnopere est digna. quippe *dixerunt* ex *vixerunt* dittographia ortum esse potest ac deesse verbum, quod desideratur, velut *referunt*. animadvertendum illud etiam, *sub eorum* non extra suspicionem positum esse. nam contra consuetudinem Vellei mutatur ibi praepositio nec causa iusta conspicitur, cur sic fiat. itaque substantivum omissum videtur, quod, cum non reciperet praepositionem *ex*, instructum erat illo *sub*. suppleri autem commodissime potest post *vixerunt* i. e. illo loco, quo lacunam priorem subesse posse diximus. ratione sermonis Velleiani habita repleverim verba sic: *sed omnia sub eorum, qui illo tempore vixerunt [dixerunt], <nomini- bus referunt>*.

1, 5, 2. *ipse*, quod Halmius scripsit, non est sententiae necessarium. quare *ille*, quod M habuit, delendum iudico utpote ex *illum*, quod paulo ante praecedat, repetitum. aliquot exempla huius erroris ex M adferuntur.

etiam 2, 62, 5 Halmius *ipse* inseruit praeter necessitatem. *Cacsari* propter *dissimulando* scribi potuit a librario.

1, 9, 1. *fuert* non est dictum ex usu scriptoris. in singularibus enuntiatis consecutivis aut imperfectum aut perfectum adhibet V. nullo rei gestae discrimine, si suspensa sunt illa ex verbo temporis historici. at si plures id genus sese excipiunt sententiae, uno loco 2, 99, 4 excepto imperfectum ibi ponit ille, numquam im perfectum et perfectum. quapropter *fuit* non in *fuert* l. l. mutandum est, sed in *foret*, id quod iam Acidalius suaserat. — neque 2, 87, 1 *redemerit* pro *redimeret* in enuntiato consecutivo scribere mavult recte Halmius.

1, 9, 4. in simplici *linquens* est cur apud V. haereas; nam semper hic habet alibi copulatum *relinquere*, neque ante Curtium in historicorum oratione usitatum est *linquere*. itaque ut rescribatur *ille <re>linquens* moneo. nec desunt exempla praepositionum in M demptarum.

1, 9, 6. haud ambigo, quin *obniterentur* depravatum sit. Velleius ne *nitor* quidem et *adnitor* vel *conitor* cum inf. conectere ausus est, nedum scripserit *impedire obniterentur* sensu *impedire enixe studerent*. sermone eius poscitur *impedire conarentur* idque h. l. olim fuisse, quamquam longius discedit a tradita scriptura, mihi persuadeo. adferuntur loci, quibus violentiora remedia ad sananda huius scriptoris vitia adhiberi necesse erat.

1, 10, 1. lacuna subesse videtur post *desistere* et verba sic explenda esse: *qui iuberet incepto desistere. <is ut eo pervenit> mandataque exposuit [ut], regem deliberaturum . . .*; cf. Val. Max. 6, 4, ext. 3.

1, 11, 4. *impetrasse a Lysippo* — *auctore* non est attrectandum. Arriani 1, 16, 4 *καλεσάμενος* nihil valet ad Vellei verba mutanda; nam hic aliter atque Arrianus rem narrare potuerat. accedit quod V. saepius verbo *impetrandi* usus est, *imperandi* vero nisi 2, 79, 1 numquam; pro *imperare ut* ponit ille *iubere* cum acc. et inf.

1, 12, 7. locus mihi nunc videtur lacuna laborare; deesse puto subiectum post *neque ante*, significans hominem alterius inimicum. inde suppleo: *et ne in victis quidem deponitur neque ante <aemulus> invisus esse desinit quam esse desiit*. Velleius dicit *securam speravit fore*, non ex consuetudine sua *futuram*, ut ingratum evitet homoeoteleuton (*securam* — *futuram*). eadem de causa 2, 6, 5 scripsit *repensurum* pro adueto sibi *repensaturum*; nam antecedit *se daturum*. his moveor, ut de lectione 2, 115, 3 *voluntate senatus <donatus> est* dubitem. mollitur cacophonia supplemento Herelii, quod idem praefert sermone Velleianum, *voluntate senatus <honoratus> est*.

1, 13, 4. male consuluit loco Heinsius, cui Ruhnkenius adstipulatus est, scribendo *esse reddituros*. ferenda esset opinio delentis *cos*; nam hoc potest apud V. subaudiri, at vitiosum est apud eundem *esse reddituros*. Velleius nusquam addidit *esse* infinitivo fut. act., qua in re congruit fere cum Val. Max. suo aequali. locus Velleianus integer existimandus est.

1, 14, 1. in singulari *nomine* oppositis praesertim pluralibus *causae et auctores* summe offendo; accedit quod M non habuit *ex ipsarum* — *nomine*, sed *et ipsarum* — *nomina*. itaque probo Bothii sententiam *nominibus* commendantis et emendo *ex ipsarum* — *nominibus*.

1, 14, 5. Velleius forma *tunc* utitur sensu *eo tempore* ac semper ante vocales. cum l. l. poscatur illud vi *post id tempus* et collocatum sit ante consonantem, adducor ut credam Velleium ipsum dedisse *tum*.

1, 15, 3. non credo Salmasii lectione *in eo moliendo* manum Vellei restitutam esse. cum praecedat *theatrum facere*, abundant haec verba, et aptius dicatur *cui molienti*. quocirca assentior Grutero *in demoliendo* tollenti. adscripsisse videtur hoc quispiam, ut admoneret, qua in re severitas illa civitatis apparuisset.

1, 16, 2. scribendum, ut N. Heinsio placuit, *separata <ab> alienis*; nam verbis, quae cum *dis* et *se* copulata sunt, non iungit V. ablativum solum.

1, 17, 2. *nec* = *ne* — *quidem* non est Velleianum. legendum *ut ne poetarum <quidem>*, cui scripturae A favet; nam *ne* exhibet, non *nec*.

item *et* = *etiam* admodum rarum est apud hunc scriptorem. aliquot loci, quibus apud Halmium sic extat, in dubiis habendi sunt, velut 1, 18, 1; 1, 18, 3; 2, 90, 1; 2, 114, 2. iis sublatis reliqui sunt sex, ex quibus tres habent *et* (= *etiam*) positum ante pronomen. itaque sine gravi causa *et* = *etiam* ex coniectura orationi Velleianae non est invehendum; critici non nihil hac in re peccaverunt.

denique adnotandum non *etsi*, sed *etiamsi* Velleio usitatus esse. tantummodo 2, 45, 1 extat *etsi*. at multis locis viri docti Velleio hoc quoque obtrudere conati sunt.

1, 17, 5. lectionem tueor *huius ergo recedentis in <idem> sacculum*; cf. c. 16, 2 *eminentissima cuiusque professionis ingenia — in idem artati temporis congruere spatium*. adferuntur exempla *que* in M interpolati. — praeterea l. l. poscit usus Velleianus ut scribatur *causas cum saepe requiram*, nam *cum* nusquam iungit V. cum ind. praes.; hoc loco coniunctivus etiam sententiarum nexu commendatur.

1, 18, 2. praefereendam existimo verborum consecutionem, quae est in P, *neque ego hoc*. nam V. *ego* aut in principio sententiae ponere solet aut conjunctioni vel pronomini relativo adplicare.

2, 1, 5. interpolatori deberi *quippe non recusando* mihi persuadeo. quidquid pro iis repositum est, vel turbat loci concinnitatem vel adversatur sermonis Velleiani legibus. animadvertendum Velleium *noxæ* = *poena* non adhibuisse neque *verecundia* cum genetivo posuisse.

2, 2, 5. item h. l. addita esse *omnibus factum concupiscentibus* — sic A — concedendum erit. nihil eorum, quae hinc effecta sunt, ad sententiam necessarium est.

2, 4, 4. *cum* pravo loco est positum. aut tollendum videtur — attende A habere *cum* — aut post *interrogante* collocandum.

2, 5, 1. *vi* non est spurium; posuit hoc V. chiasmi causa, qua figura non mediocriter delectatur. notandum interiora chiasmi membra aut per *que* apud illum coniungi, aut particula copulativa vel adversativa prorsus carere. itaque 2, 16, 4 *legerant appellarentque* (vel potius *appellave<ra>ntque*) *Italicam* vera lectio est existimanda. nec teneri amplius potest 2, 6, 4 scriptura *triumvirum nomine, re autem socium*, cui aliae quoque res adversantur.

2, 5, 2. turbata videtur verborum consecutio; usu Velleiano flagitatur *urbem nomine Contrebiæ*. saepe in M genuinus verborum ordo mutatus fuerat.

2, 6, 2. *usque Alpīs* scripsisse Velleium minime credo; nam sic nusquam ille locutus est. ex usu eius erat *usque <ad> Alpīs*. item ante V. *usque* = *usque ad* non legitur, de qua re cf. Woelfflinum, Arch. IV 52.

2, 6, 4. apud V. *res* nusquam valet *res ipsa, res vera*, qua ex causa audax apparet emendatio *nomine, re autem socium*. accedit quod lectione ea laeditur lex illa chiasmi. mihi verba *triumvirum nominaverat cum* glossam sapere admodum videntur.

2, 6, 5. probo sententiam Heinsii *cuius* delentis; nam molestus est hic genetivus. tum haud dubie *gladio se <ipse> transfixit* scribendum; cf. exempla a me allata.

2, 7, 3. perperam *ipsius* Halm in *istius* mutavit; nam V. pronomine *iste* abstinet. quod cum non animadvertissent critici, aliquot locis *iste* orationi Velleianae inferre conati sunt. itaque praefero lectionem *memoria illius saevitiae*.

Refl. pron. augetur per *met* in *semet* ap. V., numquam in *sibimet*, unde confirmatur Lipsii correctio 2, 60, 2. item *sese* sprevit Velleius, qua ex causa non probanda Halmii Pluygersiique correctio 2, 21, 2 *potentiae, sese exercitumque deflecteret*, Sprengeri 2, 117, 3 *concepit sese*.

quisque, uno loco excepto 1, 16, 1, ubi pluralis necessarius fuit, in singulari habet V. solo; etiam hanc legem eius neglexerunt critici.

quicumque non extat apud hunc scriptorem in nominativo vi substantivi adhibitum, nec *quodcumque* in nom. et acc.; ponitur sic *quisquis* et *quidquid*. eo non est de veritate lectionis 2, 62, 2 *quicumque se iis exercitus tradidissent* dubitandum.

2, 9, 2. in *proprie eloquentiae nomine* valde offendo. redundat *proprie* nec usitatum est Velleio; pro *eloquentiae nomine* et aequabilitate poscitur *eloquentia* et usu Velleiano; nam *aliqua re celebrem esse* dicit V., non *nomine alicuius rei*. itaque suspicor *iuris scientia quam [propriae] eloquentia [nomine] celebrior fuit* legendum hoc loco esse. glossam *propria nomina*, qua designabantur oratores Romani qui paulo ante commemorantur, in ordinem verborum receptam existimo eaque ratione labem evenisse.

2, 11, 2. *meritum ex virtute* non est Velleianum, sed *meritum virtute*. legendum sane *et meritum [et] virtute [que] cognomen Numidici inditum*. dativus *ei* subaudiri potest; cf. 1, 9, 4; 2, 37, 5.

2, 11, 3. pro *aut triumpharunt* emendandum *et triumpharunt* propter illud quod adicitur *amplius duodecies*.

2, 12, 4. forma *Teutonum* mihi dubia est. apud V. desideratur *Teutonorum*, id quod iam Bothius suaserat. nisi in *sestertium* et *fabrum* (*praefectus fabrum*) non habet V. breviorum illam terminationem gen. pl.

2, 12, 6. *consul* recte delevisse Acidaliu puto; nam *consulatu consul aliquid facio* Velleio tribui non potest.

2, 16, 4. formae longiores *-averam* frequentiores multo sunt ap. V. quam breviores *-aram*. itaque 2, 16, 4 *appellave<ra>nt* praetulerim.

2, 16, 4 *rem publicam* ex consuetudine Vellei est, non *rem populi Romani*. — 2, 89, 2 Bothio assentior *populoque Romano* tollenti.

2, 17, 2. *petendi consulatus* scribendum esse ex usu Velleiano colligi potest.

2, 21, 3. *sociisque*, quod in M fuit, interpolatum duco nec accedo Lipsio *oculisque* scribenti; nam hoc dure cum *moenibus* coniungitur. addidit quispiam *sociis*, cum substantivum ad *pugnantibus spectantibusque* desideraret. ea ex causa saepius substantiva a librariis inseruntur.

2, 22, 5. pro *noceus* expectes *noxius* apud V. — videndum, ne *innocens* glossae debeat neu post *fieret* exciderit *reus*.

2, 23, 3. neque *deinde post* legitur alibi ap. V. neque *post* = *postea*. itaque vereor, ne *post* spurium sit.

2, 23, 6. *parentem ad omnia* nullo loco defendi potest Velleiano. aut cum Acidalio scribendum arbitror *parentem in omnia* aut emendandum *parentem per omnia*. haec lectio allitteratione, cuius usus late patet apud hunc scriptorem, non nihil adiuvatur.

2, 24, 2. pro explorato habeo genuinam scripturam esse *superandum*; itemque 2, 80, 2 *interpretaretur auderetque* rescribendum esse recte Ruhnkenius censuit. nam primarias scribendi leges Velleium non servasse minime est probabile, cum in levibus et parvis rebus certa praecepta eum diligenter et anxie secutum esse evinci possit.

2, 25, 1. non habet V. *res* = *res familiaris*, qua propter non recte lacuna suppleta. ex usu Velleiano legerim: *quibus et pessima* <*res familiaris*> *et immodica cupiditas erat*. pro *re* 2, 68, 1 *pecunia* addendum.

2, 25, 3. cur *iustissimo* spernatur, non est causae satis. usitatissimus est hic superlativus Velleio, contra *aequissimus* non legitur apud eum. interpretandum autem *iustissimo lenior* sensu *lenior quam iustissimum*. — ac ex ac *victor* repetitum.

2, 25, 4. uno dubio loco excepto non utitur V. *namque*, nec dicit *ascendere aliquid*, sed *in aliquid*. inde vitiosa est Halmii lectio; scribendum iudico: *post victoriam* <*partam pugna,*> *qua ad montem Tifata — concurrerat*.

2, 26, 3. Hauptii lectionem falsam esse mihi persuadeo, si quidem non consentit cum Vellei oratione. emendo: *nunc virtute eminente vitia latent*. hoc et sententiae adcommodatam est et consuetudini convenit scriptoris.

2, 27, 6. pro spurio duco *praetor*. interpolator substantivum videtur addidisse, ut haberet *partium*, unde penderet. adferuntur exempla eius modi interpolationum.

2, 28, 2. *metus* ap. V. intellegi non potest sensu *metus belli*, qua re locus pro sanato non est habendus. emendo *ut in metu desiderasse, ita nullo eo timuisse*. certa tenetur in *potestatem* interpolatio; nam hoc neque est necessarium et turbat adfectatam loci concinnitatem. denique *erat* post *intermissa* et *fuit* post *excesserat* supplere minime dubitem.

2, 28, 2. *olim* inutile est et ignotum Velleio; nam is pro eo habet *aliquando* et *quondam*. emendandum haud dubie *ad — rem publicam usi erant*. tum ordo verborum *imperio quo* ob usum Velleianum invertendus et scribendum *quo imperio*. postremo eadem ex causa praepositionem *a* ante *maximis* excidisse statuendum.

2, 29, 2. aequabilitatis causa scribendum existimo *forma excellens, non ea, qua flos commendatur actatis, sed ea, <qua> dignitas constantiae, quae . . .*; cum vitaverit V. ablativum qualit., non probro quod scribitur *ea dignitate constantiaque*.

2, 30, 4. *sine re reliquerat* ferri non potest. V. non ponit, si quaedam exceperis, verba monosyllaba ante vocabula, quae a syllaba horum ducunt originem. editores non nihil erraverunt hac in re ap. Vell.

2, 31, 2. *se* tollendum iudico utpote ex glossa illius *quo* ortum. *scito*, utcumque explicas, non recte h. l. habet.

2, 33, 1. *pecuniae pellebatur cupidine* quin integrum sit, non dubito. propter allitterationem *pecuniae pellebatur* dixit V. *pellebatur* pro *vincebatur*. late patet usus huius figurae apud eum neque a criticis haec res negligenda est, si quidem haud raro ille allitterationis gratia ab usitata loquendi ratione abiit. adferuntur exempla eius rei. inde efficitur non sine gravi causa mutandam esse scripturam apud hunc scriptorem iis locis, ubi allitteratio, praesertim fortis, subest.

2, 33, 3. *animo* pro interpolato habeo, non pro corrupto. scribunt *omnino*, sed hoc non poscitur sententia nec usitatum scriptori. critici compluribus locis illud adverbium Velleio invehere conati sunt.

2, 33, 3. pro *ut qui* Lipsius et Madvigius scribunt *et qui*, quod probandum videtur. Vell. non addit relativo *ut*, *utpote*, *quippe*; tum vitat *ut* parvo spatio repetitum.

2, 35, 1. emendatio Madvigii *in altissimo culmine locavit* veri similis non est. nusquam usurpat V. substantivum *culmen*, saepe tamen habet, quod idem valet, *fastigium*. tum non dixisset ille *in altissimo culmine locavit*, sed *in altissimum culmen exivit* (*extulit*). itaque lacuna aegrum esse locum existimem suppleamque: *virtutem — in altissimum* *<clatam fastigium in>luminavit*.

2, 39, 1. *plane* non recte scripsit Burmannus pro *pacne*. nam alienum est hoc adverbium a Velleio, non magis quam *planus*, *explanare*, *planities*. codicis *pacne* mera est interpolatio. recurrit ea 2, 88, 2, ubi *benc* infeliciter temptatum.

2, 40, 1. supplendum *gloriae laborisne maioris* *<fuerit>* *incertum est*; cf. 2, 102, 1.

2, 41, 1 abhorret V. ab usu adiectivi *studiosus* et verbi quod est *studere*, quamquam saepius utitur substantivo *studium*. itaque Halmii correctio non est probanda. recte iam Acidalius vitium sustulit scribendo *familia et quod inter omnis constat, antiquissima, ab Anchise*...

2, 43, 4. ex usu V. erat *mira virtute*. fortasse ex dittographia *miravi virtute* codicis scriptura provenit.

2, 45, 1. consuetudine V. poscitur, ut scribatur *legem — tulit, <ut> — interdiceretur*. in aliis quoque enuntiatis imperativis raro ille supprimit *ut*.

2, 45, 3. hoc uno loco extat *verum* particula ap. V., expectes pro ea *sed*. corrigitur enim per eam, quod in proximo dictum est. quis praestat Velleium ipsum dedisse h. l. *verum*? nam in sequentibus non habuit M *ut coepit*, sed *et cupit*. videndum, ne legendum sit *scra Cn. Pompei cura* [*verunt*], *set <ut> coepit, intenta*. etiam allitteratione (*scra — sed*) haec lectio iuvatur.

2, 46, 4. inverso ordine *funderet ac fugaret* Velleium scripsisse probabile est.

2, 51, 3. *ex cive natus* repugnat sermoni scriptoris; poscitur ablativus solus. locum emendo sublata dittographia (*Hispaniae aniae*): *quibus non <Romanus in> Hispania natus, sed Hispanus in triumphum — adsurget*.

2, 55, 2. ex usu Velleiano *Africi belli* scribendum iudico.

2, 55, 2. eadem ex causa haereo in ordine verborum *ex toto orbe terrarum*. legendum haud dubie *ex toto terrarum orbe*; eadem Val. Maximi consuetudo. constanter dicit V. *Romanum nomen, Romanum imperium* et excepto

loco dubio (2, 18, 4) *Romanus exercitus*; at contra scribit ille *civis Romanus, eques Romanus, populus Romanus, urbs Romana*. semper habet idem *bellum civile* et *bellum Punicum*, si exceperis 2, 38, 2, ubi ordinem invertendum esse iure suspiceris; nam in eadem § sequitur *inter primum — bellum Punicum*.

2, 59, 1. *per se* non est h. l. Velleianum. Heinsii probo lectionem *praenitet*.

2, 59, 5. sub *ordinationem* latere potest unum *ordinem*. illa ac *rationem* non sunt sententiae necessaria.

2, 65, 1. post *epistularum* excidisse arbitror *inita* et spurium videtur esse et ante *subinde*.

2, 65, 2. *tum igitur* convenit sententiarum nexui. falluntur egregie Huemer et Schmalz, cum negant *igitur* altero sententiae loco apud Vell. positum esse. Velleius numquam in principio enuntiati *igitur* collocavit. — *desponsata* pro vero non habeo, sed *desponsa*. nam tali modo — nimirum de re semel acta — non utitur V. usquam frequentativis, si exceperis *pensare* eiusque copulatum *repensare*; cf. et 2, 79, 2; 2, 94, 1. — 2, 111, 1 scribendum reor *senatorum* — *exactae ad id bellum operae* [*pollicitatio*]. *omnia haec*...

2, 65, 3. ex consuetudine scriptoris legendum: *practextam iungentem praetoriae*.

2, 66, 3. praestat Lipsii emendatio *invitando*. nam non est notum Velleio *inritare* et aptius dicitur *invitare* quam *inritare mercede ad necem*.

2, 67, 4. *inter execrationem civium* pro spuriis duco. quippe durius verba ea ab illis *inter iocos militaris* dirimuntur nec attinuit h. l. commemorari etiam civium execrationem.

2, 69, 2. *fecerat* ab interpolatore insertum iudico, ut lacuna expleretur; etenim *interfecerat* sententiae non convenit, si quidem Dolabella se ipse interfici iussit. fuisse videtur *ad mortem compulerat* vel *mori coegerat*. pro *sui iuris* expectes ap. V. *iuris sui*.

2, 72, 5. *statum* pro integro habeo. *statim* nusquam dixit V., quod fugit quosdam criticos, etiam Lipsium et M. Hauptium. exiguus est omnino numerus adverbiorum in — *im* desinentium apud Velleium. item adverbis quae sunt *ocius, ilico, interea, praeterea, propterea, peracque* abstinet ille constanter. tum non dixisset V. 2, 72, 5 *nullum habentibus statim*, sed *neminem*. ea ex causa de usu *nemo, nullus, quisquam, ullus* Velleiano uberius agitur.

2, 74, 2. *iubere divisionem* non est Velleianum. ego *iuste* pro spurio duco, item 1, 2, 1 *imprudenter*. fortasse etiam ante 2, 26, 1 ab interpolatore additum.

2, 82, 1. *mitis* nusquam de Fortuna posuit V.; expectes *indulgens*. locum mancum esse suspicor et sic explendum: *fortuna in Caesare rei publicae* (*indulgens, clade adfecit Romanum exercitum, qui*) *militabat ad Orientem*.

2, 85, 5. *suo an Cleopatrae* praetulerim, quia *-ne* — *an* non habet V. in his interrogationibus.

2, 86, 2. *exceptis* nullo loco defendi potest. rescribendum haud dubie *nec quisquam interemptus est* (*nisi*) *paucissimi, hi qui* — *sustinerent*.

2, 87, 2. *devincere* adhibet V. de gentibus vel terrae alicuius incolis, non de uno homine; inde *ab eo devictum* non recte scriptum apparet. ego *ab eodem victum* interpolata reor; nam quis victor ille fuerit supra exponitur nec refert id hoc loco repeti. exclusa interpolatione locus concinnior evadit.

2, 90, 1. ex usu scriptoris legerim *Dalmatia*, *<per annos> viginti et ducentos*.

2, 92, 1. pro vera scriptura ducō *non fraudetur memoria*. nam sic alibi V. loquitur, nec erat h. l. cur a consuetudine sua discederet.

2, 95, 2. non habet V. *e* ante dentales, sed *ex*. itaque non recte scripsit Stanger: *<e>* diversis partibus. item 2, 27, 4 *e terra* (M: *et terra*) perperam vulgatur. nec tamen *ex terra* scripserim, sed praepositionem deleverim, cum V. verba, quae *abire*, *aufugere* significant et praepositionibus *de* et *ex* instructa sunt, cum ablativo solo coniungat. videndum etiam, ne *foramine terrae emerisset* e manu scriptoris proveniret.

iam loci afferuntur, quibus *e* a Vell. adhibitum; latius multo patet apud eum *ex*. contra frequentius apud eundem *a* quam *ab*; 1, 18, 1 legendum *a condicione*, nam ante gutturales *ab* nusquam V. dixit.

2, 95, 2. praestare videtur Orellii lectio *castellorum<que>*; nam V. substantiva adiectivo et substantivo circumsaepa frequentissime particula *que* iungit.

2, 96, 1. probo Gelenii emendationem *filia eius Iulia* verborum consecutione ab usu scriptoris commendata.

2, 97, 2. videndum, ne post *quantas* exciderit *vel*. nam V. particulam *vel* vi disiunctiva adhibitam addit omnibus membris, etiam primo, eo, ni fallor, consilio, ut *a vel = etiam, adeo* distinguatur. haec quoque res favet Grutero 2, 48, 4 *voluptatibus vel libidinibus* pro glossa exterminanti.

2, 99, 4. non recte scripsit Halmius *<sunt> profecti*; debuit *profecti <sunt>*. nam V. monosyllabas formas verbi *esse* in pass. genere non praeponit participio, sed postponit, duobus locis exceptis, ubi tamen *est* praepositum, non *sunt*. hanc rem cum ignorarent critici, saepius Vellei verba laeserunt.

2, 99, 4. post *honoratius* supplendum *esse* puto.

2, 100, 3. *libidineve* non est ap. V. ferendum. is enim non adfigit *que, ne, ve* syllabis in *e* desinentibus; quippe 1, 16, 3 *Aristophaneque* est admodum incertum, 2, 36, 2, *anteque* vitiose scriptum. corrigendum potius 2, 100, 3 cum Orellio *<ac> libidine*. — 2, 36, 2 *saneque Crassum Cottam Sulpicium* interpolata iudico; nam *moxque Brutum* illis *Ciceronem Hortensium* adiungendum est, tum praeter necessitatem Crassi Sulpiciiue mentio incitur, cum iam c. 9, 2 uterque in oratoribus commemoratus sit, nec probabiliter 2, 36, 2 Antonius omissus. — hoc autem loco 2, 9, 2 deesse puto verba *C. Cotta* post *Strabo*, nam nihil est causae, cur Cotta silentio prematur, totiens inprimis a Cicerone una cum Sulpicio oratore nominatus. fortasse ex 2, 9, 2 interpolatio 2, 36, 2 *saneque Crassum Cottam Sulpicium* petita. — ceterum etiam *-aque* nisi certis legibus non adhibet Velleius.

vocalis monosyllabis raro *-que* adiectum, numquam fere monosyllabis in vocalem exeuntibus. itaque non habes apud V. *sequ, teque, reque, speque*,

similia. item raro cum praepositionibus *que* iungitur, numquam additur verbo, quod ex praepositione suspensum eam excipit, unde verisimilitudine caret Aci-dalii scriptura <in> *totumque*. denique, ut Cicero et Corn. Nepos, non claudit V. particula *que* sententiam, cum verba fortius distinguuntur. quarum rerum cum nonnulli critici minus essent diligentes, falsas sane lectiones scriptori ingessere.

2, 103, 3. *atque vehementer* scribere non potuit Velleius. admodum raro ponit hic *atque* ante consonantes, nec nisi ut duo copulentur vocabula, non duae sententiae. quod si fit, positum *atque* ante *p*, *d*, *t*, non ante alias consonas. mirum quantum viri docti erraverint etiam hac in re ap. Velleium. loco commemorato adversativa potius particula quam copulativa desideratur; vide, ne emendandum sit *quod* — *facere voluerat, sed [que]vehementer repugnante*. ex dittographia sequentis syllabae nasci *que* potuit. — ceterum memoria dignum *ac* ante gutturales a Velleio prorsus vitari.

2, 103, 4. non feliciter Halmius supplevit *faustus*; nam abhorret ab eius usu scriptor. reponendum haud dubie *felix*, quod est illi usitatissimum.

2, 108, 1. *incinctos* movet suspicionem; nam admodum raro utuntur historici verbo eo; vel Tacitus eo abstinet. plerumque tamen ab iis *corpus* hominis *incingi* dicitur. fortasse legendum *cinctos*; cf. 2, 14, 1. in M saepe erat *in* additum; h. l. ex *in interiora* inrepere poterat.

2, 108, 2. *propter* non duco tollendum. V. propter allitterationem videtur illud adsueto *ob* praetulisse. videndum tamen, ne *aliena* ante *refugisset* desit; nam poscitur sequenti *sua*. — praepositiones quaedam adferuntur a V. spretae. — 2, 24, 3 *adversus ducenta*, non *adversum ducenta* legendum ex usu V.; item testimonio A illud adscritur.

2, 109, 1. *imperium* vitiosum esse iudico; latere videtur *numerus*.

2, 109, 5. lacunam statuo eamque sic expleo: *mandavit, ut — legiones <in> Boiohaemum (id regioni — nomen est) <duceret>, ipse a Carnunto . . .*; videndum, ne 1, 1, 1 scribi oporteat: <ad> Cyprum adpulsus.

2, 110, 1. per chiasmi leges a V. servatas legere non licet *rumpit interdum*, <interdum> *moratur*; item falso scribitur 2, 114, 4 *excellissimos duces, captum <alterum>, alterum a se deditum*. corrigendum hoc loco *duces*, <alterum> *captum*, *alterum a se deditum*, illo *rumpit interdum*, <aliquando> *moratur*.

2, 110, 1. *properare in Italiam* in P e coniectura haud dubie ortum. neque hoc verbum neque *properus* neque *properc* usquam adhibuit V. — idem sprexit uno loco excepto, cuius tamen sua est ratio, *extremus*, saepe posuit *ultimus*; idem in deliciis habuit *initium*, *flumen*, *adicere*, *speciosus*, *fraus*, fugit *principium* excepto uno loco mihi dubio, *fluvius*, *addere*, *pulcher*, *dolus*. deest apud eundem *admirari*, composita verbi *morandi*, *dilacerare*, composita verbi *oriendi* excepto *adorta* 2, 79, 3, *vertere*; frequentia vero sunt *mirari*, *morari*, *laccrare*, *oriri*, *convertere*.

2, 112, 5. *vindicavit* recte a Puteano repositum. supino primo nusquam V. usus est; ne infinitivum quidem fut. pass. usquam admisit.

2, 114, 4. *a se deditum* non est mutandum; cf. Cass. Dion. 56, 16, 1. etiam aliis quibusdan locis *a se* addidit V. participio perf. pass. perspicuitatis causa.

male Cludius de *sponte* cogitavit, item Halmius 2, 24, 1; ab eo vocabulo abhorret scriptor.

2, 116, 2. *quibusdam* interpolatum iudico. non recte *quamquam* edidit Halmius; nam V. nusquam aliter nisi cum verbo fin. posuit *quamquam, etsi, etiamsi*. hac in re non nihil critici laeserunt sermonem scriptoris. monendum etiam abstinere illum vocibus *quavis* et *quavis*, ponere *quamlibet* et *quolibet*. etiam hoc fugit vv. dd. in Velleio emendando. — adferuntur exempla pron. indef. a librariis aliisque invecti.

2, 117, 2. haereo in comparativo *immobilior*. non satis causae adhibendi eius perspicio, cum in iis quae sequuntur acriter impugnet Velleius Varum Quintilium. item alienus est a comparativo adiectivorum absolute posito. legendum arbitror *immobilis, [ot] otio magis*.

2, 124, 1. scribendum censeo *ut ne<que> bonis neque <rei publicae> contra malos*. etenim non dicit V. *nec* — *neque*, et habet A *ne*, non *nec*. — monendum non uti Velleium tribus locis exceptis *nec* ante vocales, sed, ut iam Caesar fecerat, *neque*. ante consonas habet idem et *nec* et *neque*, verum ante *qu* duobus locis, sed admodum dubiis, exceptis solum *nec*. quae cum non observassent critici, saepius in errorem delapsi sunt.

2, 125, 4. *tenere* Velleiano sermone non defenditur; desideratur *sequi*. scribendum videtur *incipitia sibi <maluit sequi> quam exemplo perniciose*. lacunam olim h. l. fuisse existimo *nec* recte illo *timere* expletam esse.

2, 128, 1. *priscus* numquam de homine posuit V., de rebus aliquotiens. itaque perperam Orelli *illi prisci* scribendum iudicavit. idem male proposuit *primum ante bellum*; nam V. nisi praepositionum *in* (sequente abl.), *cum, ex, de* non utitur anastrophe. ceterum quid V. scripserit illo loco, diiudicare non licet, quod de scriptura M non constat. si habuit codex quod est in A, praefenda est lectio, quam olim proposui, *nam et illi, qui ante primum bellum*.

2, 129, 3. saepe dixit V. *ut (quem ad modum)* — *ita*, nusquam *ut* — *sic*. rarissime omnino ille *sic* posuit, ita ut non probanda videatur Burmanni correctio *ut honorate, sic secure*. in *nec secure* dittographiam potius (*sec secure*) subesse crediderim et *ita* inseri oportere. 2, 86, 2 male scriptum erat in ed. princ. *<si> sic licuisset*; non est opus *sic* et abhorrebat V. a *si sic*. aut *si ei licuisset* aut *si licuisset* edendum est.

2, 127, 1. *haud* non coniungit V. cum verbis; itaque haerendum est in lectione *haud obstitit*, praesertim cum A *ant stitit* habeat. scribi debere iudico *quibus novitas familiae <non> obstitit*, cui scripturae allitteratio *novitas* — *non* obstitit favet. saepe perperam critici *haud* Velleio invehere conati sunt.

SEZNAM

pozorování grammatických, lexikálních a rukopisných.

ab, a	str. 65	fastigium	str. 46
Ablativ při nasci, oriri, gigni	51	felix, faustus, fortunatus	72
Ablativu qualit. nezná Vell.	40	flumen — fluvius	77
addere — adicere	78	fraus, dolus, ars	78
Adverbia interpolována . . . str. 47 a 59		Frequentativa verba	55
» v -im	str. 58	fundere ac fugare	50
adversus, adversum	74	Gerundivi gen.	32
Africum bellum	51	haud	88
Alliterace u Vell. velmi oblíbená	42	Chiasmus oblíben u Vell.	21
» vliv na volbu slov	44	Chiasmu není u V., jsou-li vnitřní členy stejny	75
Anafora	75	igitur, itaque, ergo, postavení jich	54
Anastrofa předložek	85	imperare neoblíbeno u Vell.	15
Apposice, její postavení	66	impetrare	15
-aque	69	in interpolováno	str. 9 a 73
ascendere, vazba	36	incingere, cingere	str. 73
atque před souhláskami	71	incipere (coepisse), vazby	9
bellum civile	53	indulgens, indulgentia o Fortuně	60
» Punicum	53	inf. fut. act. tvořen bez esse	16
bene při adjektivech a adverbích	47	inf. fut. pass. není u Vell.	80
ciere	9	inf. periphr. coni. pass. bez esse	17
contentus	47	inchoare, vazba	9
convertere, vertere	80	inicere, vazba	9
culmen	46	initium — principium	77
cum s praes.	22	inluminare	47
cunctus neužívá Vell.	20	in omnia, per omnia	34
deinde post	34	inritare	56
desponsare	55	interea, propterea nenacházíme u V.	58
devincere neužívá V. o jednotlivcích	63	invitare	57
disserere neužíváno u Vell.	10	iste nezná Vell.	27
Domnělá nedbalost mluvy u V.	35	Jednoslabičná slova před slovy počínajícími se jich slabikou	41
Ellipse zájmena is	16	Jména ostrovů, zemí — jich vazba	75
ěque, -ěve	68	iubere s pouhým akk. není Velle- jovské	str. 59
est, sunt, sit, sint položeno při pass. po part.	67	iungere, coniungere, vazba	56
et = etiam	20	iustissimus	35
etsi, etiamsi	21		
ex, e	64		

Komparativ absolutný	str. 82	que interpolováno	str. 22 a 30
Koncessivné částice a věty	81	que na konci vět	str. 71
Konsekutivné věty u Vell.	11	que na předložkách	70
lacerare	79	» při jednoslabičných slovech	69
latere	37	» na subst. uprostřed substant. a	
legem ferre ut	49	adjektiva neb předložky	65
Libozvuku dbá mnohdy Vell.	15	qui příčinné s ut, utpote, quippe	46
linquere	12	quicumque, quisquis	28
meritus aliqua re	29	quisquam, ullus	59
metus = metus belli není u Vell.	38	quisque	28
mirari	78	quivis — quilibet	str. 81 n.
mirus, mirabilis	48	quod relat. táhnoucí se k celé větě	str. 18
morari	79	Relativné věty	39
namque	36	res = res ipsa	26
Násilné změny podání rkpisného		» = res familiaris	35
u Vell.	14	Romanum nomen a pod.	52
nemo, nullus	59	sciscere	41
neque, nec	str. 82 n.	se při akk. c. inf. vytýkáno neb po-	
ne-quidem u Vell.	str. 19	tlačováno	16
nisi, praeterquam	61	sed correctivum	49
niti a komposita	13	se met, sibimet, sese	27
nomine, postavení	25	separare, konstrukce	19
nocens, innocens, noxius, insons	33	sequi	84
non při konjunkt. prohib.	63	sic, sicut	88
obniti	13	speciosus — pulcher	78
ocius, ilico není u V.	58	sponte	81
oculi ve spojení s jiným substanti-		statim nevyskytuje se u V.	58
vem u Vell.	33	studiosus, studere není u Vell.	48
olim nezná Vell.	38	studium často u Vell.	48
» u Livia	39	Substantivum interpolováno při	
omnino	45	adjektivu	33
Opakování chybné slova neb sla-		Substantivum interpolováno při	
biky v rkp.	str. 11 a 87	genetivě	37
ordo	str. 53	Supinum v -um	80
orior	79	Symmetrie u Vell.	38
Otázky dvojité závislé	61	terrarium orbis	52
patere neužíváno u Vell.	37	Teutonum gen.	30
PELLI cupidine = VINCI cupidine	42	tunc u Vell.	18
pensare, repensare	55	Tvary v -averam, -aram; -averim,	
petere	76	-arim; -averunt, -arunt	31
plane není u Vell.	47	ultimus — extremus	77
post = postea	34	usque předložka	25
praeniteo	53	ut vynecháno v imper. větách	49
praetor = dux neužíváno u Vell.	38	-ve	67
priscus klade V. jen o věcech	str. 81 n.	vel — vel	66
promptus o osobách u Vell.	str. 29	verecundia, vazba	23
properare, properus, propere	76	verum částice	49
proprie	29	vindicare ab aliqua re	39
propter, ob	73	vitium protivou virtus	37
protinus	58	voluntas, voluntarius, volens	81
Předložky u Vell. se nevyskytující	74	Vypuštění předložky slovesa v rkp.	13

SEZNAM MÍST VELLEJA PATERKULA,

o nichž v knize jednáno.

Kniha I.

1, 1	str. 75
2, 1	» 73
2, 1	str. 9, » 59 n.
3, 2	» 10 n.
5, 2	» 11
5, 2	» 83 n.
8, 2	» 22
9, 1	» 11
9, 4	» 12
9, 6	» 13
9, 6	» 46
10, 2	» 14
11, 4	» 14 n.
11, 7	» 64
12, 3	» 22
12, 7	» 15
13, 4	» 16
14, 1	» 17
14, 5	» 18
15, 3	» 18
16, 1	» 72
16, 2	» 19
16, 3	» 68 n.
16, 5	» 70 n.
17, 2	» 19
17, 5	» 21 n.
17, 6	» 28
18, 1	» 65
18, 1	» 20
18, 2	» 22 n.
18, 3	» 20

Kniha II.

1, 5	str. 23
2, 3	» 23
4, 1	» 64

4, 3	str. 76
4, 4	» 23 n.
5, 1	» 24
5, 2	» 25
6, 2	» 25
6, 4	str. 25 a » 26
6, 6	» 26 n.
7, 3	» 27
7, 7	» 31
9, 2	» 69
9, 2	» 29
10, 2	» 24
11, 2	» 79
11, 2	str. 22 a » 29 n.
11, 3	» 30 n.
12, 4	» 30 n.
12, 6	» 31
13, 3	str. 40 a » 81 n.
14, 3	» 84
15, 2	str. 74 a » 87
16, 3	» 85
16, 4	str. 24 n. » 31
16, 4	» 31 n.
17, 2	» 32
18, 4	» 53
21, 1	» 44
21, 3	» 32 n.
22, 2	» 28
22, 4	» 44
22, 5	» 33
23, 3	» 34
23, 6	» 34
24, 1	» 81
24, 3	» 74
24, 4	» 34
25, 1	» 35
25, 3	» 35 n.

25, 4	str.	36	72, 5	str.	58 n.
26, 1	»	22	74, 2	»	59
26, 1	»	60	75, 3	»	50
26, 3	»	37	77, 1	»	22
27, 4	»	64	79, 1	»	58
27, 6	»	37 n.	80, 2	»	35
28, 2	»	38	82, 1	»	60 n.
28, 2	»	38 n.	83, 1	»	31
29, 2	»	39 n.	85, 5	»	61
30, 4	»	40	86, 2	»	61 n.
31, 3	»	41	86, 2	»	87
33, 1	str.	41—45	87, 1	»	12
33, 3	str.	45	87, 2	str.	62 n.
33, 3	»	46	88, 2	»	47
35, 1	»	46 n.	89, 2	»	32
36, 2	»	68 n.	89, 4	»	44
38, 2	»	53	90, 1	»	20
39, 1	»	47	90, 1	»	63
40, 1	»	48	92, 1	»	63
40, 2	»	31	95, 1	»	64
41, 1	»	48	95, 2	»	65
43, 3	»	69	96, 1	»	66
43, 4	»	48 n.	97, 2	»	66
44, 1	»	82	99, 4	»	67
45, 1	»	49	99, 4	»	68
45, 3	»	49	100, 3	»	68
46, 3	»	67	102, 1	»	67
46, 3	»	45	102, 3	»	45
46, 4	»	50 n.	103, 3	»	71
48, 4	»	66	103, 5	»	72 n.
48, 5	»	44	107, 1	»	22
49, 4	»	49	108, 1	»	73
50, 1	»	44	108, 2	str. 44 a	» 74
51, 1	»	72	109, 1	»	75
51, 3	»	51	109, 2	»	70
52, 6	»	50	109, 3	»	80
55, 2	»	51	109, 5	»	75
55, 2	»	52	110, 1	»	75 n.
57, 2	»	31	110, 4	»	76
57, 3	»	28	111, 1	»	55
59, 1	»	53	111, 2	»	77
59, 5	»	53 n.	112, 5	»	80
60, 2	»	27	113, 1	»	22
62, 2	»	27 n.	114, 3	»	20
62, 5	»	11	114, 4	str. 75 a	» 80
65, 1	»	54	115, 3	»	16
65, 2	»	54 n.	116, 2	»	81
65, 3	»	56	117, 2	»	82
66, 3	»	56	117, 3	»	28
66, 5	str.	» 64	122, 2	»	58
67, 4	»	57	123, 1	»	25
68, 1	»	35	123, 1	»	77
68, 1	»	51	124, 1	»	82
69, 2	»	57	125, 2	str. 16 a	» 41

125, 4	str. 84	128, 4	str. 44
126, 2	» 22	129, 2	» 85
127, 1	str. 45 a » 88	129, 3	» 88
127, 2	» 21	131, 2	» 40
128, 1	» 84		

SEZNAM MÍST SPISOVATELŮ JINÝCH,

o nichž v knize jednáno.

Livius 22, 53, 10	str. 19	Val. Max. 1, 1, 17	str. 47
» 40, 20, 6	» 19	» » 4, 4, 6	» 58
Sallustius Iug. 41, 5	» 79	» » 5, 6, 7	» 19
» » 93, 1	» 79	» » 6, 3, 1 c	» 47
Tacitus ann. 14, 20	» 80	» » 6, 5, 2	» 17

Opravy tiskových omylů.

Na str. 30 v řádku 2 jest <i>contumelium</i> místo <i>contumeliam</i>			
» » 40	» 21	» <i>který jiný</i>	» <i>který</i>
» » 58	» 12	» <i>et ita</i>	» <i>et ita)</i>
» » 63	» 3 a 6	» <i>ab eodem victi</i>	» <i>ab eodem victum</i>
» » 71 v pozn.		» <i>vyhýbá se</i>	» <i>vyhýbá se</i>
» » 80 v řádku 36	» <i>τύχη</i>	» <i>τύχη</i>	

